Anul XXIV
18
(992)
Miercuri
29 aprilie
1981
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

1 MAI sărbătoarea muncii

Întîi de Mai — sărbătoarea muncii. Sărbătoare a celui mai nobil filon al existenței și a celui mai încercat, mai puternic și mai plin, nesecat izvor al acestora, matcă a patriilor și popoarelor de fapt, leagăn al firii, chip al înțelegerii, natură a solidarității inseși, naționale și internaționale, tezaur, expresie a celui mai înălțător mod de a fi. Munca ridicată la rang de demnitate și liber, concret exercițiu al vieții, munca eliberată de tare și prejudecăți, înscrisă ca datorie, ca drept și condiție supremă a oamenilor, ca mijloc fundamental al progresului și prosperității generale, munca văzută, simțită și trăită ca onoare și cinste, munca înțeleasă și asumată ca principiu, ca doctrină, ca politică și limbaj propriu al libertății, al independenței și suveranității inșeși și, iarăși, mereu, ca cel mai demn și mai înălțător mod de a fi.

Munca văzută, simțită și trăită ca luptă, ca permanență, o consecventă și fidelă oglindă de spirit, mereu, munca în accepția și realitatea ei practică, vie, așezată pe temeiul relațiilor socialiste, noi, egală și responsabilă pentru toți, deopotrivă, și susținută, purtată de fiecare pe umerii minții și inimii sale într-o bătălie în care nu se obosește, nu se pierde și nu se amină nimic și sînt doar învingători.

Blazonul nostru de drept și de fapt — munca.

Și sărbătoarea ei care ne reunește în emblema sa istorică — întîi de Mai. Un întîi al lunii celei mai frumoase și mai tulburătoare prin natura și exuberanța ei policromă și care, prin natura umană trecînd, face un lung cap de pod în istorie și ne amintește, prin ani, strîns legați de lupta pentru afirmarea liberă, neîngrădită a muncii și răsplătirea ei dreaptă, egală și în libertate pentru fiecare, luptă prin care clasa muncitoare din România, condusă de partidul său comunist, își strîngea solidare, tot mai mult rîndurile și se anunța ca cea mai devotată și mai importantă, patriotică forță capabilă să schimbe și să își asume o schimbare hotărîtoare în istorie, prefațînd cu multe nenumărate jertfe și sacrificii lumina și starea întreagă a tuturor izbînzilor socialiste de azi. Mai mult, muncitorii români au fost printre primii care, pe plan internațional, au înțeles esența vremii în care trăiau și au manifestat, de asemeni printre primii atunci, împotriva pericolului de război, împotriva fascismului cu amenințarea și plana deasupra lumii. Ne amintim de acel an 1939 bunăoară, cînd manifestația de întîi mai a oamenilor muncii din Capitală a fost transformată de către partid — prin militanții săi, între care un rol de frunte l-a jucat foarte tînărul, pe atunci, tovarășul Nicolae Ceaușescu — într-o manifestație de masă, antifascistă, înscriind o pagină glorioasă de luptă nu numai în istoria clasei noastre muncitoare ci, așa după cum la timpul cuvenit s-a remarcat, și în aceea a muncitorimii internaționale. Deloc episodic, deloc întîmplător, acel moment și-a pus definitiv amprenta pe întreaga tradiție a luptei și muncii maselor populare, pe întreaga tradiție a luptei și muncii partidului nostru. O problemă de existență, desigur, dar cel puțin în aceeași măsură o problemă politică și socială, exploziva prin tot șirul de evenimente ce a urmat, ideea ca și realitatea muncii propriu-zise, condiția însăși a acesteia, au reprezentat tot atîtea stări ale luptei și tot atîtea dovezi ale acesteia pentru ca, odată cu înfăptuirea revoluției socialiste, de-a lungul anilor, azi, munca, în accepția sa cea mai largă, să devină un bun, cel mai de preț și mai sigur, în posesia, la îndemîna și în exercițiul egal și firesc al întregului popor. Ea este un criteriu și o dovadă de conștiință, o realitate în spațiul căreia se afirmă și se consacră idei, se investesc valori și se amplifică, se cucerește noi trepte de progres și civilizație, se realizează umanismul și solidaritatea noastră de idealuri și faptă, unitatea de nezdruncinat în jurul partidului, a secretarului său general. După propria sa expresie, munca este zestrea, avuția cea mai mare a unui popor. Și tot după propria sa expresie ca și după propriul nostru gînd, după propria noastră realitate, așa cum s-a hotărît la Congresul al XII-lea al partidului, ne definim tot mai mult și tot mai exact prin muncă. Iar momentul, etapa de acum sînt cele ale unei noi calități, superioare a tot ceea ce facem, ale unei noi calități a muncii și deci ale unei noi calități a vieții.

Sărbătorind ziua muncii, sărbătorim pacea și marea, umana ei solidaritate cu care o patrie și un popor își fac cu cinste datoria în lume și se exprimă în graiul muncii și al creației în libertate.

Luceafărul

Ion Bițan, Vladimir Șetran : „Omagiu"

Fii binevenit, Mai

Pe cerul lui Mai scînteiază stelele tinere. Le privim aevea și în vis și nu știm care sînt mai luminoase; un joc de-a stelele și de-a lumina, simplu și fastuos, petrecut sus, sus de tot, ne ține treji în dorința de a ne lăsa fascinați de mișcarea lor ce ne vălurește, ca o ispită, sîngele bucurat de primăvară. Intrăm din nou pe poarta lui Mai, Mai cu M de la Maramureș, pentru că vorbim despre porți, iar pașii tălmăcesc un drum înalt și frumos, străjuit de meri și de peri înfloriți ca într-o colindă de primăvară, de ape și de munți, de balade scrise și rescrise mereu la flacăra iubirii.

Luna Mai, semn și nume ale libertății, s-a înfrățit cu poemele despre timp și grîu, despre grîu și oameni ; a devenit ea însăși un poem, un mare poem al muncii și omului. Este poemul prin care, recitindu-l, Natura se încarcă de viitoarele fructe ; prin care, spunîndu-și-l sieși, Natura devine mare respirație care ne învăluie și în care ne regăsim ca marii ei fii, buni și drepți, entuziaști și statornici în fundamentalele noastre determinări existențiale.

Fii binevenit, Mai, întruchipare florală a stării de spirit ce ne tutelează munca, viața și istoria ; în întîmpinarea ta ieșim toți ce sîntem ai acestei Case Părintești care este România ! Fii binevenit și bucură-te înflorind și înverzind plaiul și cuvintele, colindînd meleagurile ce te-au așteptat și te vor aștepta întotdeauna, oprindu-te la primul izvor ce ți-a ieșit în cale !

Ne spui, Mai, cu vocea ta caldă, asemănătoare cu cea a părinților cînd ne așteaptă după timp îndelungat : oameni, învățați de la mine ce este bunătatea și dăruirea, ce este cîntecul și neuitarea, ce este apropierea și zîmbetul, ce este bucuria și pacea. Cu modestie, cu infinită modestie, ne spui toate acestea tu, lună a lui Mai, Mai cu M de la Maramureș, sau dacă vrei cu M de la mamă, sau încă și încă cu M de la muncă.

Știm, că însemni naștere și renaștere, dar acestea nu sînt cu putință fără noi, oamenii. Inaugurezi un anotimp, nu unul oarecare, un anotimp care are forma miraculoasă a speranței, aceasta putînd fi ori forma unui arbore, ori forma unei stele, ori forma unei idei devenite zbor.

În spațiul tău rostirea românească sună curat ca o limbă uriașă de clopot bătînd în Țara de Sus. Și iată, numai, vorbind despre un asemenea clopot și îl și auzim aurind dealurile jur-împrejurului, dealurile care trec unele în altele pînă aproape, pînă departe. În vatra ta de iarbă crudă vin să se răcorească păsările de primăvară, cele văzute și cele nevăzute, păsări ce săgetează văzduhul și sufletul. Și însemni Mai și putere ; puterea de a trece libertatea într-o operă durabilă, copleșitoare prin dimensiunile ei umane.

Florin Costinescu

● În pagina a 3-a: ● «Procesul» fragmente de roman de Nicolae Țic ● Poezii de Valeria Delcanu ● Bujor Voinea ● Gheorghe Dinică ● Ion Popa Argeșeanu ● Gheorghe Daragiu

Pîinea viitoare

Cu aripi largi, venind din depărtare,
Se reîntoarce primăvara iară
Cu-aceeași bucurie de-altă dată,
Cu-aceeași sfîntă dragoste de țară.

Vin păsările iarăși la vechi cuiburi
Așa cum au venit de ani și ani
Cu cîntecele lor strălucitoare
Și ele sînt cu noi contemporani.

Un dor de viață fără de măsură
Aleargă peste tot spre viitor.
Din cîmp grăbește pîinea viitoare
Să vie țării iar în ajutor.

E primăvară, primăvară iarăși
Așterne aur soarele pe glii,
Bat inimile oamenilor toate
Ca inima înaltei Românii.

Cu dragoste fierbinte pentru țară
Cu visurile glie românească,
Îi mulțumim și-acelui ce-a făcut
Ca inimile noastre să-nflorească.

Virgil Carianopol

ZORI COMUNIȘTI

Culorile patriei
S-au înălțat în șaizeci de raze de soare,
Zborul faptelor unindu-ne.
Umăr lîngă umăr — pădure dacică de stejari —
Șaizeci de primăveri
Peste creștetele bărbaților constructori.
Am învățat astfel să fim
Puternici și demni și buni,
În șaizeci de veri,
Început de belșug :
Șaizeci de toamne peste sînul patriei roditor.
Izvoarele și munții și dealurile și cîmpia
Ni s-au supus.
Chiar stihiile naturii
Și-au aplecat fruntea
Sub șaizeci de albe rotiri ale iernii.
Slavă ție, brav conducător,
Partid al celor harnici,
Purtîndu-ne spre zorii comuniști
Ai patriei române !

Ion C. Ștefan

PREMIILE UNIUNII TINERETULUI COMUNIST

Imaginarea cărților

Indiferent de metoda de analiză a textului literar, critica foiletonistă, prin finalitatea ei, constituie o aprofundare a actualității. Pe de o parte, prin selecția ce o execută în sfera aparițiilor curente, aceasta reprezentînd de cele mai multe ori și singurul ei criteriu de ierarhizare a valorilor aflate la un moment dat în circulație, pe de altă parte, prin oferirea unor premise pentru noi repere teoretice, — atitudine mai curînd dezirabilă decît reală în momentul de față. Ce ar fi în acest context de apreciat la criticul foiletonist : Intuiția strălucită sau criteriile, prea rar expuse explicit ? De obicei, în această situație, intuiția și criteriile ei coordonatoare se amalgamează sugerînd adecvarea la exigențele fiecărui text în parte. Rostul său ar putea fi, deci, de a repera și propune valori, chiar înainte de a le valida. „Criza" la care ar putea ajunge în aceste condiții criticul nu-i este compensată decît prin faptul că direcționînd gustul, deci și spiritul contemporan, el devine implicit creator de valori, rezervîndu-și pentru un alt moment impunerea criteriilor unui nou tip de lectură pe potriva epocii și a textelor sale. Prin angrenarea sa în mecanismul cotidian al literaturii (și din păcate nu atît de rar pe cît am dori-o și în me-

Andrei Roman

Continuare în pag. a 7-a

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN-60

CITITOR DE TARA, CITITOR DE CONSTIINTE

Valori ale istoriei poporului român, ale partidului comunist

II

Interpretarea profund eronată care s-a dat pînă nu de mult războaielor daco-romane și consecințelor lor a pus în umbră un atribut fundamental al istoriei poporului nostru, anume vechimea lui multimilenară, permanența sa pe acest pămînt. Românii, spunea marele istoric Nicolae Bălcescu în 1846 **„sînt cea mai veche natie în Europa care și-a păstrat neclintit naționalitatea ei și o existență politică"**. Fără îndoială, Bălcescu cunoștea bine istoria veche a poporului său și afirmația nu era și nu este fără acoperire. Numeroși autori străini moderni care s-au ocupat de istoria veche a Europei au remarcat locul important ocupat de geto-daci, aria geografică pe care se aflau din vremuri imemorabile, aportul lor la prăbușirea imperiului roman. Este un aspect pe care cărțile noastre de istorie l-au pus mai puțin în evidență, acela că dacii au constituit, atît prin loviturile date din exterior, cît și prin propriile lor acțiuni din interiorul imperiului, un factor important care a contribuit la expierea imperiului roman, la eliberarea popoarelor din acest imperiu. Nu formula eufemistică „retragerea aureliană" trebuie să definească evenimentul din 271, ci „izgonirea cotropitorilor romani" care determină mai exact sensul faptelor istorice. Un popor atît de mare și viteaz cum a fost poporul dac nu putea să dispară în 170 de ani de ocupație a unei părți din teritoriul său și nici măcar să se transforme în alt popor, să dea naștere altui popor prin încrucișare cu ocupantul. Dimpotrivă, scria George Călinescu în 1941 „istoricește sîntem prin substratul nostru traco-getic, care e esențial, dintre vechile popoare ale Europei. Sîntem niște adevărați autohtoni de o impresionantă vechime". Relația noastră, a poporului român, cu latinitatea, observa Călinescu, trebuie privită „de la longitudinea reală fără mimetisme anacronice". În acest sens, spiritul românilor este „spiritul getic", căci, își încheia Călinescu eseul privind „specificul național", „să nu uităm că pe Columna lui Traian, noi, dacii, sîntem în lanțuri". După cum se vede, marele scriitor, pornind de la alte considerente, ajungea la aceeași concluzie ca și înaintașul său Nicolae Bălcescu, în ce privește vechimea și permanența poporului roman. De altfel, textul lui Bălcescu din care am citat nici nu era cunoscut de Călinescu, deoarece el a fost descoperit și publicat abia în urmă cu 12 ani.

În ce privește celălalt atribut al istorici poporului român, semnalat de Bălcescu, că el și-a conservat „neclintit" naționalitatea și o „existență politică", adică statul, se poate constata că același G. Călinescu interpreta la fel trecutul poporului nostru. După ce sublinia vechimea românilor atestată și prin filosofia sa („rasa noastră a căpătat pe **marea ei vîrstă**, ca una ce a văzut mărirea și decadenta împărăților (celți, romani, barbari, turci, imperiali"), se arăta că această filozofie „o unită cu un simț politic miraculos. Cînd privim cu oarecare perspectivă ne dăm seama că instinctul nostru a lucrat totdeauna sigur". Și autorul exemplifica ideea cu problema, adusă abia în ultimii ani, în atenția istoriografiei noastre, a relațiilor româno-turcești. „Numai noi, scria Călinescu, am scăpat de penetrația otomană administrativă, păstrîndu-ne independența".

Într-adevăr, istoria relațiilor româno-otomane, care acoperă aproape o jumătate de mileniu din istoria poporului nostru, merită să fie privită cu mai multă atenție. „Istoria acestei țări, adică a României, — scria un jurist belgian în 1877, E. R. N. Arntz, — prezintă un fenomen uimitor și consolator în același timp pentru umanitate". Referindu-se la vicisitudinile datorate vecinilor săi și la rezistența poporului român, au-

Nicolae Copoiu

Continuare în pag. a 2-a

● ÎN ACEST NUMĂR: ● Reportaje de Ștefan Negrișan ● Cornelia Barbu ● Dorin Mărăn ● Poeme de ● Dragoș Vicol ● Ion Cringuleanu ● Corneliu Vadim Tudor ● Gabriel Iuga ● Cronica literară: Artur Silvestri despre volumul ● «Părul Berenicei» de Radu Petrescu ● Paul Dugneanu despre ● «Astronomia ierbii» de Grete Tartler ● Sadoveniana: «Afinități elective: Eminescu» de I. Oprișan ● Respirări de Nichita Stănescu

O casă muzeu

JURNAL DE POET

În inima Tîrgului Mureș există o casă devenită muzeu în care se află expuse exemplare de mare frumusețe din comorile de artă populară în lemn și icoană pe sticlă din satele românești, vetre de cultură neîntreruptă prin veacuri din preajma acestei cetăți unde români și secui conviețuiesc de secole.

Omul de inimă care a tipărit și două cărți științifice despre constructorii de instrumente muzicale, Valeriu Vaida a moștenit această pasiune de la tatăl său modest lucrător de cale ferată, el însuși colecționar. Casa de lîngă gară a fost luată de apele marii inundații cu cîțiva ani în urmă unde era inițial această colecție, însă obiectele, deși cu unele pierderi au putut fi salvate. Generații de intelectuali s-au perindat pe aici iar dintre cei de astăzi ce trec prin Tîrgu Mureș, cercetători în etosul locului poposesc la această masă ospitalieră românească în fața peretului înțesat de istorie, de aceste imagini în culori arhaice sărbătorind lumina străbătută de suferință purtată cu demnitate și nădăjduire. Văzute laolaltă atîtea lucrări de artă populară, ele pot fi o primă sinteză asupra felului de viețuire într-un loc ; colecția omului de omenie Valeriu Vaida mijlocește această **clipă de liniște** de isihie, de împăcare și armonie cu întregul, atît de specifică poporului nostru : cămășile și catrințele, furca de tors, icoana de la grindă, scoarța de pe leagănul pruncului sînt plăsmuite din aceeași culoare stinsă a jertfei de sine specifică unui neam care a îndurat multe fără să se fi socotit înfrînt, fără să se fi abandonat țipătului de disperare sau veselie nefructuoasă.

Ioan Alexandru

De armindeni

REFLEX

Un chip al zilelor de mai, fierbinți și dătătoare de rod, inspirate de sori și mîngîiate, traversate în zbor de speranțe — niște curcubee ale sufletului, probabil, sau niște laboratoare, mari retorte ale minții și inimii laolaltă —, un chip înalt, fascinant în măreția și simplitatea liniilor și armoniei sale, un chip văzut, auzit și simțit prin ochenie și ținut ca pe-un ecran în memorie, proiectat pe fundaluri de munți și de ape, profilat în văzduh peste turnuri de nori : un chip cum nu mai e altul și care, în esența sa, este chipul insuși al patriei și al timpului său practic, matematic gîndit și asumat la propriu, dinspre trecut și viitor. Dinspre mereu viu și istoric și mereu proaspăt, mereu prezentul nostru viitor. Cel care cu deosebire se-ntîmplă și care bate cu inima, cu tresărirea

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. a 6-a

Marș în cîmpie

DE PRIMĂVARĂ

Le știam din copilărie: negre, boante, burduhănoase, agățate de picioarele ostenite ale bunicii cu o zgardă prinsă într-un nasture de metal.

Mai tîrziu le-am văzut pe toate cîmpurile de cartofi și de varză din Transilvania : adaptate la glie, trecînd peste denivelările de pămînt ca șenila, plutind ca amfibia prin noroaie, purtînd statornic picioarele ostenite de muncă ale țărăncilor spre linia întîi a campaniilor agricole.

Și le-am văzut săptămîna trecută: era soarele în dreapta, munții în stînga, la mijloc cîmpia fierbinte a Transilvaniei, și iar mijloc, dar exact în mijlocul ei, una spre răsărit și alta spre asfințit, depărtate, ocrotind între ele o

Sânziana Pop

Continuare în pag. a 2-a

CRONICA LITERARĂ

RADU PETRESCU: «Părul Berenicei»

Cel mai însemnat „jurnal" din literatura română contemporană, sub rezerva că „jurnalul" nu e o specie antumă și surprize pot apărea, este neîndoios acela întocmit de Radu Petrescu, din care deocamdată cunoaștem două volume : **Ocheanul intors** (1977) și **Părul Berenicei** (Ed. **Cartea Românească** 1980). Sînt aproape opt sute de pagini, admirabile, cu o extraordinară umoare aparent flegmatică. Seninătatea este nota memoriilor, care izvorăsc dintr-un spirit notoriu sub raport social și cronologiceste triumfător, în asa măsură încît memorialistul isi poate croi un chip ideal, de nuanță morală, în scopul de a-și preface biografia în exemplu. Proprii jurnalului (dacă nu este acela de „ideogramă", în genul imaginat de G. Călinescu în „Bietul Ioanide") îi sînt dimpotrivă intemperanța, brutalitatea amănuntelor și în sfîrșit elementul umoral direct, căci propozițiunile les aci din regimul clipei și tind a-l reține pe om de la acte iraționale, prin eliminarea toxinelor biografiei. Fiind „dezechilibrat", „jurnalul" este un factor de echilibru și nu o dată este mai lesne a identifica eul profund al cutărui autor din „jurnal" decît din examenul biografiei „curente". Rar autor de „jurnal" cu viziune, acolo, senină, procentajul „violențelor" este în acest domeniu strivitor. Un „senin" este totuși Radu Petrescu, admițînd că seninătatea ar fi ceea ce a rezultat din reprimarea unei biografii ieșite din comun, din clarificarea ei de tot ceea ce era contingent și netipic. Omul „biografic" este liber a se exprima instinctiv, omul „estetic" — nu, căci în vreme ce viața nu lasă urme și nici o probă, literatura e un document și o creație, analizabilă chiar și printr-un fragment izolat, scăpat prin scris de asaltul vremii ruinătoare. Acest raționament stă la baza „jurnalului" întocmai de Radu Petrescu, în fond creație independentă, făcută nu spre a expurga spiritul de impurități ci spre a-l întări moralicește și esteticește prin exercițiu. Este probabil că autorul și-a calculat, fie și fără a-și mărturisi, opera, în vederea publicării, ceea ce nu înseamnă că el a modificat realitatea după un plan ci a reținut din ea numai ceea ce i se părea estetic ca „jurnal de idei". „Ocheanul intors", „Părul Berenicei" sînt caiete de exerciții impuse, eboșe definitive, voit fragmentare, conținînd mici eseuri, scurte schițe, subiecte latente de romane, scene, tablouri, replici, portrete, tot ceea ce face pe scriitor să-și întrețină „forma intelectuală", spre a putea să creeze apoi în deplină cunoștință de cauză. Acestea ascut în fond observația, clarifică prin exercițiu ceea ce teoreticește nu este încă definitiv și sînt în fond un roman al romancierului, cu un conținut dramatic invederat, din moment ce fac catagrafia momentului creator, cu toate circumstanțele lui.

Rar o producțiune care să vorbească, la noi, în acest chip despre conditia scriitorului, fără nici pic de teză, fără enervări, lipsită complet de suficiența genială. Un om, mergînd zilnic cu troleibuzul prin București la serviciu, făcînd muncă de funcționar dacă nu obositoare fizic în orice caz rutinieră, se întoarce ostenit în casa plină de rude, de copii și de lucruri de tot felul, sforțîndu-se într-un chip eroic să dea acestui vîrtej tulbure un sens incontingent : „A da cărții, drept titlu, numele unei constelații, înseamnă să transformi cartea într-o metaforă a cerului nocturn dacă și substanța cărții se potrivește.

Noaptea, cîntecul devine litanie, murmur gregorian.

Ce se întîmplă cu viața cui e absorbit într-o faptă, într-o idee. Aer plumburiu, automat, somnambulic, decurs intermitent, cu lungi absențe, aer nocturn. Dar, atunci, a mai nota ?! (...). În ultimul caz, cînd de obicei muzele, speriate și sălbăticite, tac, publicarea antumă a notelor zilnice este un fel necesar de a vorbi tăcînd. Cititorul află că nu e singur, că nu totul este pierdut — și află asta în singurul mod în care suportă s-o afle. Pentru că în general sîntem jigniți să ni se deranjeze strania plăcere a pierderii, a abandonului, a intoxicării cu ideea pustiului universal" (pg. 133).

Pe deasupra acestui sens moral este în „Părul Berenicei" un strat de viață orășenească tentaculară, în general „vieux style" (Operă, vernisaje, vizite, cu mondenitatea bucureșteanului intelectual), o pildă totuși de biografie imposibilă de scriitor, pe care un astfel de ritm l-ar ruina în mod normal : „Vorbesc la telefon cu o nebună anonimă. După masă iau de la S o carte, vin acasă unde găsesc pe I. M. picat cu cinci minute înainte, ne ducem împreună la profesorul B să dau cartea luată de la S și o las doamnei, o foarte nobilă persoană, apoi revenim pe Kiseleff și Catargiu la mine vorbind despre unul și despre altul (încerc să aflu de la el lucruri despre Monica D., zadarnic, căci preferă să le țină pentru sine), acasă îi citesc trei poezii ale lui George Dobrescu avînd sentimentul că nu-i plac, mîncăm cîte o prună și-l conduc în colțul străzii. Prea obosit, nu mai apuc să scriu și uit chiar să consemn că am revăzut pe fosta mea vecină de acum zece ani. Cînd am observat-o se uita fix la mine cu o față impenetrabilă. Era în negru" (pag. 94). A scrie, aceasta e pretutindeni cea mai de seamă idee și este uimitor cum prozatorul pune într-o astfel de necesitate de ordin intelectual o atît de incalculabilă îndărătnicie. El nu pare a lăsa nimic tulbure, examinează tot ceea ce din principiu poate întări un roman (nume, tehnică, precizia lexicului, stil, construcție), alcătuind chiar un nomenclator de „stereotipi" stilicește romanești, care mi se pare admirabil compus. Iată sugestii pe subiect acvatic : „Analiză a sentimentului discensiunii, căderii, naufragiului într-un mediu sonor deschis, echivalat spațiului de lîngă apă, apoi umbrelor în mișcare pe asfaltul trotuarului, care la rîndu-le sînt echivalente unei ape primordiale foarte întinse, foarte calme și foarte adînci. Apa din baie, pe curbura, ca a mării, a căreia saltă o mică ambarcațiune cu pînze, privită de sus, din vecinătatea unui astru rosiatic strălucind prin aburi.

Ce se asociază cu șiroitul și pîlcuitul lazului : privit, foșnetul de pene, plînsetul unei frunze căzînd pe apă, rostogolire de roți, bătăi repezi de toacă, pocnetul unei porți, note de goarnă, strigăt uman, șuieratul trenului" (pg. 139).

Altele sînt propozițiuni excelente imagistic, al căror probabil defect ar fi absența unui mediu care să le reliefeze : „Fuga este un zbor. Sandalele inaripate. Scufundare a pașilor în dealul lichefiat" (pg. 139). Însă aș putea cita practic de oriunde, căci Radu Petrescu, un stilist eminent, cultivă o astfel de expresie rezultată din reacții sufletești complicate, de felul decantării, avînd și o teorie proprie asupra mașinăriei stilistice, văzută ca o sonoritate endogenă : „Cum să faci simțită, fără să o descrii, grația cu totul stranie a pasului unor fetițe de școală primară ? Poate printr-o cenzură care să pună fraza, fugar, pe arcuri (...) Nimic mai poetic în materie de sunete, decît plescăitul apei aruncate în semicerc larg, din tuciul pentru mămăligă, pe înoptate într-o regiune invizibilă a bătăturii. La fel, pocnetul cărților și zornăitul creioanelor în interiorul unui ghiozdan transformat în pendul de mina copilărească.

Mierea sintactică, profundă și fără sfîrșit, a orelor cînd, cu respirația suspendată, asistă la trecerea fericirii (...) Atenție ! Fraza aceasta imită coborîrea din crengile unui copac înalt, discensiunea ușor sacadată, tortuoasă, foșnitoare.

Oprirea o clipă, a soarelui în zenit. Ca și pasul fetițelor, imposibil a o descrie. Rămîne să o marcheze, în frază, o cenzură pe cît de fugară, pe atît de solemnă" (pg. 94—95).

Hotărît lucru, Radu Petrescu este un prozator de speță flaubertiană.

Însă nu doar atît, căci a birui rezistența materiei presupune, pe lîngă talent și instrucție, un simț constructiv mai presus de cota curentă. Un asemenea specimen de prozator cult, mai rar în proza românească, plină de altfel de autori instinctivi și de un talent puternic și contrafort în reflecție, merită a fi salutat și nu găsesc vreo piedică în a vedea aci și semnele unei înzestrări necomune de eseist căruia i-a lipsit numai, deocamdată, mediul propice de a se exprima. Acum Radu Petrescu scrie pagini admirabile despre Joyce („Dublin" e citită cu delicii), despre Homer (pretext în a emite și o ipoteză asupra raportului operei cu autorul exemplificată, din cîte am înțeles, în „Ce se vede"), despre Torquato Taso și Ariosto. Eminente sînt două pagini și jumătate (pg. 255) asupra interesului pentru tărîmuri îndepărtate, unde ochiul critic expert nu detectează nici o imprecizie. Despre Caragiale optica este nouă, conținînd un examen din unghiul „textuării" (ceea ce ar merita o analiză separată, căci obiectul este excitant). Despre Flaubert, observațiile au profunditate, de asemenea și intrucît privește topografia românească : „Tărmul mării, loc primordial. De aceea un crag, acolo, e totdeauna straniu, îl simțim în nu nelalocul lui, ci intrînd de la sine, automat. în poezie (...) Spre deosebire de arhitecții care pot clădi oricît vor la mărginea mării, astfel de subiecte prin sine politice sînt extrem de rare" (p. 233). St. Beuve îi produce cîte o zvicnire de sociologie, cu umorul ei „Burghezia lui este mai recentă decît a lui Croce" (pg. 205). Ceva rezolutiv și sumbru rămîne arareori în precipitatul limpid al literaturii care s-a extras din viață, precum este aci, vibrînd pe o coardă eshatologică cu mari amplitudini. „Fundul mărilor se va ridica, se vor volatiliza apele, vegetația se va închirci, va dispărea, insectele și păsările vor cădea ca funinginea pe pămînt, hoiturile tiritoarelor și ale mărilor și micilor patrupede vor bloca orice drum, înlocuind aerul cu putoarea, și aerul, în sfîrșit, se va aprinde pe fața pămîntului. Vor arde „Iliada", „Odiseea", pinzele lui Da Vinci și „Gilles" al lui Watteau, muzica divină a lui „Don Giovanni", se va șterge cu totul din Univers, pentru totdeauna. (...) Cea mai completă expresie a nimicului, morții a toate, a absenței universale, este sfîrșit. Surîsul Sfinxului și al Giocondei" (pg. 191—199). Expresie dedusă în cunoscator, fiindcă, om fin, Radu Petrescu se pricepe la pictură și este apt de speculațiuni remarcabile, cu un ochi unde igenuitatea nu s-a stins. Prin acest simț de a vedea artele global, prin stil și în fine printr-o imponderabilă intelectuală care nu poate intra în calcul, el este un spirit călinescian.

Artur Silvestri

GRETE TARTLER: «Astronomia ierbii»

Încă din volumul anterior de versuri, **Hore** se putea observa gustul poetei pentru simbolul hermetizant și ezoterismul de sorginte magic-folclorică. Un amplu scenariu liric structurat după principiul „vămilor" sau al cercurilor (horelor) ritualice evidția un ambițios proiect inițiatic diminuat însă în final de un anume didacticism și istorism. Noua sa carte **Astronomia ierbii** (Editura **Cartea Românească**, 1981) reia acest proiect, dar la alte dimensiuni și as spune, de la un alt nivel al concepției poetice. Dacă în **Hore**, calea inițierii și a cunoașterii era univocă, etajată în trepte, după modelul misterelor, dar repet și al „vămilor" din poezia populară, punînd în lumină un vector și un sens ascendent al existenței, acum sferele universului se întrepătrund, realitatea și sacrul coexistă într-o încrengătură inextricabilă, mediile și regnurile își amestecă esența sau îșî imprumută formele, amintind de acel transformism magic universal, postulat de doctrinele alchimice oculte, pe care autoarea, evident le cunoaște, dîndu-le însă o semnificație, aparte, poetică. Dacă am asista doar la simpla versificare a dogmelor din tratatele abstruse și a teosofiilor lui Agrippa, Albertus Magnus, Vincent de Beauvois etc. s-ar ajunge iremediabil la monotonie și satietate. Din fericire nu este cazul Gretei Tartler la care aceste texte sînt doar surse sau fermenti poetici, generînd și potențînd propriul ei discurs liric. Și spre a nu da impresia unor afirmații de circumstanță vom exemplifica imediat. Pentru alchimist sau mag, lumea reprezintă un imens, dar armonios și unic organism, animată de spiritul divin, pierdut în materie și mereu regăsit prin știința hermetică și practicile inițiatului. Omul care are această capacitate de a învăța și a cunoaște, se ridică astfel pînă la treapta supremă cînd poate stăpîni, asemeni divinității, cheia existenței, secretul universului : „Nu e nimic în Dumnezeu care să nu se regăsească în om. Deci cine are cunostință de sine, va cunoaste toate lucrurile în sine" (Agrippa, **De occulta Philosophia**) sau „Omul adevărat este deasupra lor (a ființelor ceresti) sau cel puțin egal lor. Căci nici un zeu nu-și lasă sfera sa spre a veni pe pămînt, în vreme ce omul se ridică în cer și-l măsoară. De aceea îndrăznim a zice că omul e un zeu muritor și că un zeu uranic e un zeu nemuritor" (**Corpus Hermeticum**). Deci neofitului, lumea îi apare ca o „pădure de simboluri", care se cer descifrate dar în nici un caz nu este ostilă sau agresivă, sentimentele și senzațiile de amenintare, teamă sau teroare fiindu-i necunoscute. Iar frazele respiră încredere și chiar o anume superbie a posibilității cunoașterii tainelor ultime ale vieții și morții. Dimpotrivă, în „Astronomia ierbii" lumea i se înfățișează poetei ca o hieroglifă neliniștitoare, ca un text opac, sumbru prin pierderea codului ce ar fi permis descifrarea și interpretarea lui : „Încă îmi amintesc de profesorul dispărut / într-un cîmp de cartofi, / Studenții alergînd speriați / de alicele magice, de osinda neînțeleasă. / De parcă am fi atins în consoane — un venin, parcă verbele trilitere ar fi năpîrci tricefale, / în buzunar, diploma : materia signată. / / Poți duce pe umeri doi saci de cartofi, / dar cine a înghițit ultimul fruct cules de profesor ? / / există un **avertisment** (s.n.), o semnătură în lucruri. / Florile palide / ale mandragorei și belladonei, cu fructele lor țepoase / laptele corosiv al euforbiaceelor, violetul de doliu al brindușei : / nu-s oare primitive hieroglife ? Scrierea nu derivă din semnături naturale ? / Tricicletele galbene răsărind pe artere / ca niște păpădii prin Marile Depresiuni Economice / reactoarele nucleare și mireasma lor de plutoniu, / „blinda tehnologie energetică" — toate astea sînt mai ușor de-nteles decît avertismentul cartofului ? / Și acum, fierbînd o grămadă suficientă, mă-nteb / cine plătește cu viața / ghiftuirea mea trecătoare" (**Materia signate**). Ca și la Blaga unde lucrurile „născătoare de sensuri", într-o lume profană, s-au desemantizat și au devenit misterioase „rune", materia poartă în ea un mesaj neînțeles, un „avertisment" pe care nu sîntem în stare să-l receptăm. Macro și microcosmosul ne „vorbesc" în continuare, semnele alchimice n-au dispărut (argintul viu, sarea, triplul foc al sulfului etc.), dar lipsește „interpretul" lor, cel care le-ar putea „citi" și așeza într-o ordine cosmocentrică, investindu-le cu o semnificație și o influență benefică, într-un univers-text armonios și coerent : „(...) O clipă / nu pot opri argintul viu și sarea / și sulful care-ncepe destrămarea / semințelor, spre veșnică risipă ? / Nu te opri în umbra mea : / mai du-te / să afli că la fel de lungă-i viața / oricît rotim petalele de iute" (**Sfrălucind**).

Deoarece elementele, potențial conțin în ele binele și răul, depinzînd doar de cel ce posedă arta spagirică, secretele materiei, „scrierea" sa originară, de a le transforma în **hierofanii**, adică în ocurențe ale sacrului benefic. Ieșite de sub control, lăsate în libertate, fără un **centru unic**, coagulant care pentru alchimist era **omul însuși**, semnele și simbolurile se transformă în **cratofanii**. O natură și o realitate ostilă populată de maleficii pare a sancționa cantonarea omului, exclusiv în prezent și în aparente. Și ceea ce este mai interesant nu tehnologia modernă cu tot cortegiul ei de erori și vicisitudini aduse insului ca individualitate, nu amenintarea catastrofică a ciupercii atomice, nu mortificarea științelor și îngrădirea libertății de actiune în societatea contemporană (acestea sînt doar consecințe firești), căii de bătaie ai tinerei generații de „poeți în blugi" cum ar spune colegul Dan Alexandru Condeescu, sînt factorii cei mai angoasanți, ci amenintarea naturii însăși, a naturii „naturale", care pare a mustra omul pentru înstrăinarea lui, pentru pierderea contactului cu esențele cosmice. Brîndușa, violeta, glicina, caprifoiul etc., un adevărat „Herbarium spirituale" care isi relevă plîngerea și răzbunarea : culoarea lor este vinătă sau roșu sîngeriu, parfumul acru, gustul amar, fructul veninos : „Ferește-ti cristalina făptură, ascunde-te / cît timp caprifoiul e încă în floare, / cît timp te pîndește cu ghearele umede / un cuvînt rostit la-ntîmplare" sau „fluturi cu crisalida-n pămînt / rumegînd rădăcinile otrăvitoare / petale livide, cu zîmbet arzînd / ca laptele corosiv dintr-o floare" etc. „Mare putere se află în ierburi, mare putere se află în pietre" (**Lapidaire**) am putea adăuga cu Hugues Ragot.

Dintre elemente, doar **piatra** care într-adevăr are o lungă istorie magică, avînd dintotdeauna o influență binefăcătoare, iar la alchimisti fiind chiar centrul angular al doctrinii („piatra filosofală") își păstrează caracterul primordial, virtutile sale ocrotitoare.

„Te-ai întîlnit cu Sinele, sinilie pată / în miezul brîndușei ! Pune-i / bijuteria cu patru ramuri — pe creanga de jos, / la-ndemînă, / ametistul, semnul dreptății". Și „ca un avar îmi păstrez rubinul în palmă". Pentru Grete Tartler, nu constituie numai o epifanie a substantelor, „obras de natura" (Alfons cel Înteleot), ci un simbol cumulînd însusiri morale si intelectuale (adevărul, dreptatea, inteligenta) innobilînd si la rîndul ei fiind innobilată de poem.

De fapt, întreg scenariul poetei se structurează ca liniile de forță ale unui cîmp magnetic, în jurul celor doi poli metaforici, **vegetalul** și **mineralul** în ipostaza pietrei. Primul exprimînd umorile universului, mesajul și manifestarea lui amenintătoare, celălalt esenta sa, spiritul cristalizat, și pentru a vorbi în termenii adecvati, natura sa adamantină.

În fond însă, „Astronomia ierbii" reprezintă reveria materială a unei poete, avînd nostalgia unicului și a metamorfozelor sale, dar și constiinta conditiei actuale a omului, a atomizării și singurătătii lui. Original demers liric și utopic proiect spiritual, susținut de un limbaj poetic „plin" ce reușește aproape totdeauna să dea corporalitate metaforică simbolurilor și concepte hermetice, care altminteri s-ar transforma într-un neplăcut balast livresc.

Paul Dugneanu

CARTEA DE DEBUT

REALISM ȘI FANTEZIE

Ca și în alte dăți, D.R. Popescu reușește, în puținele rînduri ale unei recomandări literare, să surprindă modul de a scrie al unui debutant, mecanismele secrete ale felului în care cineva înțelege actul de „a face literatură". De data aceasta, cel recomandat este Olimpiu Nușfelean, profesor de franceză din Transilvania, autor al cărui drum spre apariția editorială a fost lung și contradictoriu. Într-un fel metaforic, D.R. Popescu sugerează faptul că Olimpiu Nușfelean (vechi autor de versuri, publicate încă înainte de anii facultății) scrie o proză a cărei notă originală este o anume poezie lentă a renunțării la eficiența practică, în favoarea unei „eficiențe a visului", a unei intensificări a apropierii de ideal : „Olimpiu Nușfelean, subțirel, cu o figură de Don Quijote de prin Bistrița [...] pierde mereu toate luptele și concursurile, arid cum este, fără tu glas să țipurească, fără tu măcar o țundră ce te poate face european, fără tu acolo un inel de prietenași, adăogiți în idei estetice și simțiri, pierde și vagile amiciții ce le-a avut cîndva, pierde trenurile, concursurile, autobuzele, avioanele, motoretele, bicicletele, cîștigînd totuși mereu noi manuscrise, și mai ales cîștigînd emblema cavalerului de la Malta, de cavaler al speranței".

Romanul*) acestui tînăr pătruns în literatură pe căi lungi, dar curate, face parte din categoria cărților „à tiroirs", a textelor pe care doar o constantă egalitate cu sine a naratorului le poate determina să devină cît de cît unitare. Această egalitate cu sine este cel puțin de două feluri. Mai întîi, de natură caracterologică ; naratorul fiind un personaj, el poate acuza defecte și calități literare ce pot fi atribuite oricărei alte apariții umane dintr-o carte de proză. Apoi, de natură tonală, dacă nu cumva această expresie este prea îndrăzneață ; într-un „roman în sertare" unitatea de ton este un liant în absența cărții ansamblul fiscă să se dezagrege într-o acumulare amorfă de episoade Se poate afirma că naratorul lui Olimpiu Nușfelean îndeplinește cele două condiții minune, pe care le-am amintit. Vocea lui se exprimă, în general, într-un mod atrăgător, sărind de la una la alta, distrugînd sistematic obișnuințele de lectură pe care cititorul tinde instinctiv să și le formeze de îndată ce relatarea se desfășoară pe mai multe pagini într-unul și același registru. Aflăm, astfel, lungi pasaje de factură fantastică, pe care imaginația poetică a autorului le construiește cu o dezinvoltură deplină. Dintre acestea, unele sînt atrăgătoare datorită unei specifice inocențe simulate, pe care autorul reușește în mod constant să o exprime ; drept este însă să spunem și că în unele ocazii salturile în fantastic eșuează într-un prozaism plictisitor, chinuit, lipsit de orice plutire. Prozatorul reușește să convingă mai ales în ocaziile (mai rare decît am fi dorit) cînd abordează o proză de tip realist, augmentată cu analize psihologice ; rețin, în acest sens, cîteva fragmente în care autorul își valorifică observațiile din timpul studenției.

Olimpiu Nușfelean are, fără îndoială, un viitor în literatură. Este însă necesar să mediteze mai mult asupra înclinației sale de a scrie lung, de a scrie, în anumite ocazii, chiar tot ce îi trece prin minte. În literatură, spontaneitatea are și ea legile ei.

Voicu Bugariu

*) **Olimpiu Nușfelean : „La marginea visului", Editura „Dacia", 1980.**

REVISTE ȘCOLARE

«Gînduri tinere»

Între revistele scolare există o reală emulație în ceea ce privește alcătuirea și prezentarea lor grafică. Redactate în asa fel încît să corespundă profilului liceului pe care îl reprezintă, ele sînt deschise de foarte multe ori și altor aspecte culturale.

Revista **„Gînduri tinere" a Liceului de științe ale naturii** din București infățișează în numerele 1 și 2 un sumar extrem de variat și o concepție de lucru care ne arată că cei care alcătuiesc revista stiu ce vor de la ea. În cea mai mare parte, revista este alcătuită cu contribuția elevilor și infățișează momente din activitatea lor. Majoritatea textelor privesc probleme stiintifice legate de programa analitică dar și chestiuni de interes mai larg. Este interesant însă să remarcăm faptul că această revistă se arată în egală măsură atrasă de literatură si că o parte din paginile ei sînt închinate literaturii. În primul număr este publicat un interviu cu acad. Șerban Cioculescu luat de eleva Ilinca Cioculescu. În numărul doi, printre colaboratori îl aflăm pe Alexandru Paleologu cu un fragment despre Mihail Sadoveanu. Tot în numărul 1 este tipărit un text inedit din Mihail Sebastian cu prilejul a 35 de ani de la moartea scriitorului. Revista **„Gînduri tinere"** se ilustrează, deci, atît pe latura stiintifică, de profil, a scolii care tipărește revista, cît și pe latura literară si artistică. Tot Ilinca Cioculescu, semnează un fragment despre poezia lui Nichita Stănescu, iar o altă colegă, Crina Oana Vijulie, prezintă scurte note de drum. **„Gînduri tinere"** cuprinde si pagini închinate umorului, unor cunostinte stiintifice, generale, încercînd să ofere elevilor un orizont de lectură cît mai larg. Remarcăm în final poeziile tipărite în revista de liceu **„Gînduri tinere"** semnate de eleve ale liceului ca Boba Cristina, Lice Mariana, Vasile Daniela, Lăbușcă Elena, Calmuc Carmen, Siminie Simina și Miron Luminița. Ele ne arată că elevi pregătiti pentru cariera științifică sînt captivati de literatură și că, uneori, dovedesc o reală înzestrare. Pentru promisiunea pe care o cuprind versurile pe care le tipărește **„Ginduri tinere"** remarcăm o poezie a elevei Miron Luminița, din clasa a XI-a A, **Sint viață**: „Sint o parte din sufletul tău, / Natură ! / De multe ori se întîmplă, / Să nu mai fiu eu însămi, / Să mă pierd undeva, / La hotarele viselor, / La granița dintre zîmbet și / lacrimă..."

Lector

Valori ale istoriei poporului român, ale partidului comunist

Urmare din pag. 1

torul belgian conchidea că toate acestea erau „o probă că acest popor posedă o vitalitate de nebiruit, o mare coeziune și o incomparabilă elasticitate spirituală". Aceste însușiri au fost dovedite din plin de poporul român care a știut să găsească un „modus vivendi" cu imperiul otoman, apărîndu-și ființa statală, spre deosebire de popoarele vecine care au căzut sub o ocupație apăsătoare timp de cîteva sute de ani.

Epoca modernă a României oferă elemente semnificative privind afirmarea unor valori specifice pe care istoria este datoare să le pună în evidență. Puține popoare pot oferi un exemplu atît de elocvent privind unificarea tuturor provinciilor sale, cum oferă poporul nostru prin Adunările ad-hoc din 1857 și prin marile adunări cu caracter plebiscitar din anul 1918. Desigur, nu pentru a oferi exemple altor popoare, poporul român a cunoscut evenimentele menționate, ci pentru a-și susține dreptatea cauzei sale, legitimitatea unității sale, prin demonstrația, pe căile cele mai democratice, a drepturilor sale în fața marilor puteri care puneau neîncetat la îndoială aceste drepturi. Competiția dintre poporul român și statele Europei, care și-au întins de cîte ori au putut sfera dominației lor în dauna poporului nostru, s-a încheiat în 1918 prin triumful dreptului internațional și al dreptății poporului român. Este reconfortant să ne aducem aminte că unul dintre factorii internationali care au favorizat cauza românească a fost Marea Revoluție Socialistă din Octombrie ale cărei principii eliberatoare au dat un impuls hotărîtor luptei popoarelor pentru eliberare națională atît în imperiul țarist cît și în Austro-Ungaria.

Istoria partidului clasei muncitoare din țara noastră se află incorporată organic în istoria poporului, a țării, a statului român. Mișcarea muncitorească și socialistă, dezvoltată în România în a doua jumătate a veacului trecut a purtat pecetea trăsăturilor caracteristice ale poporului, ale istoriei sale. Nu a fost întîmplător că una din preocupările majore ale mișcării socialiste a fost cercetarea istoriei poporului și, după cum s-a arătat cu prilejul aniversării statului dac centralizat și independent, scrierile socialistilor au pus în evidentă vechimea, permanența și continuitatea poporului român, iar mișcarea muncitorească, partidul clasei muncitoare a fost promotorul cel mai clarvăzător al procesului legic al făuririi statului unitar român. Valoarea acestui fapt se poate aprecia la adevărata lui dimensiune dacă se ia în considerare istoria mișcării muncitorești internationale, din alte țări.

Cu aceasta atingem problema cea mai semnificativă din întreaga istorie a partidului clasei muncitoare din România, aceea a caracterului său profund național, popular, ancorat în realitățile țării și poporului în mijlocul căruia se născuse. Am menționat mai înainte deschiderea spre istorie a primelor cercuri socialiste românești dar aceasta nu a fost singura direcție. Ca mișcare politică, mișcarea muncitorească și socialistă, pornind de la analiza realităților social-politice și economice, și-a definit documentele programatice în concordanță cu concluziile desprinse din cunoașterea realității românești. Așa se și explică faptul că mișcarea socialistă din România isi elaborează un document programatic propriu, inspirat din celebrul Manifest Comunist al lui Marx și Engels, lucrarea „Ce vor socialiștii români" — document programatic socialist național, după cunoștința noastră, unic în mișcarea muncitorească internațională. El a apărut în 1886, cu șase ani înaintea lui K. Kautski care avea să elaboreze „Programul de la Erfurt", ceva asemănător cu „Ce vor socialiștii români". Însă ceea ce este remarcabil în gîndirea socialistă românească este tendința de a așeza principiile socialismului științific pe datele și particularitățile societății românești. Românii au elaborat, în felul acesta, teoria „socialismului în țări mai înapoiate", de tipul României, evident, teorie ce îmbogățea marxismul care, după cum se știe, pornea de la datele oferite de realitățile din cele mai avansate țări ale lumii de atunci. Această teorie, multă vreme criticată, minimalizată sau ignorată, concentrată în general în lucrările lui C. Dobrogeanu-Gherea, dar prezentă în întreaga literatură socialistă românească, reprezintă incontestabil o contribuție a partidului nostru la îmbogățirea patrimoniului gîndirii socialiste internationale, cu anumite laturi actuale de mare însemnătate.

Însuși procesul de făurire a partidului comunist român, desăvîrșit la Congresul din mai 1921, pe care îl sărbătorim anul acesta, a cunoscut forme și elemente determinate direct de realitățile românești. Congresul a fost, după cum se știe, evenimentul culminant al unor acțiuni de organizare și reorganizare a partidului pe temelia României reintregite, o expresie a îmbogățirii sale ideologice, a ridicării pe o treaptă mai înaltă a pozițiilor sale. Spiritul creator, original, propriu poporului român, a caracterizat totdeauna activitatea partidului clasei muncitoare din țara noastră și evenimentele care au marcat începutul revoluției de eliberare socială din România, în august 1944, cuprind fapte, inițiative și atitudini pe care istoricii străini le înțeleg cu greu. Este vorba de un anumit geniu politic al poporului român — intruchipat în august 1944, în primul rînd, de partidul comunist — care în momentele cruciale ale istoriei sale știe să-și regăsească unitatea, aproape într-un chip miraculos, pentru a acționa cu maximum de eficiență în direcția aleasă. Tocmai această unitate a tuturor forțelor politice antihitleriste, cu un evantai incredibil, de la comuniștii aflați în închisoare pînă la vodă, a asigurat o victorie strălucită, unică, prin formele și rezultatele ei, în analele celui de-al doilea război mondial.

După cum se vede, din cele cîteva momente evocate mai sus, istoria poporului nostru, a partidului său comunist reprezintă un tezaur cu mari valori apte să contribuie la slefuirea conștiinței patriotice a tuturor fiilor patriei. Tocmai de aceea în epoca noastră istoria este mai prezentă, ca niciodată în trecut, în viața cea de toate zilele.

Datorăm acest fapt în primul rînd tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, presedintele Republicii Socialiste România care în ultimii 16 ani ai istoriei noastre s-a identificat cu ființa Partidului Comunist Român și a poporului nostru — opera sa proiectînd totodată o imagine nouă nu numai asupra prezentului și viitorului, ci asupra trecutului partidului și poporului român. În această imagine nouă — marile valori ale istoriei, începînd cu originea și vechimea poporului român și sfîrșind cu epopeea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate din zilele noastre — sînt definite și apreciate într-o viziune unitară, în concordanță cu filosofia materialist-dialectică, cu adevărurile fundamentale ale existenței istorice a poporului nostru.

În domeniul gîndirii istoriei patriei și a Partidului Comunist Român, a reliefării marilor lor valori, contribuția inestimabilă a secretarului general al partidului a determinat un nou statut cărții de istorie în ochii generațiilor contemporane. Este, fără îndoială, un raport direct între dimensiunile evenimentelor din prezentul României și dorința constructorilor societății noastre de a cunoaște pe înaintașii lor, de a-i cinsti, de a le urma exemplele, de a folosi experiența lor. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a înțeles această aspirație spirituală a poporului și a încorporat în marea epopee națională paginile înălțătoare ale trecutului său istoric, al clasei muncitoare din România.

Marș în cîmpie

Urmare din pagina 1

groapă în care fuseseră așternuți tuberculii aurii de cartofi, preistorice și matusalemice, credincioase și atît de statornice — două sandale din piele de bou. Tot așa: legate cu zgardă, vegheate de ochiul cazon al nasturelui metalic, croite masiv, dintr-o singură față, încălțări fără moarte, late și confortabile, ancorau pe pămînt făptura unei țărănci.

Va să zică, veniseră. Poposiseră, iar, pe cîmpie, ca o migrație. Cîteva clipe înainte le-aș fi surprins, poate, cu aripile încă înălțate, planînd în cămășile lor de cînepă înnălbită, cu cartofii în coșuri, deasupra pămîntului. Dar apucaseră deja să coboare. Împărțite în șiruri înaintau pe cîmpie, formidabilă armată a muncii, purtînd uniforma aceea pe care nimeni n-a putut-o egala vreodată, sfeter brun, fustă neagră și șorț cenușiu, straiul satelor noastre, veșminte ușoare, de stambă, și lînă, tras de ploi și de vînturi, tot mai mult spre culoarea pămîntului.

Ritmat și egal, executau aceeași mișcare de ridicare a coșărcilor de răchită și de aplicare în față, pentru așezarea cartofilor în pămînt. În gropile pregătite deja dinainte, tuberculii mătăsoși erau culcați ca puii, cu mîna, iar apoi, cu o călcătură majestoasă și lată, sandaua din piele de bou apăsa pe țărînă, veritabilă unealtă de muncă acoperind, sub talpa groasă și dreaptă, tuberculii cu pămînt.

Era duminică dimineața, zi în care oamenii din orașe sînt învățați să primească odihna și liniștea. Poate din pricina aceea mi s-a părut, deodată, că marșul încălțărilor țărănești pe cîmpie era invincibil, că nimic nu putea să-l oprească, nici o spaimă a lumii, nici un zgomot și nici o amenințare: ritualul se petrecea după lege, cu soarele în dreapta și cu munții în stînga, cu femeile în linia întîi. Și, în dimineața aceea de duminică, primăvara, m-am rugat din toate puterile mele pentru trupul fierbinte al țării, împănat cu cartofi.

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN-60

CITITOR DE ȚARĂ, CITITOR DE CONȘTIINȚE

Procesul

nicolae țic

— Sinteți unul din prozatorii preocupați de istoria politică, de viața clasei muncitoare și manifestările stingii. La ce roman lucrați ?

— „Lege și anexă", în pregătire la Editura **Eminescu**, face parte dintr-un ciclu de romane ce ar fi să se constituie într-o frescă a deceniului trei — și din care am publicat : „Pînă mă întorc, visează" și „Roșu pe alb". Pentru mine, de mulți ani deceniul obsedant este acest deceniu trei, cu ample mișcări sociale, de răsunet, ce au condus la crearea partidului comunist, la mari prefaceri în istoria României. Am pornit de la cercetarea documentelor, a unor studii publicate, a presei — totuși, este necesară precizarea că nu am intenționat nici un moment să concurez manualul de istorie. Așa cum s-a observat, granițele dintre document și ficțiune încep să dispară. Ceea ce rezultă însă, este tot cartea de ficțiune. Eroii acestui ciclu străbat mai toate mediile sociale. Dar mi s-a impus, de realitate, mediul muncitoresc, lupta socialiștilor și comuniștilor. În „Lege și anexă" apar, în scurte scene, și personalități ale vremii, cu numele adevărate (N. Iorga, N.D. Cocea etc). Mi-am îngăduit aceasta în anumite limite, fantazînd puțin, cu grijă, pe marginea unor acțiuni la care personalitățile respective au luat parte (în cazul fragmentului de față — se știe că N.D. Cocea a fost avocat al apărării în procesul comuniștilor).

— Vă ocupați chiar de procesul din Dealul Spirii?

— Paginile de mai jos, fragmente dintr-un capitol mai amplu, încearcă să dea o imagine a dimineții de 23 ianuarie 1922 — în Dealul Spirii : deschiderea procesului. Previn cititorii asupra unei chestiuni cunoscute, dealtfel : în fața Curții Marțiale au fost aduși nu numai comuniști, participanți la Congresul din mai 1921, ci și o grupare de teroriști (atentatorii de la Senat din 1920), intenția guvernului fiind, după cum se nota într-un comentariu de presă „de a pune semn de egalitate între unii și alții, ceea ce face dovada unei noi provocări".

Poarta de fier fusese ferecată cu lanț și lacăt greu. Prin dreptul grilajului trecea, cam din două în două minute, în pas egal, ușor cadențat, soldatul mărunțel și ochios, pierdut în șubă mițoasă pînă la călcîie, cu o căciulă de miel căzută pe ochi. El privea numai înainte, ca într-o fixație, lăsînd impresia de manechin diform, manevrat nedibaci, de undeva, din culise. Nu vedea și nu auzea decît ceea ce i se ordonase să vadă și să audă. Agitația de dincolo de poartă, chemările, vociferările, nu-i dereglau cadența, nu-i schimbau traseul. Trecuse aproape o jumătate de oră de cînd avocații apărării, printre care și un locotenent-colonel și un locotenent, și cei patru gazetari acceptați de siguranța statului să pătrundă în sala de proces, băteau cu picioarele în poartă, zgîlțîiau grilajul, dînd astfel de veste că au sosit. Apariția lui N. D. Cocea trezi oarecari speranțe — era nu numai un avocat de suprafață, dar și un pamfletar de temut. Dă-i la dracu, zise Cocea, doar n-o să ne pierdem vremea cu ei. Dacă azi nu ne iau în seamă, au să ne roage mîine să poftim. Tot n-au cum ține procesul fără noi... Totuși, se-apropie de poartă cîte-un pas, cîte-un pas, sprijinindu-se-n umbrelă, ca să n-alunece. (Abia acum observă, de fapt, că luase cu el o umbrelă de damă, în culori vesele). Manechinul în șubă și pislari îl cam scosese din sărite cu automatismele lui, pe cît de regulamentare, pe-atît de grotești : Ei, soldat, sting, drept, sting, drept... Comanda îl surprinse pe celălalt pe picior greșit, vru să schimbe pasul, se-mpiedică, alunecă, mai să cadă. Ei, soldat, mă recunoști ? întrebă Cocea, înfipt. De sub căciula de miel se holbară doi ochi albaștri, apoși : Nu, domnule, n-am de unde! Împungînd cu țepușa umbrelei prin grilaj, Cocea ordonă : Du-te și-i spune maiorului Cernat că este un kantian ! Ochii apoși clipiră des, într-un efort de limpezire. În clipa asta să-i spui, pînă nu e prea tîrziu ! Căciula svîcni spre ceafă, dezvăluind o frunte îngustă și asudată. După îndelungi ezitări, intuind vreun șiretlic, soldatul se puse totuși în mișcare. Avocatul Osvald Teodoreanu, amuzat mai degrabă de starea cheliei lui Cocea (mascată acum de un strat de chiciură), decît de întîmplare, prevăzu alertă la corpul de gardă. După nici două minute, se-apropie de poartă, în trap săltat, un subofițer lungan, cu mustăți răsucite. Ieșise de la căldură numai în tunică, fără caschetă, ca într-un caz de alarmă, de urgență. Cine s-a exprimat aici despre domnul maior Cernat ? chestionă. Cocea impungea cu țepușa umbrelei în lacătul de la poartă : Eu ! Mă recunoști ? Sînt Cocea, avocatul apărării. Am spus că domnul maior este un kantian. Ceilalți din jur, avocați și gazetari, inclusiv locotenent-colonelul avocat Marinescu se grăbiră să confirme. Subofițerul se cam invercorporală... Tratativele cu agenții, cu reprezentați ai Corpului 2 de armată se prelungiră mai bine de o oră, în fața porții, în tremurat și-n clănțănit din dinți, cu vorbe strîvite, scrîșnite. Primul intră la comisia de percheziție corporală N. D. Cocea. Nu-i îngăduiră să treacă mai departe pînă nu-și scoase și ghetele.

Sala de judecată, austeră, cu pereți jupuiți pe alocuri, cu lumină puțină, fusese împărțită în țarcuri, cu ajutorul unor grilaje, sau frînghii. Țarcul pentru femei se afla chiar după mica estradă rezervată publicului. Cei aproape trei sute de acuzați își ocupaseră locurile, dinainte fixate printr-o schemă gîndită de inspectorii siguranței, încă de la opt dimineața. Ei n-aveau voie să întrețină conversații, nici măcar să-și facă semne, să schimbe priviri între ei. Agenți, gardieni și soldați supravegheau fiecare țarc în parte, sancționînd cu injurii și amenințări cea mai mică abatere. Cum în sală era la fel de frig ca și-afară, minus 20 de grade, li se-ngăduise, totuși, să vină aici în paltoane, în haine mai groase, și să stea cu șepcile pe cap. Din ziarul „Universul" : „Un întreg arsenal de bombe, granate, cartușe, mașini infernale, pistoale, puști — au fost dispuse în mod estetic pe rafturi, ca un bazar". Trei soldați și doi subofițeri, sub îndrumarea unui sublocotenent, se munciseră zile la rînd cu amenajarea acestui straniu bazar, chibzuind să așeze altfel corpurile delicte, după mărime, după culoare, încît privitorul să încerce o satisfacție estetică, întocmai ca într-o sală de muzeu, cu exponate de mare interes. Banca apărării se găsea față în față cu bazarul, la o distanță de numai doi pași. Înghesuit printre ceilalți avocați, Cocea stătea cam într-o parte, puțin răsucit și chircit, cu mîna dreaptă deasupra capului. Asupra lui se țintiră toate privirile. Era suspectat, desigur, de extravaganță, totuși, nici chiar maiorul Cernat, sever, autoritar, înghețindu-i pe cei din jur cu sclipiri de monoclu, nu îndrăzni să-i pretindă o ținută cuviincioasă. Cîțiva dintre acuzați izbucniră în rîs. Cînd supraveghetorii se repeziră asupra lor, avocatul Osvald Teodoreanu se ridică să protesteze împotriva tratamentului barbar din perioada de detenție, care se prelungește și în zilele de proces, și în sala de judecată. Acuzații îl aprobară printr-un tropăit infernal. Cocea se chirci și mai tare, aproape că era să intre sub bancă. Apelul acuzaților fu întrerupt, și maiorul Cernat ezită între măsuri radicale, cum ar fi fost evacuarea sălii, încarcerarea, sub pretextul dezordinii, și a-i da lui N. D. Cocea un avertisment, pentru incitare la dezordine. Optă pentru cea de-a doua soluție, cu oarecari menajamente :

— Domnule avocat este suferind ?

— Domnule președinte, zise Cocea, dezdoindu-se puțin, dacă mă mai țineți mult sub teroarea asta, eu încep să urlu, îmi pierd mințile, dracu știe ce se mai întîmplă ! Domnule maior, aici nu ne aflăm la arsenal, eu nu suport bombele și granatele, astea explodează în capul meu, cer să fiu protejat...

— Domnul avocat exagerează, ca de obicei, mai ales în pamfletele sale, interveni maiorul, cu sarcasm stăpînit. Bombele și granatele expuse nu mai explodează. Viața domnului avocat și a clienților săi nu este amenințată de nici o primejdie iminentă. Domnul avocat să rețină că toate acestea sînt numai de decor...

— Am prefera tablouri de Luchian, de Grigorescu, întrerupse Osvald Teodoreanu, la nevoie, aș putea să vă ofer eu cîteva...

— Ajunge, se strepezi maiorul, ajunge cu mascarada.

Cocea se ridică, violent. Împugînd cu degetul înspre completul de judecată :

— Domnule președinte, onorată curte, cer să fie notată întocmai declarația ce ne-a fost făcută aici : Bombele, granatele, mașinile infernale, puștile și pistoalele sînt numai de decor, ele nu au, și nu pot avea valoare de corpuri delicte.

Ceea ce păruse a fi extravaganță, mascaradă, stîrnind zîmbete și tropăieli, se dovedi, neașteptat, o adevărată lovitură de maestru. Monoclul președintelui căzu din orbită. Supraveghetorii se și mișcară, convinși că se va da ordin de evacuare. Grefierii își muiau mereu penițele în călimări, însă de scris, nu scriseră un rînd. Cererea apărării se respinge, hotărî maiorul Cernat, fără vreo explicație, recurgînd doar la atributele funcției. Era comisar regal, cu depline puteri, însărcinat să condamne comunismul. Prevăzuse că are să fie un proces chinuitor, de uzură, cu desfășurare încîlcită, pe parcursul cîtorva luni, pînă-nspre vară, supus unor atacuri vehemente din țară și de peste hotare, acuzații ambiționînd să se transforme în acuzatori ; prezența printre avocații apărării a unui scriitor și pamfletar de o virulență puțin obișnuită îl incomoda în cel mai înalt grad, chiar dacă puterea era în mîinile lui, din care pricină se și abătuse de la rigorile procedurii, deschizînd o conversație ce s-ar fi vrut, și-ar fi putut să fie, amabilă ; de inteligența lui N. D. Cocea n-avea nici un motiv să se-ndoiască, totuși, la un atac atît de abil, cu efecte zdruncinătoare, de relatat la cafenea, de trecut în memorii, în anecdotică, nu se așteptase, chiar din prima zi, înainte de-a se intra în chestiunile de fond, în controverse acerbe. De fapt, acceptînd dialogul cu un pamfletar, maiorul Cernat se voise sarcastic : domnul avocat să rețină că bombele și granatele sînt numai de decor... Era, altfel, în afara oricărui dubiu, că dacă fuseseră aduse și expuse aici, își aveau rostul lor de probe materiale, de corpuri delicte; practic, tocmai pe aceste probe se baza procesul, ele urmînd să motiveze zeci de sentințe, sute de ani de detenție, poate și cîteva execuții. Anchetatorii preveniseră din vreme asupra unor imense dificultăți : bombele și granatele și munițiile făceau parte din arsenalul bandei de teroriști condusă de Max Goldstein ; dovezile că atentatorii de la Senat, din 1920, ar fi avut legături strînse cu mișcarea socialistă erau destul de ușor de anulat. Cu astfel de argumente maiorul Cernat trebuia s-ajungă la sentințe capitale. Îmi cereți mult, și am să mă străduiesc, declarase maiorul. Totul e să nu-mi cereți imposibilul. Așa se face că toate speranțele acuzării țineau de acest bazar cu bombe și puști descoperite în ascunzișurile teroriștilor. Îndată după citirea raportului ordonanțelor definitive în limbile română, maghiară și rusă, Osvald Teodoreanu ceru permisiunea de a face unele precizări absolut necesare, în numele apărării : Au fost adunați, într-un proces comun, oameni cu convingeri politice diferite, militanți pentru idei comuniste, alături de participanți la acțiuni teroriste, și n-ar fi de mirare să descoperim și borfași de trenuri și tramvaie, vagabonzi de bulevard, siluitori... Este ceva fără precedent în practica juridică, fie ea civilă, sau militară. Cerem delimitări precise. Cerem disjungerea comuniștilor. Participanții la congres, cît și ceilalți agitatori puși sub acuzație pentru delictul de convingeri politice, dacă poate fi vorba de un astfel de delict, să fie interogați într-un proces separat. Toți avocații apărării — N. D. Cocea, Pompiliu Ioanițescu, C. Paraschivescu-Bălăceanu, Eliad Românul, Laurențiu Oanea, Dem. I. Dobrescu, Take Policrat, Vasilescu Notarra, Bazil Sepeanu, lt. colonel Marinescu, lt. Ursei — se ridicară în picioare, spre a confirma punctul de vedere expus de Osvald Teodoreanu. Cererea se respinge, indică maiorul Cernat grefierilor. Discuțiile asupra sistemului procedural dintre acuzare și apărare aveau să dureze pînă la 31 ianuarie.

De fiecare dată, cînd să intre în sala de proces, se găsea cîte un agent, ori vreun gardian care să-l apuce de cocarda roșie de la gît, și să tragă de ea cu nădejde, doar-doar va reuși să i-o smulgă. Nu era admisă culoarea roșie, aici. El trebuia să se apere, mai ales — trebuia să se

Continuare în pag. a 6-a

Desen de Benone Șuvailă

VALERIA DELEANU

Darurile inimii

În loc de moto :
Da, erai ca un miracol :
tînăr, pur și înflăcărat.
Printre buze îți sclipea
continentul neumblat...
parcă cineva la țărmuri
cu o șoaptă așezase
din istoria luminii
casa nașterilor noastre.

I

Nici un om nu doarme
cînd îl aude visînd...
între somnul lui și viața noastră
domnește fără graniță un timp.

II

Arborii emit primăveri aromate.
Ciocîrlia cîntă, cîntă...
Firul de grîu are auzul fin
la un semn al vieții iese la pîndă.

Rădăcini a prins acest infinit
ca și cum și-a sprijinit fruntea de soare.
Nimeni nu ne-a oprit lumina de dimineață,
înălțare din înălțare.

III

Un cîntec ca un codru verde,
ca firul de grîu ce a învățat arta
de a auri,
un cîntec desprins din gestul îmbrățișării
din frumusețea simplă de a trăi.
Nu e glas de om, nici de vioară,
pămîntul cîntă cum nici într-o altă țară.

BUJOR VOINEA

Lavă de argint

Iubită țară, lavă de argint,
Cosmos aprins al roadelor celeste,
Îți știu lumina fulgerînd pe creste
Și niciodată cînd iubesc nu mint.

În mine, puls al timpului dintîi,
Blîndețea ta e dulce viscolire,
Căci te iubesc cum numai din iubire
Ne dorm strămoșii, cald, la căpătîi.

Cum numai astfel brizele sclipesc
Și lanul fin mai freamătă în pîine
Cînd mă gîndesc cu-ncredere la mîine
Și dintr-odată simt că-ntineresc.

Iubită țară, munte și cuvînt,
Riu și culoare și trăire vie,
Înmuguresc livezile, o mie,
În primăvara pentru care cînt.

GHEORGHE DINICĂ

Sărutînd pămîntul

Să te-nțeleg, Pămîntule, mi-e dorul !
Să mă sădesc în pragul primăverii
și rodul tău să-l știu — și gustul mierii ;
sub jurămînt să îți pricep izvorul.

Cu fierul plugului te-au scris străbunii,
eu — cu poeme de recunoștință,
la capete de nopți ce mă înalță
cînd geana mi-o botez în roua humii.

Și-am învățat să-mi înțeleg părinții,
Pămîntul sărutînd cu dorul frunții.

1921

Omienoucăsutedouăzecișiunu !,
laudă ție !,
glorie ție ! —
pentru plămada gîndită
spre o pîine mai bună,
pentru luptătorii începutului,
pentru urmașii lor ne-nfricați,
pentru înfăptuitorii de azi
ai visului de libertate.

Toate florile primăverii,
în altarul recunoștinței —
pentru sîngele vărsat
ca steagul partidului
să fluture-aprins,
cărare să-și taie prin ape și stînci
pînă în vîrf, la lumină,
unde și eu voi veghea hotarul,
voi munci,
voi gîndi echilibrul.

Sămînță de visuri urgisite !,
ai încolțit într-o primăvară de mai,
și peste șaizeci
de-atîtea felurite primăveri
te-nalți copac milenar,
cu rădăcinile adînc străbătînd
în osia dorinței spre mai pur.

ION POPA ARGEȘEANU

Țara în armindeni

Bat clopotele soarelui pe zare
Lumina toarnă lapte peste flori
Privighetori au început să are
Ogoarele întinselor candori.
În aurul seminței, pe cîmpie
Grîul e pîinea care-n noi răsare
Seva-n miresme se înalță vie
Rai peste plai și-n suflete visare
Prin vîrsta necuprinsă și senină
Noi sîntem fiii unui sfînt popor
Tu Țară, te-nveșmîntă cu lumină
REPUBLICĂ sub mîndru tricolor !

GHEORGHE DARAGIU

Adevăr

exist
cîta timp cît te visez
n-am să mor
cîta timp cît tîmpla ta
îmi mîngîie orele
patria-patimă
patrie

ai pus la rădăcina munților tăi
porumbei albi

ai așezat în arbori
ninsori bogate

i-ai dat liliacului
dreptul la poezie

patrie de adevăr
ești
în boabele de grîu și de lumină
și-n firea mea
patrie-patimă
frumoasă
patrie !

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN-60 — CTITOR DE ȚARĂ, CTITOR DE CONȘTIINȚĂ

corneliu vadim tudor

La aniversare

Presari în orice loc sămînță vie
pe luciul apei nuferi albi desfaci –
cînd te-ai născut, preasfînta noastră glie
își sîngera durerile prin maci

Tu viață dai trecutului de luptă
în Pantheon martirii-s fericiți –
cînd te-ai născut, vedeai cum se întruptă
năpîrcile, din cei ce-au fost jertfiți

Ești ctitor al dreptății ce nu moare
strateg viteaz al vremurilor noi –
cînd te-ai născut, mulțimea truditoare
înțelenea în beznă și nevoi

Fremătător ca un acord de lyră
și aprig ca un fluviu revărsat –
cînd te-ai născut, mari buciume vestiră
zidirea unui ev înflăcărat.

Ești visul de milenii, temerarul
de-a fi uniți, și liberi, și stăpîni –
cînd te-ai născut, acesta a fost darul
istoric, al poporului român

Și te-ai născut I Luceafăr fără moarte
sub steagul tău s-au strins pălmașii toți –
frumos și bun cu cei loviți de soarte
răzbunător față de răi și hoți

Ai izvorît din profunzimi stelare
în douăzeci și unu, opt de mai
tu trebuia să te ivești sub soare
păstor eroic pe-un picior de plai

Și ne tot porți de-atunci în biruință
pe timp de pace, ca și-n anii grei
un singur trup, o singură voință
partid și țară, forță și temei

Te celebrăm, la ceasul tău de glorii
acum, cînd împlinești șaizeci de ani
tu ne-ai adus cele mai mari victorii
și ne-ai făcut, de-a pururi suverani

Șaizeci de ani de luptă și iubire
șaizeci de jerbe sacre, de rubin
spre slava ta, erup în nemurire
șaizeci de ramuri albe de măslin

Ți-e vîrsta plină de înțelepciune
ești tînăr ca un arbore, și drept
fii fericit, mari clopote răsune
și orgi de bronz, și salve de respect

Și-n fruntea ta e-o torță veșnic vie
ce ne-a redat definitiv mîndria –
trăiască și-nflorească în frăție
Partidul, Ceaușescu, România !

natură vie

cornelia barbu

Pe peronul unei gări aruncate undeva în inima Bărăganului — poate, să se numească Bărăganu, Borcea haltă sau Ovidiu, unde nu opresc decît trenurile personale, acceleratul sau rapidul salutîndu-le doar în goană cu un șuierat prelung de locomotivă, — în dimineața aceea luminoasă de martie, coborîse din tren un bărbat între două vîrste. Era de statură mijlocie, puțin adus de spate, cu brațele puternice și mari. Purta o servietă bine burdușită, pe care o ținea cu o mare grijă. Parcă ducea un trofeu atît era de important în ținuta lui demnă, bărbătească, voind să ascundă efortul. Coborîse din tren atent. Urmărindu-i fiecare pas ce-l făcea pe treptele vagonului observai cum ferea ceva ce-i era lui foarte prețios. Atent să nu se spargă, să nu se strice, să nu se rupă... apoi, odată ajuns pe caldarîmul peronului, porni grăbit pe drumul ce ducea în satul ascuns între copaci, undeva la marginea orizontului. Grăbea pașii pe măsură ce se apropia de gardul gării, pierzîndu-se în șerpuirea prăfuită a drumului. Fusese singurul om care coborîse în gara aceea din inima Bărăganului. Liniștea înconjura gara, pătrunsă în vagoanele supraaglomerate învăluindu-le în mantia ei binefăcătoare și curată, prelingîndu-se în cele din urmă în verdele ogorului ce se întindea dincolo de linia ferată, însoțind drumețul. Binecuvîntată liniște ! și oamenii din tren o simteau oprindu-și conversația, ascultînd-o. Doar omul cu servieta burdușită spărsese ceva din atmosfera aceea de neclintire aparentă, spărsese aerul cu pași egali și mari. Se grăbea. Avea o țintă anume. Satul unde locuia. Casa lui. Grădina lui... Aproape toți călătorii iviți la geamuri îl conduseau pașii în tăcere, doar cu privirea, însoțindu-l o bună bucată de drum.

Mă îndreptam, de data aceasta, în peregrinările reportericești prin țară, spre Hîrșova și Cernavodă. Reporterul trebuia să fie de față și să relateze despre efortul oamenilor de aici în lupta cu apele umflate ale Dunării. Inundații, viitură, apă... cuvinte ce se aflau pe buzele călătorilor, trezind pe chipurile lor cutele îngrijorării. Ochii căutau orice urmă de apă, de inundație ce se ivea de-a lungul căii ferate. Cu cît te apropiai de Dunăre, de traseul apelor ce amenințau, cu atît întîlneai mai multă apă bălțind în mijlocul cîmpului, întuind tulpinile copacilor sub presiunea ei. Ce de apă ! își spuneau oamenii. Priveau la tot acest spectacol, văzut din fuga trenului, din ce în ce mai atenți. Dincolo de fereastră ochii căutau cu îngrijorare : ce de apă !

Cu cît ne apropiam de Cernavodă, discuțiile se legau tot mai fierbinți în jurul acelorași probleme : apa, inundațiile, digurile. Ce fac oamenii de aici ? Ce se întîmplă cu casele lor ? Dar animalele ? Dar ogoarele ? Uite, grîul a încolțit de-o șchioapă ! O frumusețe de grîu ! Vor rezista digurile ?... Din magma fierbinte a discuțiilor, a întrebărilor ce aprindeau imaginația și sufletele călătorilor într-o firească neliniște, neputînd rămîne indiferenți la cele ce se petreceau în jurul lor, s-a desprins liniștit, puternic bărbatul acela între două vîrste, lar sub braț purta o servietă grea, bine burdușită. Din ea creștea, (realmente asta era senzația) aiodoma unui braț ridicat spre cer, tulpina unui pui de pom. Tulpina gingașă —, un singur fir crescut poate prea lung și doar la vîrf cu cîteva ramificații, ce contura firav viitoarea coroană — era purtată de brațele puternice ale bărbatului, cu multă precauție. Avea grijă să nu frîngă firul acela de natură încă vie, căci în servietă era păstrat simburele de viață : rădăcina. Un mușuroi de pămînt umed, abia decupat din inima grădinii, umplea servieta peste măsură și el proteja viața rădăcinii Gospodarul se grăbea să-l depună din nou în pămîntul primitor al grădinii sale, convins că apele Dunării nu-i mușcaseră nici un petec de pămînt. Bărbatul se grăbea să-l planteze în grădina lui ca să se poată bucura de umbra și roadele lui binecuvîntate. Ca să se bucure el și familia lui, purta cu atîta demnitate răsadul acela de natură vie, uitînd sau ignorînd prezența apei care numai la cîțiva metri bătea amenințător la porțile satului apărat de digul ridicat de oamenii săi. Era ca o înfruntare...

Și în alte sate, aflate pe traseul Dunării care amenință, din județul Constanța ; la Rasova,

Continuare în pag. a 7-a

echipa de montori a lui ghimici

ștefan negrișan

După ultima nereușită la facultate m-am prezentat la biroul „Personal" al Întreprinderii de Construcții Speciale, Instalații și Montaj (I.C.S.I.M.) din București, Șantierul 4, din incinta Uzinelor „23 August" și, timid, am cerut să mă angajez. „Ce știi să faci?" m-a întrebat un bătrînel. „Păi, nimic". „Bun. Cîte clase ai?" „Douăspe". „Mda. Uite, du-te colo — mi-a arătat prin geam o hală în construcție, și caută-l pe tov. Ghimici. Ghimici Ion. Dacă te primește în echipa lui, vii și-mi spui."

Hala e înaltă, sînt vreo patruzeci de metri între platforma de beton pe care mă învîrt într-un picior și acoperișul boltit, spart de luminatoare dese, prin care razele inundă interiorul. Tov. Ghimici e un bărbat trecut de cincizeci de ani, deși, atunci cînd rîde, îi poți da mai puțin cu vreo cincisprezece, în ciuda părului deja cărunt. Nu prea mă ia în seamă de la bun început, leagă o traistă cu scule de o frînghie pe care cineva o trage pe podul rulant. De sus curge un torent de zgură incandescentă, care se sparge de beton, risipindu-se în jerbe de un galben strălucitor: unul din băieți, cu fața acoperită de masca de protecție, sudează ceva sus, pe podul rulant. „Așteaptă în baracă".

Baraca nu era prea arătoasă pe dinafară. Vopseaua se scorojise și pe alocuri pereții de tablă erau mușcați de rugină. Înăuntru, două banchete, de-a lungul pereților, străjuiau o masă imensă, acoperită cu geam. „Asta-i sufrageria noastră, îmi spuse rîzînd un muncitor, care meșterea ceva, ghemuit într-un colț. Sculele sînt în altă parte. La noi cam așa este: toate sînt risipite prin barăci, că, după ce terminăm lucrarea, le luăm în spinare și plecăm".

I-am spus repede cam cine sînt și ce intenții am, la care Filip — așa mi-a zis că-l cheamă — a început să rîdă și mai tare. „Ghimici are o înțelegere cu ăla de la „personal". Clică vrea să-și facă o echipă numai din oameni cu „carte multă". Așa că toți cu liceul trec pe la el mai întîi. Îi suceşte, îi amețește cu întrebări, și la urmă îi trimite înapoi cu răspunsul. Da' stai să vezi ce răspuns, că-s numai două vorbe: una e **rădăcină**, și cu asta imediat te angajează. Cealaltă e **păpădie**, și cu păpădia în brațe ajungi pe la tîmplari, pe la zidari, dar niciodată în echipa de monteuri a lui Ghimici. Al naibii nea Ion... Ehei, cîndva era și mai al naibii, numai că, de la un timp..." Aici Filip lasă meșteritul deoparte, plictisit parcă, și își aprinde o „mărășească", pufăind fumul spre tavan. „Că eu lucrez de mult cu „bătrînu", cine mai știe de cîți ani..."

De la un timp, nea Ion îi cam pune pe gînduri pe băieții din echipa lui. Nu că aceștia n-ar avea altceva mai bun de făcut decît să-l judece, așa cum știu ei, pe „bătrînu" lor, dar nea Ion are totuși niște apucături ciudate. De pildă, în pauza de prînz, se adună ca de obicei toți în baracă, unul sparge ceapa cu pumnul pe colțul mesei, altul taie salamul în pătrățele, mă rog, fiecare cu contribuția lui, ca prînzul să fie spornic, toți sporovăiesc ba despre una, ba despre alta, și cînd vine vorba de sat, de porumburi, nea Ion, din vesel om ce era, că-i juca burta rîzînd, se posomorăște. La început băieții nu prea luau seama la ce se întîmplă cu șeful lor, mîncau în disperare, vorbeau clefăind roșiile zemoase, și abia la urmă, cînd pe ziarele mototolite rămîneau cîteva oscioare sau foi de ceapă, abia atunci unul dintre ei observa că nea Ion nu prea mîncase. Mai bine zis, nu mîncase nimic. Se ridica așa, fără vorbă, își freca puțin bărbia în fața ciobului de oglindă lipit de perete, apoi ieșea să fumeze o țigară. Și fuma țigara aceea cam jumătate de oră, poate și mai bine.

Filip spune că l-a găsit odată în spatele barăcii, ghemuit pe vine, cu capul în palme. „Care-i treaba, șefule, te doare burta?" Șeful l-a privit așa, într-o doară, și i-a răspuns că nu-l doare nimic, ce naiba să-l doară, numai că e obosit. „Obosit rău de tot".

Și altă întîmplare, ce a dat multă sămînță de vorbă băieților, de au comentat-o și cu nevestele: vine el, Filip, într-o zi de acasă, de prin părțile Ialomiței, și povestește cum a prins pește cu mîinile goale, într-o baltă. Ascultă nea Ion ce ascultă, începe să se foiască, deodată se uită la ceas și se ridică de pe bancă: „Gata, la treabă!" „Păi bine, șefule, mai avem un sfert de oră! Măcar țigara s-o ronțăim!" „Sus, pe haltă!" s-a răstit „bătrînu" pe tonul ăla, pe care băieții îl cunoșteau destul de bine ca să nu mai zică nimic, mai ales că i se aprinsese în ochi și luminița aceea cu care șeful îl pusese la punct, cîndva, și pe directorul general.

Nea Ion e dintr-un sat de lîngă Ploiești. Cu toate astea, cei care-l înjură pe la spate, mai ales în ședințe, unde e cam coțos, spun că-i „oltean al dracului". Treizeci de ani a trăit la țară, acolo i s-a născut primul copil, fetița.

Cînd e vorba de fotbal, întotdeauna ține cu „gazarii", deși de douăzeci de ani locuiește în București, pe strada Dristorului. Vara una-două, trage o fugă spre Ploiești, să vadă un meci „cheie". „Noi am fost doi la părinți spune la întoarcere. Eu — cel mare. Astă e cauza", adaugă, fără să lămurească omul la ce cauză se referă. „Poate dacă era invers, adică dacă eu eram cel mic, ar fi fost altfel, cine știe." „Ce să fie, nea Ioane?" „Și au venit și copiii, așa că... Mai mult pentru ei...". „Ce-i cu copiii, nea Ioane ?". „Eh", scutură bătrînu mîna, e greu de spus în două, trei vorbe..."

Și s-a mai întîmplat ceva, ce le-a pus capac la toate: după concediu nea Ion i-a zăpăcit pe toți cu vorbăria:

— Am stat două săptămîni la frate-meu, la țară. Vedeți, noi am fost doi la părinți, și de cînd am plecat și i-am lăsat lui totul, am trecut mai rar pe acasă, și atunci pentru puțin timp. Acum voiam să stau mai mult însă. Am pus mîna și eu la culesul viei, i-am ajutat să repare gardul, mă rog, de mult nu m-am simțit așa bine acolo. Numai că după cîteva zile am simțit că-mi lipsește ceva. Îmi căutam de lucru, spărgeam lemne, dar ceva nu mergea. Îmi tot aruncam ochii spre drum, și într-o bună zi i-am spus nevestei că plecăm. „Cum să plecăm!" „Uite-așa, plecăm". „Păi de ce, doar mai avem timp!" „Copiii". „Copiii vor să mai stea!" Avea dreptate

nevastă-mea. M-a convins a doua zi, cînd îi urcam în autobuz. Tii, ce de bocete!

— Eu tot n-am înțeles de ce ai plecat, a ridicat Filip umerii.

— Păi, nici eu, a zis șeful încurcat, numai că nu se putea altfel. Lipsea o bucată din mine, nu mă simțeam întreg. Și, de la un timp, după două'j' de ani, văd că-mi lipsește bucata de acolo, de la frate-meu. Sau, cine știe, poate mi-a lipsit întotdeauna.

— A sosit vremea să te îndrepți, piș, piș, spre uzină, așa se pare. Să te mai astimperi.

Nea Ion a pufnit, clătinînd capul. Despre uzină are o părere mult prea proastă ca să i-o poată schimba cineva. „Uzina e salon, omule, îți explică pe îndelete. Program de atelier. Căldurică. Ăia din uzină habar n-au ce înseamnă un geruleț de vreo douăzeci de grade la vale, sau noroiul de toamnă. Niște babe. Dacă le dai o centură de siguranță, sînt în stare să o lege de gît. În uzină trebuie să mergi cînd te apropii de pensie, de la nouăzeci de ani în sus, cînd îți slăbesc balamalele."

Aici Filip îl lasă în ale sale, nu-i mai amintește că de fapt în uzină a învățat să țină o cheie în mînă. Înainte nu-l ierta, dar de cînd cu apucăturile astea ciudate, îl iau toți cu binișorul pe „bătrînu", de parcă acesta n-ar fi „olteanu dracului", ci un copil plăpînd, pripășit în echipa lor.

„Parcă s-a mai liniștit totuși, îmi spune Filip, strivind chistocul cu vîrful bocancului. Nu mai vorbește atîta." Numai că s-au schimbat cîteva lucruri și pe strada Dristorului. Puștii cu bicicletele lor gonesc mai mult pe unul din trotuare. Pe celălalt se zbenguie pe patine cu rotile Gigel al șefului, în vreme ce taică-su îl urmărește cu privirea, sprijinindu-se în coada săpăligii între două straturi de lobodă. Mai scoate „bătrînu" o țigară, îi bate un capăt cu unghia, dar întîrzie să o aprindă, și tot privește așa, în lungul trotuarelor pe care țipă copiii, sau aiurea, peste vîrful blocurilor, undeva sore părțile Ploieștiului. Și cînd Gigel trece ca un fulger pe patinele sale zornăitoare, nea Ion își spune că numai ăl de sus putea să aranjeze lucrurile atît de bine, ca în același timp să fii și să nu fii fericit. Viața ar fi mult mai simplă, se pare, dacă ai fi mereu „oltean al dracului"...

ion crînguleanu

Meridian de primăvară

Partidului Comunist Român

1. Firul cu plumb în raza lunii

Clar ca un riu
care vine dintr-o inimă,
spre pămînt,
firul cu plumb nu-i decît
raza ochiului nostru
sub luna de primăvară.
Pînă departe de frunți,
pînă mult mai adînc,
unelteie imaginează
și ară.
Lumea noastră pune la porți
și la inimi acum,
arbori de sărbătoare-nflorită,
Pînă și nordul e-o ardere,
pînă și sudul
e-o
însămînțare deslănțuită.
Acest anotimp nu-i o repetare,
el e-o privire
din noi înșine către viitor,
Este însuși pămîntul
întemeiat să respire
cît un popor.
Firul cu plumb nu-i o cădere
El este o decolare
în centrul acestei sfere
Ce ne imaginează și are.

2. Lumina mîinii

Cînd se va înțelege mai bine prețul mîinii,
se va spune că lumina pămîntului
e însăși averea mîinilor
care-o izvorăsc infinitului.
Cînd se va recunoaște
că tot ce-i lumină,
prin mîinile noastre izvorăște,
pămîntul va fi
cu mult mai mult astru,
unic trăind omenește.
Ele și numai ele, mîinile
în această primăvară,
dau veste universului
că noi nu înflorim
pentru întîia oară !
Astfel,
din punctul de vedere
al nemărginirii,
mîinile noastre sînt
unice raze
care trimit timpului,
pîinile, trandafirii.
Chiar și-n fața munților Carpați,
cu ele ridicate,
purtătoare de pîine,
de-odată sîntem mai înalți.
Din cînd în cînd,
mingîiat, muncit, înflorit,
sub raza mîinilor
însuși pămîntul
e cu mult mai pămînt.

3. Pămîntul se gîndește pe el însuși

Din gîndul nostru
pămîntul se gîndește pe el însuși ;
din mirarea noastră
pe el însuși se miră
și cu cît visăm de înalt, el bunul de pămînt
cu atît mai înalt visează.
El se privește cu privirea noastră,
își face averile cu mîinile noastre,
el se muncește și se înflorește
cu înseși mîinile și frunțile noastre.
El, cu noi se încălzește
și se imaginează
mai stea decît alte stele ;
el cu noi își sapă fîntînile
și-și pune livezile ;
cu noi își ridică razele gîndului
spre alte planete.
Dar mai ales
el cu noi se simte al lui,
se răsare cîntînd și muncind,
cine știe în fața cîtor stele !
Și, iată, primăvara
e una din veștile lui înflorite
prin însăși întemeierea noastră !

teatru **t**

Judecată în noapte

Antonio Buero Vallejo și-a dobîndit renumele în patrie și peste hotare prin vehemența acuzei politice care răzbate din toate lucrările sale dramatice. Teatrul Bulandra îi prezintă la numai doi ani de la premiera absolută piesa **Judecată în noapte**. În Spania postfranchistă, povestea unui cuplu întemeiat pe minciună prilejuiește tratarea dintr-un unghi inedit a temei odioasei dictaturi, a teroarei și lașității, a constringerii și a consimțirii. Bărbatul, important politician, abil oportunist și-a cîștigat soția printr-un meschin denunț. Ea, mic burgheză în cuget și simțire, timp de douăzeci de ani și-a cultivat aversiunea față de soț fără să-i caute explicația. Aniversarea mariajului provoacă un retrospectiv proces de conștiință, declanșat de o doctoriță, apărătoare a adevărului și un fost polițist, complice al verosului soț. Desfășurarea logică a conflictului este înlocuită cu treceri rapide de la o situație la alta, prezentul devine trecut, trecutul devine viitor. Trimiterea spre esențializare, indicarea naturii simbolice a demersului etic (avertisment în fața repetabilității istoriei), autorul însuși o face subintitulîndu-și piesa „mister profan". Personajele (soțul, soția, prietena soției, complicele soțului, preotul, generalul), avînd funcții generice în conflict, amintesc de ariditatea schemei expresioniste. Plecînd — poate — de la această sugestie de stil regizorul Tudor Mărăscu a contribuit la rarefierea textului, prescurtîndu-l și suprapunînd peste intriga piesei rețeaua cașetată a unui joc abstract, modern, dar vidat de substanță. Spectacolul, conceput polifonic, pare solid realizat în toate compartimentele, însă linear și uniform. Scenografia (Dan Jitianu) speculează scena deschisă : bazine, un podium, nișe, trape, toate în rafinate degradeuri de mov — culoare rece, tristă, dar avînd darul de a stimula introspecția. Schimbări rapide ale intensității luminii, dînd impresia alternării diferitelor locuri de acțiune, abia dacă creează o anume dialectică a tensiunii. Costumele (Mihaela Demetriade) definesc și caracterul personajelor — rigide uniforme, involte voaluri, austere șaioare. Respectîndu-se indicația autorului, muzica (Beethoven) reușește ca prin amplasarea în spațiu să creeze efectul instaurării neliniștii. Mișcarea actorilor a fost concepută în maniera deplasării de marionete, gesturile fiind reduse la simbol. Rigiditatea eșafodajului scenic nu permite actorilor creații deosebite, ei se păstrează în nota calităților știute. Gina Patrichi își apropie rolul prin cîteva procedee care îi sînt caracteristice : cenzurarea sensibilității nervoase și dezlănțuirea trăirilor intense. Irina Petrescu, cu obișnuita-i capacitate intelectuală, își construiește personajul — solitară conștiință curată, degajînd forța adevărului, cinstei și omeniei printr-o privire limpede, tăioasă care acționează în plan emoțional mai puternic decît abstracta instanță de judecată. Victor Rebengiuc, prea egal cu sine, nu a găsit încă nuanțele infinitezimale ale trecerii de la o ipostază la alta, impresionînd doar prin masivitate. Ion Besoiu a scontat pe ambivalența farmecului, fiind agreabil și detestabil în aceeași măsură, deci cu atît mai periculos. Fory Etterle, George Oancea, Dorin Dron, Diana Lupescu, Ion Cocieru, Constantin Drăgănescu se conformează viziunii regizorale, prestînd o bună figurație.

Irina Coroiu

film **f**

Spectacolul spectacolelor

Amplă manifestare în complexul proces de implinire a personalității umane, cea de a doua ediție a Festivalului național al culturii și educației socialiste **„Cîntarea României"** a reprezentat prin dimensiuni și diversitate un spectacol unic în istoria vieții spirituale a țării.

Evenimentul memorabil prin generosul său caracter popular (concretizat în numărul celor peste patru milioane de participanți) și prin calitatea spectacolelor susținute de formații și soliști de muzică populară, ușoară, de estradă, simfonică, de brigăzi artistice, coruri și fanfare, ansambluri de balet sau formații de teatru a inspirat recenta peliculă realizată în cadrul Casei de filme nr. 3 în colaborare cu Studioul „Alexandru Sahia".

Autorii filmului **Spectacolul spectacolelor** (scenariul : **Dumitru Done**, regia : **Ion Moscu**) au încredințat unor populari actori — **Anda Călugăreanu** și **Amza Pellea** — și unui cineast îndrăgit de public — **Sergiu Nicolaescu** — dificila misiune de ghizi în noianul kilometrilor de peliculă impresionată cu ocazia desfășurării diferitelor etape ale Festivalului.

Din păcate, formula aleasă nu se dovedește a fi cea mai fericită datorită lipsei de rigoare în compartimentarea imaginilor alese pentru exemplificare, datorită unui comentariu suprasaturat de date statistice și de un umor îndoielnic, cu racorduri forțate, lipsite de semnificație.

Dincolo de aceste evitabile minusuri în **Spectacolul spectacolelor** regăsim numeroase secvențe care conving asupra dimensiunilor reale conferite de Festival creației artistice autentice (dansul fetelor de la Căpîlna, artiștii săteni din Costești de Vîlcea, dubașii din Făget, dansul tematic al formației gălățene, strigăturile fetelor din Hațeg, teatrul copiilor din Popricani).

De asemenea, sînt surprinse în film cîteva aspecte ale creației tehnico-științifice, integrate firesc în Festivalul național **„Cîntarea României"**, mai puțin însă reprezentative pentru adevăratele cote ale performanțelor obținute în acest domeniu.

Formula hibridă a documentarului-artistic aleasă de autori ignoră de cele mai multe ori posibile asociații de idei menite să ofere spectatorului sinteza cuprinzătoare, bogată în esențe a valorilor descoperite într-o prestigioasă competiție națională.

Decantarea sensurilor înalte, conținute în ampla sărbătoare a creației ar fi fost posibilă într-un serios film documentar, conceput în spiritul celor mai bune documentare românești caracterizate în egală măsură de forța sintezei, sensibilitate și inteligență.

Este cazul ca viitoarea ediție a unui astfel de gen de film menit să reflecte Festivalul național **„Cîntarea României"** să se bucure de colaborarea unor prestigioși oameni de cultură familiarizați cu legile scenariului cinematografic, capabili să elaboreze un comentariu pe măsura evenimentului, precum și o alegere mai convingătoare a principalilor protagoniști ai unei manifestări unice prin dimensiuni și rezonanțe.

Călin Stănculescu

televiziune **tv**

Viața noastră

Paradoxal, dar tocmai emisiunile care, prin teme și preocupări, ar trebui să pară străine de succesul la public, au acest succes. Ne gîndim la emisiunile economice și științifice, la „Viața satului", la serialele științifice, la „Actualitatea economică" ș.a. emisiuni cu atracție statornică în programele televiziunii. Cum se explică acest „fenomen" alături de „fenomenul" varietăților, de exemplu ? În primul rînd, prin sentimentul autenticității creat de realizatori care, spre deosebire de alții, nu-și pun cu mîna vorbele în gura „subiecților" lor, nu-i așează ca pe niște manechine în fața aparatului, nu-i obligă să gîndească una și să spună alta. Implicarea acestor realizatori în emisiunile lor este atît de mare, încît deja cîțiva se confundă cu ele, fînd un fel de emblème de ale lor (de exemplu Verman, un fel de primar al televiziunii sau Bacalu, disc-jockey-ul emisiunilor de știință). În al doilea rînd, aceste emisiuni „fără sanse" în topul t.v. (puțini știu însă locurile de frunte ocupate de ele în sondaje) se remarcă prin punerea în pagină a rubricilor, prin „secretariatul tehnic" care, deși asigură de la o vreme un „cotidian" economico-științific, reușește să-i asigure mobilitatea. Se crează astfel o impresie de varietate într-un domeniu care, cel puțin în aparență, nu o are, dimpotrivă. În al treilea rînd, trebuie remarcat „spațele", cu alte cuvinte, statul major al redacției în fruntea căruia se află de cîțiva ani buni Sorin Pamfil, un general care, ca soldat, a tras și cu pușca (și încă bine).

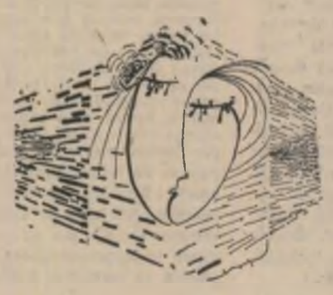

Ar mai fi de căutat și de găsit multe explicații ale succesului acestor emisiuni în care hazul se face de necaz și nu de dragul hazului pur și simplu. Cum ar mai fi de căutat și de găsit explicațiile insuccesului la public ale unor emisiuni care se vor, chiar se declară, „distractive", dar care nu sînt decît niște însăilări de cîntece și scenete uleioase (cînd interpreții și autorii nu sînt străini sau clasici), renunțăm, consemnînd doar bucuria noastră pentru unii și compătimirea pentru ceilalți.

Iulian Neacșu

OAMENI DIN RĂȘINARI

dorin măran

UN TURN DE FILDEȘ DE-A LUNGUL RÎULUI

Ajungem. Sar din tramvai și întreb primul sătean : „Bună ziua. Primăria unde-i, vă rog frumos?". „Oblu-n sus, îmi zice omul liniștit și-și caută de drum. O iau de-a lungul rîului care despică comuna în două clipocind cu atîta intensitate încît ești nevoit să vorbești tare ca să fii auzit. Printre porțile date în lături ca să facă loc vreunei cărute, întrevezi ograda aproape strălucind de curățenie și te convingi de justețea comparației „curat ca o casă din Ardeal". În sfîrșit, iată statuia și Casa memorială a lui Octavian Goga. La cîțiva pași se înalță un mănunchi de clădiri înalte cu un aer oficial. În curtea Consiliului Popular un pîlc de oameni minuiesc hîrtiete și sapă. O mașină de pompieri zace în spatele curții cu un cauciuc spart. În loc să bat în lemn mă reped pe treptele Consiliului, gîfîind de mama focului. Bat la cîteva uși dar nici o voce nu mă îmbie să intru. Pe coridoare, tipenie de om. Bat și la ușa vicepreședintelui. Nimic. Apăs pe clanță și vîr capul înăuntru. Maldăre de ziare, cîteva hîrtii împrăștiate pe cele două birouri, dar vicele la-i de unde nu-i. Cobor alertat treptele. Ajung în fața pîlcului de oameni pe care uitasem să-i salut și înclin respectuos (reflex al sentimentului de culpabilitate) capul, în semn de bineațe. „Caut pe tov. președinte", zic. „Păi, nu-i." îmi răspunde unul mai tînerel cu o jachetă alburie zîmbindu-mi ironic, de parcă as fi făcut nu știu ce gafă pe care el o prevăzuse. „Dar unde-i ?" întreb deznădăjduit. „Cu treabă la Sibiu". „Dar vicele, unde-i ?" trag la răspundere. „Păi cu el vorbești". Plecă apoi capul în piept ca pentru a-și stinge surîsul ironic de care nu se despărțise în tot acest timp și după ce propti de perete hîrletul, se apropie de mine și-mi întinse încheietura mîinii ca să nu mă murdărească. „Cu ce treabă pe la noi, tinere ?" „Pe Goga îl știți ?". „Nu mi-e străin numele, dar ce treabă ai cu el ?" Și din vorbă în vorbă am ajuns la ale noastre. Vicele dădu cîteva indicații oamenilor apoi mă conduse la el în birou. „Păi, hai să facem un plan de bătaie. Casa memorială n-o putem vizita pentru că proprietarii sînt plecați. Dar nu-i bai. Goga e pretutindeni. Hai cu mine." Intrăm într-o librărie. Luna cărții la sate e pe sfîrșite. Rafturile ca și vitrina sînt însă doldora de cărți. Ediții complete din „Gîndirea politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu". Beletristică, literatură de specialitate, pentru cei mici. Totul într-o ordine desăvîrșită. „Citesc oamenii?" întreb. „Dacă citesc ? Ba bine că nu. Oamenii la noi nu trăiesc oricum. Ei vor să aibă o conștiință cît mai exactă a lucrurilor pe care le săvîrșesc. Nu mai sînt doar niște unelte cu care se edifică istoria. Au aflat că munca lor din ce în ce mai complexă trebuie să țină pas cu noul, că trebuie să aibă o dublură informațională adecvată." Îmi umplu sacoșa cu cărți pe care în capitală n-am apucat să le văd expuse apoi ne continuăm drumul în susul rîului. Un sătean se apropie de noi cu un brat de puleți. „Măr ?" întreb cu un aer sigur. „Ba, cais." Vicele îl lămuri cum să facă altoiuri. Pe un altul îl sfătui cum să întocmească o cerere. Pe un altul îl trage la răspundere pentru că stă prost cu contractările. Dă mai departe sugestii oamenilor care nu-l ocolesc, cum să stropească pomii, ce îngrășăminte să pună în cutare lot, ce furaje să folosească pentru vite, cum să facă însămînțările. „Dar inginer agronom, n-aveți ?" „Avem și n-avem". Îmi vorbește de tovarășa Boieriu (evocator nume) care „s-a cam cuconit. Nici cu boii n-o poți scoate din birou. N-are tragere de inimă. Avem nevoie de un specialist care să înțeleagă că dacă nu pui suflet în ceea ce faci, mai bine o lași baltă". În drum vicele mai stă de vorbă cu nea cutare și nea cutare. Probleme care în mod obișnuit se rezolvă în decurs de o săptămînă după transpirații de anticameră, el le-a pus la punct sau le-a dat un început de rezolvare în mai puțin de douăzeci de minute. Oamenii veneau la el fără să plece capul, ori să bîiguie amabilități protocolare. „Vă iubesc oamenii, nu-i așa ?". Nelu Cretu rîde și nu spune nimic. Apoi îmi mărturisește. „Oamenii vin la mine mai mult dintr-o dependență afectivă. Ei știu că-i înțeleg la fel de bine ca pe tata sau mama. Omul de partid trebuie să fie înarmat cu temeinice cunoștințe psihologice dar asta pe fundalul unei mari disponibilități sufletești. El nu trebuie să privească problemele oamenilor detașate de sufletul lor. Pe om trebuie să știi, înainte de toate, cum să-l întîmpini. Uneori, auzindu-i pașii pe scări parcă știu în ce dispoziție vine la mine. Cînd simt că are probleme care-l copleșesc îi spun înainte ca el să deschidă gura: „Îs cătrinit omule. Iacă ce năcazuri am. Pe asta cum s-o scot la capăt ? Dar pe asta ?". Și încetul cu încetul, îl îndepărtez de oful lui punîndu-i în față unul mai acătare. Atunci parcă se realizează un fel de solidaritate morală între noi. Se concentrează mai puțin la ceea ce-l măcina cu un minut înainte și parcă i se mai goleste sufletul de amărăciune. Apoi, încetișor, intrăm în miezul problemelor. Pe oameni trebuie să știi să ți-i apropii. Să vadă în tine un prieten. Atitudinea oficială mergînd pînă la o anumită rigiditate ce ține de sarcinile de rutină, îl inhibă, îi ia din puteri. Oamenii la noi au probleme din cele mai diverse. E foarte greu să-i împaci pe toți în timpul cel mai scurt. „Și le răzbiți pe toate ?" „Ar fi prea frumos. Dar nu întotdeauna mă simt în stare. Uite, de pildă, în Valea Steaza se petrec de multă vreme lucruri strigătoare la cer pe care n-am reușit să le pun la punct. Aici vin în fiecare sîmbătă și duminică și chiar în cursul săptămînii, cohorte de mașini, uneori depășind 500 de numere. Ocupă zona cea mai fertilă de aici, îngrășată cu azotat de amoniu, singura zonă pășunabilă pentru vitele în lactație. „Domnii" bat cu pietre tablele avertizoare, aprind focuri, își spală autoturismele. Am stat de vorbă cu ei, am luat măsuri, am făcut sesizări mai sus. Nimic. S-au dat cîteva amenzi de ochii lumii. Cei mai mulți dintre ei sînt oameni cu relații. Unii au chiar funcții de conducere. Trebuie un imbold de sus. Presa, televiziunea. Un raid inopinat ar da multe lucruri la iveală. Nu știu dacă mă înțelegi, dar pămîntul ăsta e totul pentru mine. Consiliul Popular are în administrație șapte munți. Știi dumneata că n-a fost cărare pe care să n-o străbat ? Tatăl meu a fost tăietor de lemne și în copilărie l-am însoțit peste tot. Cunosc fiecare palmă de pămînt. Înainte vreme exista în satul nostru o fermă tradiție protestatară împotriva tuturor celor care încălcau rînduielile satului. Era de-ajuns să insulți muierea unuia, că Sfatul Bătrînilor te și alunga din sat. Nu era de glumă. Apoi vicele, ca să nu-mi ostenească mintea cu d-ale lui, începu să-mi povestească despre peregrinările prin munți, de brindușele de primăvară, de covorul lor albastru violet desfășurîndu-se pe fundalul verde închis al brazilor, despre sclipirile umede ale zăpezii tîrzii care îți schimbă pulsul, te transpun într-o lume de basm. „Așa cum dumneata nu te poți despărți de covorul persan sau de televizor, așa nu pot eu să mă despart de pămîntul ăsta." Mi-am amintit atunci de fraza poetului Ruskin : „Oamenii care nu sînt poeți percep lucrurile foarte clar pentru că nu le simt." Se vede treaba că poetul rus n-a fost niciodată în Rășinari. Ne-am continuat drumul. Ajungem la terenul de fotbal. Restaurat din cotele facultative ale susținătorilor. Lupu Petre, secretarul U.T.C. al comunei este un fervent susținător al echipei. Tribuna e construită din lemn de mesteacăn. Restul materialelor de construcție sînt tot din resurse locale. S-au făcut măsurători topo, s-a folosit utilaj propriu, oamenii și-au pus la dispoziție cărușele. „Dar vestiarele unde-s ?" „Ei, cam multe dintr-o dată. Deocamdată fiecare casă țărănească din apropiere e un vestiar. Oamenii își fac un titlu de laudă punîndu-și casa la bătaie". „Se poate, întreb înmărmurit ?". „Se poate. La noi se poate". „La noi". O luăm la deal în căutarea brîndușelor. Pe drum ne întîlnim cu nea Crăciun, un veteran al satului. „Ce faci nea Crăciune ?" „Iaca, am ieșit și eu de la fizioterapie." „Hai cu noi la deal." „Aș veni, cum nu, dar nu mă prea lasă piciorul ăsta beteag. Dar dacă o luăm domol...". Dăm de o colibă. O haită de cîini ne încolțesc. „Dacă mă mușcă vreunul, să-mi crute piciorul sănătos. Că în mîini nu știu a merge și sînt prea bătrîn ca să mai învăț." Am ajuns pe coama dealului. Se vedea pînă la Selimbăr. Depărtările erau neasemuit de frumoase. Nea Crăciun uitase de piciorul său beteag. Am încercat să-mi imaginez atunci care ar fi diferența între a-ți petrece un sejur în aceste locuri și a te statornici în binecuvîntarea lor. N-am avut răgaz să-mi continui șirul gîndirii pentru că mi-am amintit că dacă mîine dimineață nu decolează avionul, voi pierde concertul de jazz-rock de la Sala Palatului.

URMAȘII POETULUI

Marx și Engels spuneau că familia se află la baza societății. La Rășinari acest adevăr devine relativ. Clasa, sînt încredințat, se află la baza societății. În acest compartiment al fagurelui social se produce un adevărat miracol al conștiinței. Aici m-am confruntat cu o „generație" de care nu știam prea multe lucruri, o generație de mici oameni mari. Copiii sînt plini de idei, știu o sumedenie de lucruri pe care eu le aflasem cu mult mai tîrziu de vîrsta lor, sînt deciși să facă minuni în comuna lor pentru a-i duce renumele peste mări și țări. Învățătoarea Crăcea Ana e o pildă de abnegație profesională. Pune atîta suflet în discuțiile cu copiii încît nu se poate să nu te îndrăgostești de ea pe loc. Roiește neobosită în jurul lor, reușind să-i stîrnească, să-i dinamizeze. O pădure de mîini fermecătoare însuflețește clasa, la fiecare întrebare pusă. Copiii răspund cu o dezinvoltură și o spontaneitate uluitoare. Am băgat de seamă că răspunsurile nu sînt simple tîsniri ale memoriei, ci conțin adevăruri altoite cu gîndirea lor proprie. Îmi recită apoi o sumedenie de poezii. Nu cred că există vreo poezie a lui O. Goga, firește dintre cele reprezentative, pe care micuții să n-o știe. Apoi s-a petrecut un lucru uluitor. În timp ce lecturam cîteva poezioare ale elevilor clasei a III-a A adunate în „Caletul de lectură", au început să cînte pe versurile marelui poet, „Dăscălița", „La noi"... Au cîntat atît de frumos încît mi-au dat lacrimile de emoție. Și ca să-mi ascund marasmul m-am întors spre gazeta de perete a clasei. Au recitat apoi din versurile lor Letiția Illuț și Bratu Lucian. Ei mi-au povestit despre activitatea lor zilnică, despre preocupările artistice pe care le au, despre planurile de viitor. Curînd va avea loc o expoziție de desene, o întîlnire cu cenaclul Cedonia din Sibiu, un recital de poezie la Casa memorială, un simpozion, o excursie pe ruta Rășinari Ciucea, un concurs pe tema „Biografia lui Goga", un montaj intitulat „Poetul pătimirii noastre"... Desigur că aș fi rămas pînă seara cu acești copii minunați dacă mamele lor nu i-ar fi așteptat cu bucatele calde pe masă. Mi-am luat rămas bun de la toți, asigurîndu-i că invitația de a reveni nu va rămîne fără răspuns. Drumul reîntoarcerii l-am parcurs gîndindu-mă la oamenii pe care i-am cunoscut, la acești copii frumoși ai zilelor noastre care duc mai departe tradiția valorilor adevărate, îmbogățind-o necontenit. Și pentru a treia oară îmi permit să contestez afirmațiile unor mari oameni de cultură, susținînd că satul se află în centrul lumii și se prelungește în conștiința oamenilor.

Desene de Benone Șuvăilă

dragoș vicol

Lumină...

Lumina mea, pe culmi cînd te înrouri
răsună-n munți un clopot vegetal
ce-mi spune sufletul din deal în deal
pînă-n trecutul cu voievozi și bouri.

Se umple zarea-atuncea de ecouri,
de chipul meu pe frunză, stea și val,
multiplicat în simbol și-n ideal
și sfîșiat ca-n piscuri niște nouri...

Așa-mi încerc eu drumu-n veșnicii
biruitor și-nvins și iarăși frunte
trecînd înaltă peste vijelii

asemeni unui nobil vîrf de munte !
Lumină, țara mea de timp și dor :
spre roua ta urc eu cutezător !

Eu sînt frumos...

Eu sînt frumos numai în preajma voastră,
păduri și pajiști înflorite-n Nord,
cînd luna coborînd din piscuri albe
se scaldă-n iezer ca într-un fiord.

Eu sînt frumos numai cînd ninge tandru
în Călimani sau în vreun dor al meu,
cu foșnet cald și cu înmiresmarea
sehelbelor cu fragi și curcubeu.

Și sînt frumos îmbrățișînd grumazul
vreunui cerb care, gonit de lup,
se arcuiește-n salt peste prăpăstii
și roua spaimei strălucind pe trup.

Da, sînt frumos cu ciocîrlii pe umeri,
cu hore mari din fluiere țîșnind,
cu ape limpezi sărutînd pămîntul,
cu cetini ninse legănînd colind.

Și sînt frumos numai aici, în țara
iubirii mele-eterne — și oricum :
învingător, învins, ars de tristețe,
la început sau la sfîrșit de drum,

Venit tîrziu în viață, — ori prea devreme,
doinar sau înțelept, pietrar sau baci,
n-am chip, n-am har, n-am suflet de lumină
decît pe-acest pămînt cu crini și fagi !

Ci fără munți înalți în jurul frunții
și fără fresci, fără izvor molcom
prin singe, prin cuvînt și nesfîrșire,
eu nu pot fi frumos ca orice om !

Ger alpin

Trei capre negre pasc omătul mut.
Pădurile spre noapte au trecut.

Pe crengi încîrciurate,-ntr-o vîlcea,
își odihnește luna fruntea grea

de-atîta drum pe cerul vag, sticlos.
Înghețată o cascadă mai în jos

și apa-abia foșnește în căderi
sub munții mei bătrîni și mai severi.

O neclintire stranie s-a pus
stăpînă între răsărit și-apus

încît nici pas, nici zbor, nici glas, nici vînt
nu dau vreun semn de undeva că sînt.

Negrileasa

Nu știu spre ce punct cardinal drumețim.
Drumul e straniu, așa ca-ntr-un vis,
culmile fug spre-un orizont nedecis —
fără culoare și fără-nălțimi.

Numele sună a foșnet de fag
scuturat peste ape-ntristate de vînt,
sub pași ne pare că n-avem pămînt
ci un omăt verde ce dă-n moleșag.

Și-nsfîrșit, satul cu forme de fum :
case ici-colo, flori nalte-n balans,
frasini fantastici se-ndoaie-ntr-un dans
halucinant peste punți, peste drum...

Pe urmă vin codrii cei mari de molid
cu arbori morți printre arborii vii ;
rostogolind valuri micl, argintii,
cade-un piriu printre arbori, din vîd.

Și iar, Negrileasa, zidită din fum
și iar risipită ca fumul în vînt,
alungă culmile de pe pămînt,
topește pajiștea pe care șezum...

Nu știu : există sau eu am trecut
în altă viață, pe care n-o știu ?
Eș'i, Negrileasă, un cald tărîm viu ?
Ești, Negrileasă, un trist tărîm mut ?

Voi oameni...

Voi oameni — ape dulci, oameni-răcoare,
voi oameni-șesuri blinde, oameni-fagi,
lumini albastre întrupînd o zare
de ctitorii și de poeni cu fragi,

s-aprind mollzi și munți uriași sub lună
să vi se vadă sufletu-n adînc
de trăinicie și de pîine bună
din veac venind cu cinstea la oblînc.

Voi oameni-vifor și voi oameni-piatră,
păduri de-argint înfremătînd doiniri,
virtutea voastră-i foc de-azur pe vatră
și pajiște de dragoste-n priviri !

Nu-i stea, și nu-i cuvînt, și nu-i mesteacăn,
și nu e plai, și nu e vis în voi
să nu mă fi născut și dat în leagăn
și mîruit cu roua din trifoi !

Sînt lume-albastră și țărînă vie
la care moartea nu-ndrăznește-n veci !
Mi-e sîngele o Bistriță-Aurie,
iar fruntea, munte rătăcînd poteci !

gabriel iuga

Florile de măr

Ar trebui să credem în florile de măr
ca în albastrul zării cînd e vară
dar vine iar deasupra țării-un ger
și așteptăm o nouă primăvară

ar trebui în ochi să lumineze
din zilele de mîine sori solemni
ei sînt acolo-n zorii plini de veghe
ca în suflarea noastră, puri și demni

nu-s depărtări să nu le bată gîndul
cînd florile de măr dau fructe mîine
din ierburile înalte, încet, cu rîndul
și din speranță plămădim o pîine

zidit e-n suflet cerul țării pur
și-n el zidite-s visurile noastre
pămînt etern e liniștea de-acum
ca florile de măr în spații vaste

Ca o lumină

Ca o lumină-n suflet să ne-adune
pămîntul țării-n șoaptă la izvoare
și tot ce-a fost se află-n depărtare
și ce-a rămas tot sîngele ne spune

să nu mai crezi iubită vînturi, valuri
rostogolite vîrstele se-alungă
nisipuri mișcătoare-n ziua lungă
aștern veșnicii de alge-n maluri

nu ne-a rămas decît pămîntul țării
pe ochi răcoarea lui să ne-nsereze
la pacea noastră stelele vegheze
cum pescărușii la mișcarea mării

ca o lumină-n sînge cît un munte
pămîntul țării să-l lipim pe frunte

radio

Sfîrșit de săptămînă

În ultima vreme (recunosc, numai în ultima vreme !) mă preocupă chiar și discuțiile pe tema programelor radiofonice. Din această cauză am ajuns, oarecum pe nepregătite, în fața unei probleme siciitoare : de ce n-am acceptat eu niciodată că pot exista oameni dispuși să-și petreacă sfîrșitul de săptămînă lîngă aparatul de radio ? Convingerile pentru care nu ai alt argument decît propria ta fire sînt întristătoare. Într-un autobuz doi bărbați în puterea vîrstei își mărturiseau nemulțumirea că nu prea au ce asculta duminicile la radio. M-am uitat la ei cu o curiozitate aproape răutăcioasă : cum adică, nimic mai bun nu-și pot oferi cei doi, duminica, decît radioul ? I-am justificat, un moment mai tîrziu, cînd au fost rostite propozițiile : „Îmi place să lucrez cu aparatul deschis, nu cu magnetofonul. Nu pot asculta o zi întreagă muzică, vreau noutăți, umor, dialoguri". Aș fi vrut să-i întreb ce anume lucrează ei duminica dacă n-am îndrăznit. Poate pictează, mi-am spus. Am asistat la dialogul respectiv într-o vineri. Acasă m-am repezit la programul editat de Radioteleviziunea română. Răsfoindu-l, am constatat că duminică, 26 aprilie, se transmiteau (pe toate cele trei programe) noutăți, umor, dialoguri. Atunci de ce erau nemulțumiți cei doi ascultători ? Am hotărît să duc lucrurile pînă la capăt, în speranța că voi putea înțelege. Așa se face că la 9,30 duminică, am deschis radioul. Emisiunea de actualități și muzică „Magazinul duminical" o mai ascultasem adeseori. Acum mi s-a părut, ce-i drept, mai searbădă și mai plicticoasă ca altădată ; am și renunțat la ea, în favoarea programului II, pe care se transmiteau „Invitațiile Euterpei". În jurul orei 12, am revenit pe programul I. „De toate pentru toți" înseamnă, aproape nimic, adică eforturi de a umple saizeci de minute cu te miri ce. E adevărat, programul I e suportabil pînă la „Unda veselă". Dem Rădulescu prezintă emisiunea lui Aurel Felea „Cînd unu plus unu fac unu" și nu-mi rămîne decît să mă gîndesc că de prea multe ori a fost criticat umorul duminical și radiofonic. O emisiune mai bună decît „Unda veselă" se transmite pe programul II sîmbăta, la 11. Probabil că cei care o pot asculta sînt încîntați. N-ar fi rău de tot dacă cineva ar avea ideea să transfere această emisiune pe programul I, duminică după-amiază. E nevoie, totuși, de mult umor pentru acest transfer.

Programul de audiție pe care ni l-au oferit s-a încheiat cu evocarea revistei „Contemporanul", înscrisă în ciclul „Momente din istoria culturii românești". Transmisă pe programul II, interesantă ca subiect, această emisiune a fost parcă realizată conform unui plan de lectie dintr-un manual învechit. „Cuvîntul înainte" susținut de Z. Ornea a informat ascultătorii cu date referitoare la curentul cultural de la „Contemporanul" și i-a informat bine. Fără nimic convingător însă, scenariul radiofonic semnat de Dan Huliera a rămas la nivelul unui conspect sîrguincios întocmit. Nici măcar distribuția de excepție (Dina Cocea, George Constantin, Mircea Șeptilici, Constantin Bălțărețu, Corado Negreanu, Silviu Stănculescu ș.a.) n-a putut salva evocarea respectivă de o stîngenitoare lipsă a firescului.

Elena Ștefoi

plastică

Culori din Bărăgan

În fața acestui bogat și nuanțat colorist, pictorul Niță Anghelescu, te simți furat numaidecît de nostalgia unui Bărăgan în cuprinsul căruia ți-ai petrecut copilăria și adolescența, în acel Bărăgan care miroase de la distanță a pîine caldă. Reflecții adînci cu o egală încărcătură de sensibilitate vin să se așeze lîn nu numai pe ramele pînzelor peste care a trecut o pensulă meșteșugit înmuiată în realitate, ci și pe sufletul tău aprins de revederea cu trecutul.

Mașini de treierat, podul, secerișul, clăile de grîu auriu, șirile de paie surii îți dau impresia unor comori de curînd desgropate și care te transpun într-o lume de vis, făcînd să îți în spinare, cu eleganță cromatică, bogățiile Bărăganului, unde ciocîrliile își pun la încercare „ghiersul" lor fermecător, iar pălăriile de floarea-soarelui, ce se odihnesc în zăpușeală, stau să surprindă o adiere de vînt sau să spargă tăcerea ce s-a așezat, cu evlavie, peste cîmpia fără margini de un galben-auriu.

În această încantație campestră te fură valurile verzi, albastre și galbene ale unui uriaș val pe care Fata morgana îl aruncă imaginar în văzduhul peste care soarele își trimite cu dărnicie lumina și căldura din miliardele sale de becuri aprinse și din al cărui ansamblu nu mai poți descifra nici chipul și nici locul unde te-a prins această vrăjitoare a naturii în mrejele ei.

Latura cea mai demnă a culorilor lui Niță Anghelescu constă în vibranta chemare către jocul lor de lumini și care te îndeamnă să le descifrezi esența, unitatea și liniștea care te acoperă ca un veșmînt călduros. Nu găsești în această pictură nimic disonant. Totul e pus cu grijă la locul lui și cu intenția discretă de a nu te înfiora și totodată de a nu te îndepărta de creațiile sale autentice, stenice și cu o puternică încărcătură de finețe care ar tulbura și paradisul.

O barză pe un stîlp de beton la marginea de sat. E barza care ca și cocorii și dropiile definesc ambientul Bărăganului. Poposită la Brincoveni, un sat ca toate satele îalomițene, pe unde austrul a ofilit frunzele oliv ale porumbiștilor pe care o mătase încercase să-și desfacă pletele stufoase unse cu pomadă naturală smulsă din razele de soare.

Fîntînile Bărăganului sînt și ele tot niște berze dar mai înalte. Uneori balerine grațioase din care un Brâncuși ar fi putut face din ele însemnele bogăției. În apropiere un lan de grîu, irigat la comenzile unei singure mîini, dansează o rumbă, dîndu-ți impresia că pămîntul se leagănă ca o adolescentă în urma primului sărut. De undeva de departe, cînd Fata morgana este îmbrăcată mai sumar, țîgnalul locomotivelor sau huruitul tractoarelor îl simți în apropierea ta. Te înfiori numai la gîndul că viața acestei cîmpii, unde se împletesc și se împrietenesc visul cu rodnicia, nu este altceva decît eternitatea venită să dea socoteală de pe unde s-a preumblat. Din somn te deșteaptă orgoliul sacadat al unui pîlpalac insolent și tocmai cînd vrei să cuprinzi nemărginirea prinsă pe pînzele pictorului, îți dai seama că totul a fost un benefic vis.

Pictura lui Niță Anghelescu trăiește prin optimismul ce l-a imprimat cu opulență acest maestru al culorii.

Ioan N. Vlad

muzică

Concert la Filarmonică

Foarte binevenită programarea la pupitrul Filarmonicii a dirijorului clujean Emil Simon. Revăzîndu-l la București, ne-am întărît certitudinea că este un muzician al versiunilor finite, inspirat meditate, al amănuntelor subtile, emanînd dintr-o solidă cultură a stilului și un exemplar rafinament. Ne sprijină aici firescul virtuozității în uvertura la *Nunta lui Figaro* de Mozart, unde mijloacele sugerate ansamblului sînt cele mai adecvate, ca și gestica, iar relația dintre acțiunea dirijorală și scopul muzical funcționează fără nici o pierdere de energie sau substanță. Și realizarea cunoscutului *Till Eulenspiegel* de Richard Strauss a fost memorabilă. Emil Simon excelează în modelarea reliefului sonor instrumental, în regizarea suplă dar elocventă a contrastelor, înșiruite în deplină logică, în exteriorizarea tensiunilor captivante. Se cuvine semnalată internalizarea dramaturgiei lucrării, citită, în ciuda popularității ei, cu o cuceritoare ingenuitate, receptivitate la adevărul partiturii adesea ascuns de fardul versiunilor întrate mai mult sau mai puțin în rutină. În plus, dirijorul a știut să dialogheze eficient cu virtuoșii parteneri de execuție (Florian Popa, la clarinet, Ioan Rațiu, la corn).

Și acompaniamentul *Concertului în Do major, K. 503* de Mozart, lucrare rar cîntată, cred că nu pe nedrept, căci pare a nu fi fost scrisă la cea mai înaltă cotă a inspirației mozartiene, a fost în nota calitativă a întregului concert. Doar că pianistul Fou Ts'ong, din Anglia, a avut o evoluție lineară, prea obiectivă și nevădind o grăitoare asimilare a stilului. Frazarea și tuseul (monocrom) nu se prea lipeau de muzica lui Mozart și nu păreau a-l recomanda pe pianistul oaspete ca familiar acestui univers.

Am lăsat la urmă deschiderea concertului, *Armonii III* de Tiberiu Olah, ca pe un eveniment major ce ne cere o specială respirație. Proporțiile lucrării și densitatea ei (în fond suprapune două lucrări ale ciclului *Armoniilor*, una „vivo" și cealaltă pe bandă) fac din prezența lui Tiberiu Olah în programul simfonicului Filarmonicii un punct de reper în interpretările de muzică românească ale redutabilului ansamblu bucureștean, al cărui repertoriu contemporan, aminteam și altă dată, este selectat cu rigoare și inspirație. Ceea ce se relevă a fi substanța operei lui Tiberiu Olah este măiestria unei anumite circularități a muzicii, omogenitatea și ingeniozitatea inițiativelor, pînă la urmă, balansul între invenție și meșteșug. Sîntem în fața unei opere mature, exersată în antrenarea psihologică a ascultătorului, căci gesturile sonore, pe fondul unei liniști poetic figurate, sînt mărturia trăirii acute a pulsului intim al muzicii, de fapt secretul, aici, al comunicativității. Tiberiu Olah știe să supună ferm materia sonoră, fără însă a-i usca misterul. Anvizajarea psihologică a timpului muzical este cea mai exactă, corelată cu aparența sonoră, timpul este „narat" cu legitim simț retoric. Culoarea, spațiul și nivelul elocvenței melodice sînt axele pe care se desfășoară, în intersecție și influențare reciprocă, actul creator.

Costin Cazaban

Solemnitatea decorării scriitorului Eugen Jebeleanu

cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a inminat, vineri, într-un cadru festiv, scriitorului Eugen Jebeleanu Ordinul „23 August" clasa I, conferit, prin Decret prezidențial, pentru merite deosebite în domeniul creației literare și contribuția adusă la opera de construire a socialismului în patria noastră, cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani.

La ceremonia decorării au participat tovarășii Dumitru Popescu, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Suzana Gâdea, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Emilia Sonea, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., George Macovescu, președintele Uniunii scriitorilor, Constantin Chiriță și Laurențiu Fulga, vicepreședinți ai Uniunii scriitorilor, Ion Hobana, secretar al Uniunii scriitorilor.

Luînd cuvîntul, tovarășul **Eugen Jebeleanu** a mulțumit călduros tovarășului Nicolae Ceaușescu, conducerii de partid și de stat, pentru înalta distincție conferită. Încerc – a spus vorbitorul – o emoție deosebită în aceste clipe cînd primesc această înaltă distincție, pe care eu o consider o distincție acordată tuturor acelor scriitori din țara noastră care fac tot ceea ce este posibil ca să contribuie prin creația lor la construirea României noi, socialiste. Aș vrea să spun că de-a lungul acestor 70 de ani am încercat, în măsura posibilului, să aduc o contribuție – pe care o consider încă mică – la edificarea societății de astăzi. Consider că această apreciere înaltă se aduce literaturii noastre socialiste, care este o armă a păcii ; ea se apleacă cu grijă asupra leagănelor, adică asupra viitorului, ca și asupra celor care s-au jertfit apărînd pămîntul țării, adică viitorul. Într-o lume care dă atîta pentru armele de război, poezia noastră este o armă a păcii și v-aș ruga să-mi îngăduiți să încheie acest cuvînt, vă mărturisesc, stăpînit de profundă emoție citindu-vă aceste versuri : Aș trece prin gurile iadului / Cu ochii surîzători / De-aș putea spera tare că oamenii / Se vor bombarda odată cu flori.

În încheiere, sărbătoritul a exprimat din nou profunde mulțumiri pentru cinstea ce i s-a făcut.

Adresîndu-se sărbătoritului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a spus :

Aș dori să-ți adresez încă o dată cele mai calde felicitări cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani, dar îndeosebi pentru decorarea cu acest înalt ordin al Republicii Socialiste România, care reprezintă o apreciere a activității pe care ai desfășurat-o, încă în perioada ilegalității, precum și în anii construcției socialiste, în domeniul literar, a activității pe care ai depus-o în diferite sectoare, a contribuției pe care ai adus-o și o aduci și la dezvoltarea literaturii noastre, puse în slujba construcției socialismului, a umanismului revoluționar, a păcii și dreptății sociale, pentru contribuția generală adusă la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în România, la ridicarea bunăstării poporului, la întărirea independenței și suveranității patriei noastre.

Într-adevăr, literatura are de jucat un rol important – ea l-a jucat și în trecut și trebuie să-l joace și în viitor – în formarea omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, umanistă, ferm hotărît să-și făurească viitorul socialist și comunist, așa cum îl dorește, să-și asigure libertatea, independența, bunăstarea, într-o lume a păcii și colaborării internaționale.

Încă o dată îți adresez cele mai calde felicitări, în numele conducerii de partid și de stat, al meu personal, și-ți urez multă sănătate și succes în activitatea pe care o desfășori.

Tovarășii prezenți la solemnitate l-au felicitat, la rîndul lor, cu căldură, pe sărbătorit, adresîndu-i urări de sănătate și fericire, de noi succese în activitatea sa.

DECRET PREZIDENȚIAL

Pentru merite deosebite în domeniul creației literare și contribuția adusă la opera de construire a socialismului în patria noastră, cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani,

Președintele Republicii Socialiste România DECRETEAZĂ :

Articol unic. – Se conferă Ordinul „23 August" clasa I scriitorului Eugen Jebeleanu.

NICOLAE CEAUȘESCU

Președintele Republicii Socialiste România

Bela Bartok și muzica românească

Bela Bartók — marele compozitor, folclorist, profesor și pianist ungur — reprezintă nu numai o personalitate muzicală proeminentă în contextul spiritual atît de ardent al secolului nostru ci și un **artist umanist**, care, ca și George Enescu, a fost convins că marea muzică nu poate fi socotită doar un „joc sonor măiestrit" ci și un mijloc minunat de a-i apropia pe oameni, de a-i înfrăți, așa cum a făcut-o, legendara antichitate, generînd sublimul mit al orfeului trac.

Cu toții știm că în activitatea sa de muzician, **folclorul românesc** a constituit un nesecat izvor de inspirație. În acest sens putem vorbi nu numai de nenumărate suite de cîntece și dansuri populare, — culese personal pe pămîntul străvechi al „Daciei Felix" — precum și de scrieri teoretice profunde, ci și de **compoziții geniale**, în care se impun intonațiile și ritmurile melosului nostru național. **Dansurile românești** — în zeci de transcripții — au făcut înconjurul lumii, după cum nepieritoarea melodie din **Concertul pentru orchestră**, — ne referim la partea mediană din **Intermezzo-ul „întrerupt"** — de o amplă respirație baladescă și de o cantabilitate tulburătoare, tot **cîntec românesc este**, ducîndu-ne cu gîndurile la o Transilvanie a lui Horia sau a lui Iancu, cei „nemuriți de popor"... Iar în zguduitoarea **Cantată profană** se disting, — cu limpezimi de cristal... — o veche legendă românească cu rezonanțe multiple în sufletele iubitorilor de frumos, dar și melodii inspirate din folclorul autohton.

La toate acestea se adaugă strînsele sale legături cu țara noastră și cu oamenii noștri de artă. N-a fost Bartók acela care l-a încurajat pe **Ion Vidu ?** Ba mai mult chiar, i-a mărturisit că în Ungaria este socotit de unii soviniști un **„trădător" (!!!)... pentru că se ocupă de folclorul românesc...** De altfel, cunoscutul muzicolog ungur, **Bence Szabolcsi**, afirmă în cartea sa dedicată lui Bartók :

„Încă din anul 1913, un critic muzical din Budapesta îl atacă pentru faptul că a folosit motive populare românești în compozițiile sale; în anul 1920, Jenő Hubay (cunoscutul violonist și pedagog, pe atunci directorul Academiei de muzică din Budapesta) și cercul acestuia porneso impotriva sa o adevărată campanie, acuzîndu-l aproape de „trădare de patrie" cu prilejul apariției unui studiu asupra muzicii populare românești. Astfel, în urma activității sale științifice, Bartók a avut de susținut o permanentă luptă și a fost nevoit să editeze publicațiile sale fără nici un sprijin, de cele mai multe ori pe cheltuială proprie".

N-a fost el acela care l-a considerat pe **Dumitru D. Kiriac** un **„mare artist"**, evidențiindu-i **aspectele de protocronism**, în ceea ce privește **armonia și polifonia modală**, culminînd cu aprecierea adîncă acordată capodoperei sale, **Liturghia psaltică ?** Nemaivorbind de amiciția cu George Enescu, cel ce i-a interpretat cu forță emoțională tulburătoarea **Muzică pentru coarde, celeste și percuție** și unele remarcabile piese camerale. Am lăsat ceva mai la urmă prietenia lui nobilă și mișcătoare cu folcloristul de talie mondială — l-am numit pe **Constantin Brăiloiu**. Și cîte lucruri frumoase n-au făptuit împreună cei doi reprezentanți ai „înțelepciunii populare", în dramatica lor viață... sfidînd ideologia șovină a unei epoci de tristă amintire. Dar, vorbind de legăturile lui Bela Bartók cu cărturarii români se cuvine a pune, sub un con de lumină, mai ales admirația profundă a lui **Nicolae Iorga**, pentru toate realizările bartokiene. Iar în această privință redăm, în toată splendoarea lor, cuvintele genialului nostru istoric :

„Iată un om care, credincios, fără îndoială, nației din care s-a născut și dorindu-i toate noroacele, a înțeles că mai sînt și alți oameni decît frații săi de rasă, că acești oameni au un suflet al lor, care poate fi interesant, și acest suflet l-a căutat unde poate fi mai caracteristic: la masele populare și în domeniul unde vădirea e mai misterioasă și mai expresivă : în muzică.

A cercetat astfel, ani de zile, cu pricepere tehnică, arile țeranului român de peste munți. Dar n-a rămas exclusiv muzicolog, ci și-a dat seama că toate acestea sînt lucruri de mediu și că, precum a spus-o în conferință, ele nu pot fi deslipite, pentru interpretare, din acest mediu care le-a creat".

Din toate cele amintite reiese că Bela Bartók **a adorat** România. **Acesta-i cuvîntul !** Chiar dacă unii exponenți ai **neohortysmului**, din unele țări capitaliste ignoră aceste deosebit de importante aspecte ale vieții și activității marelui compozitor ungur. Nu putem trece sub tăcere nici **penibilul refuz** al unor conducători ai vieții noastre culturale din perioada interbelică, **oameni de rea credință**, care au refuzat să-l numească, **la cererea sa**, pe Bela Bartók profesor de compoziție la conservatorul din Cluj !!! Iar sub acest raport cităm — cu precădere — răspunsul dat chiar de același Bence Szabolcsi, unor „pseudoartiști", precum și unor „pseudo oameni de cultură", răspuns plin de un pathetism grav și profund și deosebit de actual, prin semnificațiile fecunde pe care le relevă :

— „În «Cercetările de muzică populară și naționalismul», Bartók arată că răspîndirea prejudecăților naționaliste pot duce la uciderea științei. Tot aici enunță una dintre cele mai importante concluzii la care ajunge, anume că rivalitatea naționalistă pe tărîmul folclorului nu poate avea nici un temei, deoarece «muzica populară de pe întreg globul pămîntesc va putea fi socotită — atunci cînd vom avea suficiente date la îndemînă — ca provenind din cîteva forme primare comune, din tipuri și genuri stilistice străvechi». Această constatare este desigur rezultatul final al unor strădanii, lupte și cercetări îndelungate".

Bela Bartok a fost, este și va rămîne una dintre **„luminătoarele fintini"** ale cîntecului românesc...

Doru Popovici

ANDREI CIURUNGA

Enescu

Ce simple strune se desfac sonor l...
ca din viori ni s-a-ntocmit pămîntul,
sau ape curg în albiile lor
cu vagi arcușuri cînd le-atinge vîntul.

Plutesc în aer ample rapsodii,
dar iarba crudă ca un trup ne doare
că somnul tău, înalt în ciocîrlii,
sub alte berze, germinînd, tresare.

Acum, e calmă noaptea la Liveni
și-i moale brazda ca o pernă dulce.
– O, pașii cui se-ntorc eolieni,
ce frunte vrea pe prispă să se culce ?

Albastre strune de viori se-ntind
să-ți ingusteze parcă depărtarea –
și cîntecele tale ne cuprind
cum string în brațe fluviile marea...

PROCESUL

Urmare din pag. a 3-a

stăpînească : după un an de Jilava, cu mizerii și corverzi, hărțuit de anchetatori, injurat și înghiontit de gardieni, trecut prin greva foamei și prin infirmerii, cu lungi zăceri, avea tot mai des momente de cădere în ispită, cînd pumnii se strîngeau, cînd luciditatea îl părăsea ; gardienii parcă nici nu și-ar fi dorit altceva, decît să-i lovească, să intre în pumnii lui. Încă mai avea puterea să-și revină : erau reveniri anevoioase, de durată, cu zile și nopți de lîncezeală, de istovire, cînd și speranțele se-ndepărtau. Pumnii lui se-ncleștau, se albeau, se-nvinețeau. Dar nu se ridicaseră niciodată, nu loviseră. Chiar atunci cînd fusese înghiontit, pălmuit, nu-i scăpase nici o vorbă ne la locul ei, știind că totul se reține, se consemnează în dosarele de

Desen de Gheorghe Răducanu

anchetă, iar la proces are să se constituie în probe, spre a se susține acuzația de terorism.

Interogatoriul lui Loga Dobridor Cornescu, fusese fixat pentru orele nouă dimineața. Mica estradă rezervată publicului era goală, ca de obicei. Curtea Marțială admise ca în sală să pătrundă, pe timpul interogatoriului, și un fotograf de la „Adevărul", bineînțeles, cu condiția ca toate filmele să-i fie developate și cenzurate de specialiștii Corpului 2 de armată. Da, am fost la Moscova în toamna lui 1920, cu avizul autorităților române, și nu numai în interesul mișcării socialiste și comuniste, ceea ce vă și pot dovedi: domnul general Arthur Vlădoiescu, pe atunci președinte de consiliu, m-a rugat să mă interesez de soarta prizonierilor români ; am avut mai multe discuții în acest sens, cu rezultate dintre cele mai fericite, iar la întoarcere am informat corect pe domnul președinte de consiliu. Am adus vești, tot la cererea autorităților noastre, în legătură cu tablourile lui Grigorescu. Domnule președinte, onorată curte, veți fi de acord cu mine că o călătorie la Moscova nu înseamnă neapărat clandestinism și conivență cu inamicul. La Moscova ați fost și dumneavoastră, domnule comisar regal Cernat. Oare v-a acuzat cineva de clandestinism ? Da, l-am văzut pe Lenin la Kremlin și am convorbit în două rînduri. Prima oară s-au ivit între noi unele divergențe privind stadiul politic și de dezvoltare socială în care se afla România după război, cît și starea și perspectivele mișcării de stînga, într-un moment cînd burghezia s-a impus pe toate planurile ; m-am încăpățînat în a susține un punct de vedere diferit de al tovarășului Lenin asupra burgheziei românești ; și ne-am despărțit în termeni amabili ; a doua zi, tovarășul Lenin a trimis după mine, și am reluat discuția. Părerile mele despre burghezia românească vă sînt cunoscute : este întreprinzătoare, rapace, avidă de bani, de putere, de lux și dezmăț, este mirlană, cu instruire dintre cele mai sumare, deocamdată este fioroasă gata să comande foc, să trimită la închisoare pe viață, dar trebuie să recunosc, este și utilă în această fază a dezvoltării, modernizează țara, și are o mare calitate, din punctul nostru de vedere : este teribil de fricoasă, este și lașă, încît nu ne va fi prea greu s-o dăm la o parte la momentul oportun. Sînt convins că această declarație a mea nu va surprinde pe nimeni : înfrîngerea burgheziei, a tiraniei este țelul nostru. Cînd se va întîmpla aceasta, nu mă-ntrebați pe mine, nu știu, întrebați-vă pe dumneavoastră, de dumneavoastră depinde. Domnule președinte, onorată curte, o întrevedere, sau chiar mai multe întrevederi cu Lenin nu înseamnă conivență cu inamicul. Nu am vîndut, nu am trădat nimic. Am să repet, pentru a cîta oară, că se comite voit o gravă eroare, confundîndu-se guvernul de la Moscova cu conducerea Internaționalei. Oricîte lupte sociale și politice s-ar desfășura, am spus-o nu odată că în România conduc guvernanții noștri, așa cum sînt, buni sau răi, cu care noi, comuniștii, putem fi, ori nu, de acord. Însă condițiile Internaționalei, după cum știți și ne reproșați, le-am acceptat și noi, în rînd cu alte partide comuniste. Internaționala nu este, și nu trebuie să fie un guvern suprastatal. Afilierea noastră s-o interpretați ca un act de solidaritate cu toți comuniștii din lume, și nu ca o posibilitate de amestesc în treburile României.

SADOVENIANA

Afinități elective: Eminescu

Funcția modelatorie a comportamentului animalier în caligrafierea integrării euthanasice a omului în ritmurile cosmice e mai mult decît evidentă la Sadoveanu. Ea se străvede, de pildă, cu limpezime în descrierea dispariției haiducului Ruja Șandor, din povestirea **Vechime** : „Cînd i-a venit lui vremea de la Dumnezeu, Ruja Șandor și-a spus diata așa : Am un fecior și-i las moștenire porunca asta : să nu fie nici domn nici slugă ; ci bărbat slobod. După ce a spus asta, Ruja Șandor a încălecat pe cal alb și s-a dus la codru, ca să moară acolo singur. Unde a murit nu s-a știut și nu l-a văzut decît numai Dumnezeu. Sau în prezentarea pădurarului Petrache Machedon, poreclit Mirmidon, din povestirea **Mirmidon** : „Am mai avut apoi nevoie de dînsul la prepelițe. Am trimis un om să mi-l caute și să mi-l aducă. Mi se părea ciudat că nu se mai arătase la curte. Omul acela nu l-a găsit. Nu l-au găsit nici alții. A dispărut dintr-o dată. Așa dispar unele sălbăticiuni, fără urmă, nu li se cunoaște pieirea, nici mormîntul. S-a fost dus la pădure... Atîta îmi puteau spune oamenii noștri. Din taina pădurii nu s-a mai întors. Pînă azi de el nu s-a mai auzit nimic". Ambele personaje sînt înghițite parcă de natura, în mijlocul cărora le-a plăcut să trăiască, și integrate misterios circuitului veșnic al elementelor. În perspectiva morții lor se conturează mai clar și tîlcul „dispariției" euthanasice a schivnicului prooroc din **Izvorul Alb**, lăsîndu-ne să întrevedem la baza tuturor celor trei cazuri existența unuia și aceluiași model comportamental : cel al sălbăticiunilor.

Descrierea încorporării lui Moroșanu, cîinele sahastrului Pavăl, în sînul naturii e sugestivă, însă, și din altă perspectivă. Ea ne dă posibilitatea să observăm concomitent existența unei a doua serii de similitudini între modul de integrare euthanasică în natură al animalelor și cel al oamenilor ; dar și tendința coagulării expresiei sadoveniene în anume tipare formale, ce revin de la o scriere la alta. În cadrul noii serii accentul cade nu atît pe retragerea discretă a animalului și omului spre a muri „nestiut de nimeni", cît pe prefacerea lui grabnică, totală și salubră de către natură în „elementele primare". Modelul ilustrativ îl extrage din **Aventură în Lunca Dunării**, și anume din prezentarea credințelor despre dispariția berzelor stinghere, ce sintetizează semnificativ cîteva din reflecțiile mai vechi ale autorului prilejuite de geneza perpetuă a mîlurilor Deltei : „Dacă pînă la al treilea asfințit de soare nu găsește ce-i trebuie, apoi își dă drumul de cade într-o pustie ascunsă, unde să n-o descopere nici corbi cu cionțuri, nici fiare cu ghiare. Acolo furnicile alea cît bobul o curăță de carnea amară și îi rămîn oasele curate, să le spele ploile, să le ducă șuvoaiele pînă-n nisipișurile mării, unde-i cimitir a tot ce e stingher pe ăst pămînt".

Aproape în aceiași termeni e zugrăvită și integrarea euthanasică în natură a lui Spinu, din **Nada Florilor**, împușcat de un glonț rătăcit, tras de oșteni asupra „ostroavelor și stuhurilor". „Numai după bulendre l-a cunoscut, căci ființa lui era ciopîrțită și împuținată, s-au ridicat de deasupra lui corbi și hultani. Îl ciugulesc ziua corbii și hultanii, iar noaptea vin de sub ostrov asupra lui racii. Rămîn numai ciolanele sub zdrențe, pînă ce-or veni niște șuvoaie și l-or împinge de la mal prăvălindu-l la fund și amestecîndu-l cu milul. Va creste din milul lui stuf și papură și flori de nufăr ș-or poposi asupra lor vietățile din toate pustietățile".

În germeni, formularea apare încă din **Strada Lăpușneanu** (1921), cu referință atît la oamenii cît și la dobitoacele rămase „pe toate drumurile și-n toate rîpile", pe timpul retragerii armatelor române în toamna lui 1916 : „Nu se mai cunoaște, răspunse moș Avram, căci corbii și hultanii au curățat și apele au spălat !" Sintem, după cum ușor se poate constata, în sfera de expresivitate și simboluri mioritice ; natura îndeplinind, pentru cei răpuși de moarte crîncenă, funcția integratoare, pe care semenii nu o mai pot exercita.

Mai apropiat de Eminescu și sub evidenta lui înrîurire se află, după părerea noastră, M. Sadoveanu atunci cînd înfățișează reintegrarea în circuitul naturii a locuinței, a omului împreună cu locuința, sau cînd încearcă să dea un suport teoretic, din perspectiva viziunii personajelor (care se identifică pînă la un punct cu propria viziune) regresiunii spre elementar

Povestirea **Sihăstrie** — sinteză a tuturor celor trei tendințe — reprezintă, poate, exemplul cel mai elocvent din întreaga operă sadoveniană de aspirație fierbinte (mărturisită și împlinită) spre euthanasie. Scrisă și publicată în 1943, în plin război, povestirea reflectă, ca majoritatea textelor din vol. **Poveștile de la Bradu Strîmb**, dezacordul ferm al autorului față de evul contemporan. Retragerea boierului scăpătat Theodor Buzdugan, „doctor în filozofie de la Paris", departe de vălmășagul politic, ca pădurar în liniștea și libertatea codrului, e mai mult decît simbolică. Cîteva fraze cu caracter aforistic, presărate pe parcursul narațiunii, relevă clar motivele întoarcerii boierului filosof „la țărănie" : „jucător de cărți cu meșteșug și escroc nu mă pot face, zice el lui Hotnog. Subprefect nu-mi place. Prefect nici atîta : detest politica. [...] Dragă mi-a fost pădurea în tinerețe și m-aș întoarce la dînsa" ; „Să nu amestecăm ale sufletului cu ale trupului" ; „Numai omul singuratic e liber și [...] bucuria sufletului nu se cumpără cu bani." Elogiul regresiunii sale spre simplitate și liniște — împinsă pînă la năzuința integrării euthanasice în pulsul cosmic — are semnificația unui veritabil gest protestatar. Ca dovadă, aspirația personajului de cufundare în sînul naturii îmbracă haina reflecției filosofice generalizante la care subscrie — din perspectiva scurgerii anilor — însuși prozatorul. Fapt pentru care ciudățenia boierului — taxată de contemporani drept „țîneală" — capătă, dintr-o dată, valoarea unui model comportamental. „Am scris într-o scrisoare — mărturisește personajul — că doresc să fiu îngropat în grădiniță și la casă să se puie lacată și să rămîie așa cum este cu toate ale mele, pînă ce-or birui-o puieții și rugii pădurii. Cît s-a mai cunoaște ceva, să se spuie : aici a trăit unul Buzdugan, carele a găsit calea înțelepciunii".

Finalul povestirii consemnează împlinirea idealului euthanasic al eroului, relatînd despre trecerea sa „la sălașul ultim, în grădina liniștii" : „Sufletul i-a rămas încuiat în casă pînă ce ruinele ei s-au țesut cu pădurea. Și-n grădina sălbăticită deplin se oprește o căprioară în lumina lunii, adulmecînd miresme de flori grase". E reeditată aici — la o distanță de trei decenii — imaginea integrării în circuitul viu al naturii a „domnului Franț" și a casei sale (din povestirea **Pribegii)** : „L-au dus oamenii într-o lotcă și l-au îngropat pe grîndul pe care trăise vreme îndelungată. Acolo doarme ș-acuma. Revărsările Dunării însă au mîlit pămîntul ; bordeiul s-a risipit, s-a dus ; nu se mai cunoaște nimic ; sălbătăcia a cucerit grădina ; nimenea n-are să mai cunoască nici locul unde hodinește omul acela pe care cine știe ce tragedii întunecate l-au gonit din lumea civilizată în aceste singurătăți...".

Evident, ambele imagini ne trimit în cele din urmă la prototipul eminescian al „locuinței intrate în putrefacție, surpate de ploi și de mușchi, înăbușită de păianjeni, [cu] grădinile sălbăticite, încîlcite, întoarse la starea inculta", după cum se exprima G. Călinescu.

În linie și mai pregnant eminesciană se află Sadoveanu în povestirea **Casa veche** (1907), ce evocă lumea boierului Iorgu Calomfir și a cucoanei Smaranda, aflată în plină înflorire la mijlocul secolului trecut, „o lume care a fost și totuși parcă n-a fost". Procesul de degradare al locuinței — simbolizînd însăși decăderea boierimii —, atinge aici, însă, trepte mult mai avansate decît la Eminescu. În pofida „decrepitudinii" și a „vechimei" seculare ce face, de pildă, „mănăstirea lui Ieronim (din **Cezara**) să fie „mai mult o ruină oprită curiozității, decît [o] locuință", iar casa lui Dionis (din **Sărmanul Dionis)** — o clădire gata să se surpe, ele servesc, totuși, ca imobile de locuit. Pe cînd la Sadoveanu „casa veche" este realmente o ruină părăsită, care nu numai că a intrat în circuitul naturii, dar a fost cucerită definitiv de vegetație. „Acoperișul de șindrilă al casei de mult a fost mulat de zăpezi și ploi, rupt și spulberat de vînturi ; numai o bucată se mai ține pe un colț al zidurilor. Ferestrele se deschid oarbe, cu prelingerile ca de lacrimi ale ploilor. Încolo nu se mai cunoaște nimic sub năvala burueienilor : încolo livada sălbătăcită se întinde ca o pădure, între zaplazurile înalte" ; pereții sînt dărîmați, iarba a cucerit totul, „nu se mai cunoaște nici drum, nici cărare, nimic" ; „Bogăția de verdeață a livezii a cucerit zidurile, a sfărîmat lemnăria cerdacului cu totul. Pui gingași de copaci [au] crescut înlăuntru prin odăi și acuma cearcă a ieși pe fereastră". În aceeași stare de ruină se găsește și palatul lui Cuza de la Ruginoasa, natura aflîndu-se aici într-o ofensivă necruțătoare : „Parcul e căzut acum în paragină, ierburile au năpădit cărările. [...] Omul a fugit. — a rămas numai natura biruitoare, cu florile multicolore, cu gizele și paserile necontenit înnoite, veșnic tinere..."

Desen de Traian Brădean

De la natura eminesciană „metafizică" — cum o caracteriza îndreptățit G. Călinescu —, prefacîndu-se lent și slujindu-i poetului, în ipostaza „mizeriei", drept cadru al narațiunii, M. Sadoveanu trece la înfățișarea unei naturi de mare vitalitate, profund agresivă și intolerantă față de opera omului, indiferent în ce domeniu s-ar concretiza. Cu o brutalitate rară, ea recuperează terenul vremelnic ocupat de om și „preface iarăși totul în peisajul uniform al începutului și al veșniciei". Interesant e că nu numai casa sau construcția izolată — palat, han, moară — dispare sub ofensiva naturii, de parcă nici n-ar fi fost, dar chiar așezările în totul lor sînt risipite de forțele stihinice. O perspectivă ușor eshatologică însoțește întotdeauna la Sadoveanu descrierea confruntării omului cu natura și a integrării lui în sînul acesteia. „De sus privim marea care-și desfășură talazurile în luptă — scrie el în memorialul de călătorie **La Sf. Gheorghe** —, îi auzim zgomotul măreț, nedomolit. Și deodată, întorcîndu-ne privirile vedem așezarea mizerabilă a oamenilor, aproape pustie. Vînturile îi duc în fiecare zi tot mai mult nămol, dunele înaintează pe zi ce merge tot mai mult. Ici-colo parcă se ridică morminte cenușii. Peste puțin, tot orășelul va fi un cimitir, așezările trecătoare ale oamenilor vor fi îngropate în nămol, iar oamenii își vor strămuta în altă parte peneții." E evidențiată aici, încă o dată, printr-o antiteză tipic romantică, perisabilitatea umană față cu măreția și veșnicia cosmosului.

Descrierea încorporării euthanasice a omului în circuitul viu al materiei îi dă, astfel, autorului posibilitatea să revină, dintr-un cu totul alt unghi, la metafora îndrăgită a naturii ca simbol al eternității, încît euthanasia capătă, la Sadoveanu, pe lîngă funcțiile prezente și la Eminescu și pe aceea de pretext și mijloc de afirmare explicită a veșniciei universului inconjurător, fapt dovedit cu prisosință de finalul aceleiași povestiri, **Casa veche** : „Și-mi aduc aminte de fețele lor, le văd ca-ntr-o lumină ; și parcă, parcă răsună, mai mult în închipuirea mea, un ornic nevăzut, care va bate în veșnicie și atunci cînd vîntul va fi spulberat și cel din urmă grăunte de nisip din casa unde umbre nelămurite au avut pat de hodină și sicriu de moarte".

I. Oprișan

De armindeni

Urmare din pag. 1

fiecărei secunde de față, în fiecare și cu fiecare din noi.

Un chip al zilelor de mai ne rezumă și ne explică astfel, trecem în emblema și la sărbătoarea propriei noastre munci, însoțiți de tot șirul zilelor și nopților noastre și vedem că în lumina lor cea mai simplă trăiește un adevăr tot atîta de simplu, eroic prin concretețea și desăvîrșirea sa ; și anume că noi cu toții sîntem, țara însăși e acasă, ceea ce nu-i deloc și nu poate fi doar o simplă întîmplare și nici un dar, pe deasupra, de-al altora, cum nu poate fi nici un gest sau cine știe ce altceva, vreun tratat de consolare sau o dovadă, cumva, de bunăvoință, tot din partea altora, cum nici din fizionomia sau din moralitatea aștrilor nu deducem, la urma urmei, și nici nu cerem nimic. O țară a muncii fiind, România trăiește din propria sa muncă și în toate zilele și nopțile vieții sale și ale oamenilor săi spiritul muncii, al solidarității acesteia răzbate ca un unic semn la orizont. Pe el se întemeiază și se atinge, se cuprinde de el și spiritul libertății inseși, al independenței și suveranității noastre ca patrie și ca popor, pe el, pe acest spirit solidar și eroic al muncii se întemeiază și se cuprinde de noi orizonturi și de o nouă, iluminată și responsabilă conștiință, azi, însăși ideea de om și umanitate.

În lume se muncește, se poate munci azi și la uriașe, strivitoare focuri de armă și la uriașe, demențiale depozite ale acestora și se muncește, se poate munci deopotrivă și la uriașe, strălucitoare cîmpuri de rouă și flori. Condiția însăși a muncii e sinonimă azi cu ideea de pace și libertate, cu lupta și responsabilitatea imensă a acesteia pentru a da lumii ceea ce este esențial și specific al ei, siguranța, certitudinea zilei de azi și de mîine într-o lume și pe o planetă care să respire nu în umbra și la adăpostul și sub amenințarea armelor, ci la lumina propriilor sale izbînzi și speranțe, a propriei sale umanități. Un chip al zilelor de mai așa ne și arată de fapt, el ne ține, ne întărește mereu treaz în drepturile și datoriile noastre față de noi și față de lume și ne întărește, solidari, în tot ceea ce întreprindem și năzuim.

Un chip al zilelor de mai, la sărbătoarea propriei noastre munci, un chip care nu e altul decît cel al țării și al politicii, al moralei sale fundamentale despre lume și viață, un chip care ne exprimă și care, în esența sa nu este altul decît cel a partidului, al conducătorului său, un chip al nostru în lume de fapt, o realitate, un binecunoscut și apreciat simț propriu al acesteia, o realitate și o binecunoscută, solidară rațiune a sa.

atelier literar

poșta redacției

ALEC MACRI : Compuneri relativ ingrijite, în care, însă, predomină efortul grafic, „la rece", adesea, în lipsa inspirației, a vibrației lirice. Ceva mai bine, în „Drumuri", „Ninsoare".

P. I. PINOCHIO : E greu de apreciat ce perspective sînt, pe marginea unor exerciții-pastișe Impresia generală nu e nefavorabilă, dar, să vedem ce mai urmează.

SORIN BĂLAN : Adresarea e greșită. În primul rînd, pentru că nu respectă regula politeții reciproce. În al doilea rînd, pentru că noi nu ne ocupăm aici și de gazetărie și eseistică.

V. RADU-GAVRILĂ : Sînt o serie de pagini care vorbesc în mod sigur de poezie și deschid perspective din cele mai bune („Fă-mă să uit", „De ploaie", „Prea tirziu", „O singură floare", „Perechea", „Noi oamenii"). Într-un plic viitor, spuneți-ne cîte ceva despre dv. și indicați-ne cum vreți să iscăliți.

V. LEPIN : Citeva pagini cam rigide, didactice, convenționale (care par mai vechi) și citeva oarecum mai dezlegate și mai spontane (dar nu în măsura inspirației decisive). Ceva mai bine, în „Scrie undeva", „Fiul primăverii", poate și „Păianjenul" și „Să ai".

B. H. : „Daimon", „Nemaiavînd", „Sumar", poate și „Azimă".

EM. BĂLȚIANU : Drept răspuns la indemnurile noastre spre exigență și calitate, ne-ați trimis două plicuri pline de pagini slabe, pripite, insăilate (între care și două proze fantasmagorice, regretabile, regretabile, de gust dubios). Dintre versuri, ceva mai infiripate : „Bucurie", „Nu e zi", „Preludiu la primăvară", „Drum lung", „Masa tăcerii".

VASILE DUMITRU : Aceste pagini sînt de trimis la un ziar sau la revista „Flacăra".

D. DIAMANT : „E totul neprihănă", „Cîntecul păsării", „Primăvara", „Deasupra", „Zadarnic".

E. C. : Lucruri dezamăgitoare, de data asta. Și ciclul „Pentru R." (în care se reia interminabil și facil invocația monotonă, obositoare, a numelui, agrementată ici-colo de cîte o metaforă mai mult sau mai puțin reușită, dincolo de care, însă, substanța lirică rămîne rarefiată, inconsistentă, iar încantația o intenție pur formală) și celelalte, în care predomină aceeași improvizație și „făcătură" grăbită, adesea neglijentă.

G. CODRIN : Mare cheltuială de vorbe, într-o simbolistică facilă, superficială, într-un abuz de „trucaje" metaforice cam vlăguite și răsuflate (gen „consilierul cu problemele infloririi, ofilirii și jerbelor", etc.), fără ecouri și semnificații mai profunde, etc. (Dealtfel, un diagnostic corect e formulat chiar de dv. însivă în finalul textului „Comunicat comun"). Pe aci-pe colo („Singurătate", „Pasiențe") sînt și accente de poezie, pierdute prin grămada de flori de plastic și hîrtie creponată. Trebuie să vă dați mult mai aproape de dv. însivă !

V. DRAGU : Folclorizări discursive, prelungi, care uneori reușesc să evite monotonia convențională și să ajungă la oarecare densitate și tensiune lirică (mai ales, în „Poziția corpului", „Munții, văile").

RADU S. : Observații interesante și judicioase, în scrisoare. Și în versuri, un plus de echilibru, de îndrăzneală, de substanță : „Relații", „La părinți", „A fi liber", „Bun prieten", „Vampirii", „Duelul", „Noile păsări".

ȘT. B. T. : Lucruri interesante profunde, grave, un pic rigide, discursive și, desigur, dificile, dar purtînd grele semnificații, tulburătoare tensiuni de adevărată poezie : „Peste drum de noi", „În noaptea aceasta", „Sînt plecat", „Vis bacovian", „Existi", „Natură moartă", „Basmele", „Sînt tînăr", „Autoportret", „Cîntînd cu B.".

B. MARIAN : Ceva mai mult nerv, parcă, ceva care seamănă cu o tentativă de ieșire din inerție. Consecințe din cele mai îmbucurătoare : „Iulius Caesar", „Lectură", „Memorie", „Migrație", „Piață", „Plimbare", „Moartea Eroului", „Teatru vechi", „Uciderea pruncilor", „Victorie asupra bolii".

WILLIAM KRAMPS : Excelentă, scrisoarea (nu numai prin capodopera de la rubrica „strict autentic"...) : un moment rar, neprețuit, în osînda zilnică a „poștașului". Dintre versuri, cîteva remarcabile : „Zi de pradă", „Ultima lui privire", „O nouă sursă", „Întoarcerea fiului", poate și „Omul cu foarfeca" (cel puțin, în intenție, dar susceptibilă de îmbunătățiri, aprofundări, amplificări).

A. ALBU : Greoaie, uscate, lipsite de flor. Ceva, în „Dacă semăn", „Uneori".

L. ALMAȘ : Deocamdată, sînt într-adevăr niște „involburări", desigur tulburi, nesigure, uneori stingace, inegale, etc., ca orice început. Dar, în ansamblu, auspiciile sînt foarte bune și merită să le luați în serios.

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Bucurie

Mă bucur de lumină și de soare,
De cîmpia verde, visătoare,
De ceru-nalt ca sufletele bune,
De luna ce răsare și apune.

Mă bucur de pădurile bogate
Ce-mi dau un sentiment de libertate,
De apele ce-mi povestesc mereu
C-a fost urit odată și-a fost greu.

Mă bucur de cîntările din ramuri,
De dimineața ce sclipește-n geamuri,
De roua răsăriturilor crude,
De vînturile care fug zălude,

De grîul care crește-n lanuri dese,
De fructe coapte ce se cer culese,
De gînduri noi, prietenești, profunde,
În care firea neamului s-ascunde.

Mă bucur c-am venit și m-am suit
Pe unde mulți ziceau că e doar mit,
Și-adorm doinind în nopțile de vară...
Mi-e drag acest popor și această țară !

EMIL GAVRILIU

Floarea

Am sfărîmat cu pumnul
Munte de granit
Am lărgit cărările
Le-am pietruit.

Am cules petale împrăștiate
Le-am adus tulpinii descărnate
Am pierdut și altele pe drum,
Prin noroaie negre și prin fum

Am secat un rîu și am udat
Rădăcina florii a înviat.

DUMITRU NICULOIU

Degetele tinerilor

Degetele tinerilor
prelungite-n arcușuri
desfac din cascade izvoare
modelează corăbii de lemn
pentru mări de senin ;
din labirinturile pămîntului
adună inimi negre
de păduri apuse.
Degetele tinerilor,
tîrziu în ceas de odihnă
devin flori în părul iubitelor.

MARCELA MARINICĂ

Noi, oamenii

M-a cuprins vara
în dimineața-i de soare
iar ochii-mi strălucesc
de-albastrul seninului.

Nu-i loc pe Pămînt
pentru iarnă !
Noi,
oamenii,
alături,
încălzim timpul.

V. RADU-GAVRILĂ

Desene de Dragoș Morărescu

Să ai, să fii

Să ai ce ești, să fii ce ai
baladă pe-un picior de plai
să fii ce ai, să ai ce ești
vlăstar din codrii românești.

În limba ta, să simți în vis
aroma florii de cais,
savoarea miezului din măr
și soarele din adevăr.

Să știi visa cu capul treaz,
să tîlcuiești ce ai visat
în liniște ori în extaz
cum cere visul întîmplat.

Să ai ce ești, să fii ce ai
baladă pe-un picior de plai...

VICTOR LEPIN

La părinți

A venit vremea să recunosc
Neputința metaforei.
A venit vremea să spun:
Pămîntul acesta
Este trupul părinților mei.

Bun soare al bucuriei,
Tu, care-mi ucizi lacrimile,
Luminezi acum,
Încălzești acum,
Trupul părinților mei.

Grea cade lumina în mine,
Diminețile sînt rănl limpezi,
Sfredelește-mă, doare-mă pînă la sînge,
lumină !
Lăudată și dragă fie-mi această durere,
Supunîndu-mă eu, deopotrivă,
Legilor dimineții.
Dorm noaptea pe dealuri și-l aud
cum visează,
Ascult la izvoare cum plîng sau cum rîd,
Cu fruntea-n țărînă îi strig:
Mamă ! Tată !
Surd, vocile lor se-mpletesc în adînc.

Trup al părinților mei – țară
A sîngelui meu, blîndă fie
Trecerea vremilor peste inima-ți caldă,
Trup al părinților mei, Românie!

RADU ȘUIU

Nemurire

Nu se-ngrijesc ai noștri de morminte,
nu-i tulbură împărăția morții,

cînd sufletul din ei
e cimitir în floare

și-n dragoste odihnesc ca-n rai
părinții lor ;

odihnă avînd și pace nesfîrșită
ei nu mai au nevoie de morminte.

VASILE TRIF

Patria

Fără marginile ei
de iubire
patria s-ar risipi
căci nu hotarele și nu armele
păstrează o patrie
indestructibilă o face doar
iubirea
doar veșnica tinerețe a neamului –
cu cea dintîi naștere
etern înrădăcinat
în locu-i de-nceput.

AUREL ALBU

Imaginarea cărților

Urmare din pag. I

canismele vieții literare) foiletonistul trebuie în cele mai multe dintre cazuri să se rezume la comentariu și se privează de înaintarea în aria speculativă pe care o declanșează literarul dincolo de textul său, dar, desigur, sprijinindu-se pe acesta. În această arie, unde textul devine doar argumentul propriilor sale valori, obținem confirmările pe care cronica tradițională și le-a însușit prin „intuiție". Indiferent de felul în care ne conving de calitățile textelor pe care le comentează, cronicarii insinuează seducător sau riguros un mod de a ne imagina opere și autori.

În **Singurătatea lecturii,** Daniel Dimitriu rămîne același analist exact, dar lipsit de rigiditățile vreunei formule consacrate. Elementul major al confruntărilor sale sînt operele. Astfel cercetarea principiilor unificatoare ale operei atît de variate a lui Alecsandri, pune în evidență poza romantică ca sursă a disponibilităților sale artistice și sînt stabilite toposurile literare și de comportament ale scriitorului, ca o condiție suficientă a echilibrului general degajat de această operă. Modul de raportare a operei la biografie constituie cheia prin care interpretarea textului capătă atributele cele mai potrivite pentru valorificarea insulelor de geniu a lui Macedonski. Daniel Dimitriu caută în fiecare lectură să descopere un element revelator și definitor pentru opera în cauză, nu atît pentru a-i dezlega toate enigmele cît pentru a-i explica originalitatea, diferența și durabilitatea. Astfel poate fi tehnica descrierii la Bacovia, procedeul vizualizării euforiilor și temerilor existențiale ale acestuia, dominînd-i imaginile textului, dar și viziunea de ansamblu. Cînd ajunge în spațiul literaturii contemporane Daniel Dimitriu își regăsește tonusul său specific cu care ne-a familiarizat deja din cronicile sale curente. Observațiile sigure au alături mereu argumente suficiente și verosimile. Cînd scrie pasionat, iar discursul capătă o vervă expresivă de excepție, putem presupune și o aderență la valorile artistice și morale ale operei respective. Opțiunile formale și cele tematice devin decisive în configurarea lumii ce ne-o va releva poetul cercetat. Remarcînd transformarea pe care o suferă fiecare poem al lui Ștefan Aug. Doinaș, devenit o adevărată artă poetică și astfel orice eveniment consacrînd ființei artistice o șansă de a „inventa" din nou însăși fundamentele genului, Daniel Dimitriu afirmă : „Poezia se definește necondiționat printr-un **alter-ego** al autorului ei, producîndu-se o obiectivare a stării lirice, dacă nu chiar o provocare a acesteia. Tensiunile nu sînt imanente, ci aderente. Rostirea poetică devine în mod inflexibil... o ceremonie. Templul, ambianța lui creează starea poetică. Ateul rafinat intră în catedrală și, copleșit de înălțarea arcurilor ogivale, se simte transfigurat, se „convertește", devenind un fanatic al admirației nu și al adorației. Și e limpede, va căuta să înțeleagă mecanismul convertirii, să-și studieze postura, să evalueze limpede ceea ce admiră." Daniel Dimitriu scrie cu o egală curiozitate despre poeți foarte diverși. Dezlegîndu-le mecanismele intime el își face o datorie de onoare de a căuta chiar la autori în bună măsură neglijați acele valori pe care le prețuim, uneori prea zgomotos, la puținii consacrați. După volumul **Ares și Eros,** care ni s-a părut totuși mai incitant, Daniel Dimitriu își confirmă astăzi calitățile, continuîndu-și în singurătatea lecturii să verifice autenticitatea artei poetului nostru, mai ales contemporan.

Alex. Ștefănescu se dovedește în cronicile sale un temperament tumultos și pătimaș. Publicîndu-și fragmente dintr-un propriu jurnal de critic el are orgoliul de a ne face părtași la reacțiile sale spontane legate de întîmplările fenomenului nostru literar, dar fiind de fapt o selecție ne privează de a-i descoperi, poate, obsesiile revelatoare. Inegalitățile acestor note sînt inerente și ar fi o greșeală să-i solicităm sistematizări și finalizări ale unor idei interesante pe care le risipește, căci nici nu-și putea propune în acest tip de structură așa ceva. Va fi necesar să trecem dincolo de pagini pentru a descoperi nu atît imaginea unei literaturi, cît a unor preocupări permanente. Observațiile asupra unor autori contemporani stau alături de reflecțiile criticului asupra meseriei și vocației sale. Referințele la operele lui Călinescu și Marin Preda fac aproape un leit-motiv și credem că reprezintă cele mai reușite aprecieri prin acuitate, (alături de paginile dedicate lui Bacovia) deși ipoteza unor structuri similare ale inteligenței și gîndirii artistice a celor doi mai necesită argumente. Neîncrederea în spontaneitate și inspirație pură ni s-a părut de bun augur („Prin spontaneitate nu se ajunge la o literatură autentică... În primul rînd, cine se exprimă spontan recurge involuntar la procedee consacrate... În al doilea rînd, admițînd prin absurd că un tînăr prozator n-ar avea sau ar face abstracție complet de cultură, observațiile sale impresioniste n-ar fi cu nimic mai adevărate... Agravarea conștiinței estetice înseamnă, desigur, o îndepărtare de natură, dar înseamnă, totodată, o apropiere de natura umană"). Chiar dacă atracția formulării aforistice nu este neașteptată pentru un jurnal, această manieră sintetizatoare oferind, desigur, acele momente de stabilitate necesare oricărei conștiințe care se caută și descoperă lumea (literaturii sau celelalte lumi), autorul (spre surpriza noastră) se lasă prins în această capcana facilă, pătrunzînd în cercul strîmt al observației comune. De la modelul atitudinii civilizatoare a criticului enunțat în evocarea lui Tudor Vianu, și pînă la condiția criticului trăind printre cei despre care se pronunță, Alex. Ștefănescu pune febril întrebări, oferă premisele unor răspunsuri, constatînd undeva (cu regret ? sau cu un realism crud ?)) : „Dintr-o izbindă, cartea de critică se transformă astfel /scriind despre contemporani / pînă la urmă într-un permanent motiv de-a te justifica și dezvinovăți."

REVISTA STRĂINĂ

● **ÎN ULTIMA VREME** au fost deschise în mai multe orașe din lume expoziții de carte românească, organizate cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la crearea Partidului Comunist Român. Astfel, la sediul Bibliotecii centrale Redbridge din Londra a fost inaugurată o expoziție de carte, discuri și fotografii românești în cadrul căreia au fost expuse, într-un stand special amenajat lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, traduse în limba engleză, precum și volume scrise de autori britanici despre personalitatea proeminentă a președintelui României. O expoziție de carte românească a fost organizată la Ottawa. Intitulată „Din gîndirea politică a președintelui Nicolae Ceaușescu", ea a oferit prilejul unei mai bune cunoașteri a operei președintelui României, a personalității sale, a lucrărilor sale în care militează activ pentru socialism, pentru pace și progres în întreaga lume. După închiderea expoziției, cărțile vor rămîne în posesia bibliotecii. Cu prilejul expoziției, un set de cărți cuprinzînd lucrări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, a fost oferit Bibliotecii parlamentului canadian, ca și alte 150 de volume privind politica externă a Republicii Socialiste România.

● **ÎN MULTE** din satele de pe malurile Kamei au fost descoperite de-a lungul timpului manuscrise de o inestimabilă valoare, piese deosebit de rare, care fac azi faima multor muzee din această parte a Uniunii Sovietice. O recentă cercetare efectuată în aceste locuri de specialiști ai Institutului de limbă, literatură și istorie din Kazani a scos la iveală manuscrise arabe, persane, turcești, consacrate astronomiei, medicinii și moralei. Aceste adevărate monumente de cultură îmbogățesc cunoștințele oamenilor de azi despre civilizația popoarelor din Povolgie în secolele XVII—XVIII.

● **LA RESTAURAREA MONUMENTELOR,** specialiștii folosesc azi o gamă largă de procedee tehnice moderne, fără să uite, însă, că meșterii din vechime foloseau o tehnologie bazată pe o imensă observație transmisă din generație în generație. Desigur, rețetele folosite de constructorii de acum cîteva sute de ani s-au pierdut, dar analizele amănunțite de laborator, cercetarea structurilor, experimentarea unor procedee tehnice, ca și parcurgerea textelor vechi s-au dovedit a fi mijloace prin care au fost redescoperite și revalorificate multe din tehnologiile uitate. Sînt cunoscute cazurile cînd restauratorii, pentru o cît mai fidelă refacere a construcțiilor au fost nevoiți să folosească procedeele antecesorilor. Dar mai important este faptul că unele din aceste descoperiri au avut puterea de a revoluționa anumite tehnologii, au putut oferi soluții constructive optime, la un preț deosebit de avantajos. Restauratorii turcmeni și uzbeci ai vechiului Horezm, oraș cu taimă în Asia Centrală, acum cîteva sute de ani, au studiat rețeta tencuielilor vechilor clădiri, a cărămizilor, modul în care acestea erau așezate în ziduri, descoperind printre altele, o interesantă particularitate a construcțiilor. Între straturile de cărămizi arse există o inserție de stuf, care are menirea de a preveni efectul de sărăturare și distrugere. În cadrul atelierului de restaurare, specialiștii au pus la punct tehnologia producției de cărămizi pe baza vechilor rețete, folosind exclusiv materii prime locale. Restaurarea importantelor monumente din Horezm, printre care geamia de 60 de metri, cea mai înaltă din Asia Centrală, mausoleul lui Turabek-han, ansamblul de mausolee Nadjiad-Din-Kurba și ale sultanului Ali, va reda frumusețea acestui străvechi oraș și va oferi, desigur, explicația păstrării în secole a edificiilor ridicate din materie ușoară, puterea lor de a înfrînge timpul.

● **„VISUL LUI SANDINO"** este un film documentar realizat în Nicaragua de cineștii austrieci Margareta Heinrich și Rudolf Palla. Realizată cu sprijinul Ministerului federal al instrucțiunii publice, pelicula dorește să lărgească informația asupra acestei țări din America Centrală care s-a eliberat de puțină vreme de sub dictatura de tristă aducere aminte a lui Anastasio Somoza. Filmul a fost turnat atît la Managua, cît și în alte locuri din țară cum ar fi, de pildă, o plantație de banane, un spital recent construit, o cooperativă agricolă. Realizatorii filmului au pus accent, în principal, pe relevarea marii voințe a poporului nicaraguan de a șterge urmele trecutului. Este subliniat efortul de alfabetizare, trecerea de la o agricultură care folosea metode primitive la una în care primează procedeele moderne, situația locuințelor, a higienei, insuficiența școlilor, a altor elemente de primă necesitate pentru o viață civilizată. Dar, mai presus de toate, pelicula este mărturia voinței nestăvilite a unui popor de a fi liber și suveran în propria sa țară.

RESPIRĂRI

Minciunuca

Minciunuca este o pară cu creier de nucă. Ea stătea agățată de ramura unui stejar pindind un cavaler rătăcitor cu gura căscată în care să-i cadă de-a dreptul amețitor spunîndu-i în același timp și un adevăr despre tuberoze.

Am trecut și eu personal pe lîngă Minciunuca dar ea mi-a spus că nu preferă balalaica, ci adoră sirba. Ce s-a mai lungesc, m-am îndrăgostit mort copt de Minciunuca. Și ca să nu vă mint și ea mă încuraja, dîndu-mi frunzulița aia a ei spre mine.

Vai însă mie, a trecut și un cavaler rătăcitor, a plecat cu Minciunuca cu tot în gură, dar a scuipat-o repede căci nu-i interesa adevărul despre tuberoze.

Minciunuca stă singură și plînge, eu stau singur și plîng din ce în ce mai mincinos.

Nichita Stănescu

Natură vie

Urmare din pag. a 4-a

Dunăreni, Viile, Alimanu, Seimeni, Dunărea sau Ostrov am putut vedea oameni ce-și ingrijeau liniștit de răsadurile din grădină, salvînd ce mai puteau salva de furia apelor. Era o luptă tacită, care pe care. Numai încrederea în munca și eforturi lor li făcea să fie mai puternici și mai siguri de natura vie care-i binecuvîntează din primăvară pînă-n primăvară. La Ostrov locuitorii văruiseră chiar caișii înșuruți de floare, îngrijindu-i gospodărește, cu toate că parte din ei se aflau în apă. Dar mai mult decît orice, ei credeau în viața lor ce trebuia să dureze alături de oamenii locurilor, aproape obișnuiți să înfrunte vitregiile naturii ce-i pune la încercare în fiecare primăvară. Furia apelor este înfruntată, oprită de diguri solide, pe care le păzesc și le întețin zi și noapte. Și dacă le mai rămîne timp și un petec de pămînt ferit de apă îl folosesc săpîndu-l, semănîndu-l, îngrijindu-l, făcînd din colțul acela de grădină rai plin de frumusețe și belșug. Oamenii acestor locuri nu încetează nici o clipă să renunțe la credința lor în eternitatea datoriei lor față de acest pămînt : hărnicia. O hărnicie care să le dea curaj și putere, încredere în ei și în viața lor petrecută cu încăpățînare în aceste locuri inundabile ale Dunării. Ei cred în natura vie, iar bărbatul acela între două vîrste a rămas pentru mine, simbolul locuitorilor harnici și încrezători. Se îndrepta cu atîta siguranță spre satul său aflat sub amenințarea apelor, ducînd puiul de natură vie fără nici o sovăială. Știa că-i poate asigura viața, continuarea ei, ferind-o de putreziciunea apei și credea în viitorul apropiat în care se va bucura de roadele și umbra lui. Și ca el, toți oamenii aflați pe acest traseu al apelor amenințătoare, care nu uitau să îngrijească stropul de grădină ferit de apă într-o liniște și stăpînire covîrșitoare. Exemplul de încredere în viață, mi-a dat un profund și puternic sentiment de optimism, ajutîndu-mă să-i înțeleg și să-i cunosc mai bine pe oamenii pe care i-am întîlnit în șantierul luptei lor cu apa. Puterea lor exemplară este mai mult decît grăitoare, explicînd încă o dată durabilitatea și bogăția vieții duse de veacuri pe acest pămînt.

Digurile înălțate de oameni au rezistat. Efortul lor va fi răsplătit de natura care prinde viață, înviind din primăvară pînă-n primăvară pentru ei, alături de ei. Apele au fost stăpînite, dirijate. Pomii spuziți de floare, sau abia plantați de mîini harnice, vor rodi în toamnă. Natura rămîne vie pentru că oamenii nu-i lasă inima să înceteze a bate odată cu a lor.

O nouă antologie

Urmare din pag. 8

le care îl reprezintă pe Alexandru Macedonski; Lotte Berg — pe acelea alese din opera lui Octavian Goga ; Ruth Herrfurth — pe acelea luate din creațiile lui Miron Costin, Budai Deleanu, Blaga (cu traducerile din Lucian Blaga traducătoarea Ruth Herrfurth a alcătuit separat un splendid volum apărut anul trecut) și Philippide; Werner Söllner — toate traducerile din M. R. Paraschivescu.

Antologia **Lyrik aus Rumänien** se distinge și prin strădania autoarei de a proporționa just spațiul acordat fiecărui poet. Eminescu, poetul nostru național, e reprezentat numai cu patru creații **(Împărat și proletar, Lacul, Luceafărul** și **Pe lîngă plopii fără soț).** Dacă ținem seama însă de întinderea tipografică a amplelor poeme **Împărat și proletar** și **Luceafărul,** transpuse ambele în germană de Günther Deike, precum și de caracterul lor cu adevărat reprezentativ, opțiunea doamnei dr. Eva Behring ni se pare pe deplin justificată. Din Tudor Arghezi sînt reținute 17 poezii (printre acestea — capodopere precum **Testament, Tinca, Flori de mucigai, Cei ce gîndește singur).** Din Lucian Blaga — 15 (printre ele : **Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, Gorunul, Dați-mi un trup voi munților, Rune).** Bacovia este prezent cu 8 poezii (nu lipsește **Plumb) ;** Goga cu 3; Barbu tot cu 3 (între care și **Oul dogmatic)** text tradus de Franz Hodjak) etc. Echilibrată, bine gîndită, ni se pare și selecția întreprinsă pentru lirica românească de azi. Mihai Beniuc, Emil Botta, Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru sînt bine reprezentați. De neînțeles rămîne însă faptul că în antologie lipsește lirica lui Adrian Păunescu. Prestigiul poeziei lui Ion Gheorghe este mare în România, și absența lui din această antologie ridică semne de întrebare asupra selecției. Se știe, firește, că lirica lui Adrian Păunescu este pe cît de mult citită, gustată și comentată în România — pe atît de controversată. Indiferent însă de violența dezbaterilor care se înmulțesc mereu în jurul creației sale, Adrian Păunescu înscrie un moment definitiv în istoria poeziei românești prin forța impresionantă cu care interpretează liric miturile, sentimentele și simbolurile naționale, prin aspirația profundă spre demiurgic, prin vocația profetică și, mai ales, prin puterea extraordinară cu care știe să sugereze fluid, frenetic și pasionant, stările de spirit fundamentale pe care le trăim. Poet al timpului nostru, Adrian Păunescu este în egală măsură reprezentativ pentru spiritul românesc dintotdeauna. Fără el, lirica românească de azi nu poate fi înțeleasă. Absolut necesară era, de asemenea, prezența în antologie a lui Cezar Baltag, Radu Cârneci, Aurel Rău și a Anei Blandiana.

Evident, lipsurile acestea pot fi ușor corectate la o nouă ediție a antologiei. Este de dorit, de altfel, ca **Lyrik aus Rumänien** să fie urmată de noi ediții, fie la editura care a realizat-o, fie în România — date fiind numeroasele și importantele sale calități.

În tradiția de un secol și jumătate a antologilor de poezie romînească tradusă în limba germană, **Lyrik aus Rumänien,** îngrijită de doamna dr. Eva Behring este, categoric, una dintre cele mai bune. **Editura Philipp Reclam jun.** din Leipzig a finalizat o întreprindere complexă și dificilă în condiții exemplare.

CONFABULE

Marea ca mare

A fost o dată o mare în care au fost odată un moș și o babă. Și bineînțeles pești. Erau atîția pești, încît înotau unii de-asupra altora. Cei care nu mai aveau loc își așteptau rîndul pe mal. Pînă cînd a venit o altă mare, cu un alt moș și cu o altă babă. Două mări fiind de-acum, era loc destul și pentru pești. Nu însă pentru moși și babe.

– Mai întîi, zicea moșul din prima mare, deși ai venit mai tîrziu, ai și o babă mai frumoasă decît baba mea.

– Nicidecum, zicea moșul din a doua mare, e adevărat că am venit mai tîrziu, dar asta s-a întîmplat fără voia noastră. Cît despre baba mea, cum să fie mai frumoasă decît baba ta ?

S-au certat și babele, desigur, în fața oglinzii, numărîndu-și ridurile. Pînă la urmă moșul din prima mare s-a căsătorit cu baba din a doua mare, ceilalți doi rămînînd singuri, fiecare cu fata lui : o fată bună și o fată rea.

Dar peștii înmulțindu-se, a mai venit o mare. Și în marea care a venit erau și un moș și o babă...

Iulian Neacșu

PREZENȚE SCRIITORICEȘTI

TELEGRAMĂ

Iubite și stimate tovarășe EUGEN JEBELEANU,

Cu prilejul celei de a 70-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, vă transmit din partea conducerii Uniunii Scriitorilor din R.S. România, un mesaj colegial și tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă și noi succese în deosebita dumneavoastră activitate de creație literară, pe care o desfășurați cu pasiune și devotament de peste cinci decenii, în slujba umanismului revoluționar, a construirii spirituale a socialismului, a înfloririi culturii în patria noastră.

La mulți ani !

GEORGE MACOVESCU

Președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România

REPERE

Nostalgia clasicității

Un mod de înțelegere și interpretare, un fir al Ariadnei în construcția labirintică a nașterii și devenirii tragediei grecești, ne propune Guy Rachet într-o lucrare amplă și documentată care pătrunde, slujindu-se de metode critice moderne de investigare și analiză, în adîncimile unui fenomen cultural esențial, prin amploare, primordialitate și profunzime.

Așadar, o lucrare despre tragedia greacă, o lucrare foarte documentată, apelînd la surse diverse, ce pune față în față opinii uneori contradictorii, de la studiile lui Albert Dietrich la cele ale lui Mircea Eliade ori la opiniile lui Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf. Marile grupe de probleme pe care le urmărește criticul sînt : sentimentul tragicului la greci (cu referiri la caracterele tragice din religia greacă, poezia homerică, orfism și cultele bazate pe mistere, concepțiile presocratice și scrierile lui Herodot), originea și dezvoltarea tragediei, forma și lirismul ei, organizarea spectacolelor de tragedie, spiritul, valoarea și perenitatea acesteia.

Ceea ce realizează Guy Rachet*) este mai mult decît o lucrare erudită și sîrguincioasă, este un mod de abordare a tragediei grecești, chintesență a spiritualității unei epoci și a unei expresii morale monumentale. Istoria izvoarelor și a nașterii tragediei devine o poveste captivantă, cu un farmec luxuriant, uimitor ; în ea se întîlnesc inserții brahmanice și repere orientale, considerații lingvistice și descoperiri arheologice, pentru că Rachet descoase și iscodește, interpretează și speculează pe o gamă foarte largă, de la muzică la psihologie, de la religie la lingvistică, pentru a dezvălui în fața cititorului secolului XX, monumentalitatea spiritului tragediei, a elementelor ei fundamentale : conventiile dramatice, elementele iraționale și patetice, organizarea spațiului și simțul timpului, prezența naturii, imaginile și simbolurile, strigătele și tăcerea, fondul mitic.

Rachet comentează ambiguitatea gîndirii lui Eschil, pe fondul înfruntării unor vechi credințe cu „aspirațiile mai moderne ale unei justiții imanente", tipul de pietate și imaginea subtilă dar strălucitoare care „atinge sufletul și sensibilitatea noastră cea mai profundă" din opera lui Sofocle, dramele lui Euripide, din care reiese adeseori „absurditatea vieții și destinului omului", o formă de existentialism, o viziune antică asupra existenței și nedefinitivismului ei, cum va spune peste secole Kierkegaard.

De ce e captivantă lucrarea lui Guy Rachet ? Desigur, prin importanța subiectului ei, prin erudiția demersului critic, prin desele mostre de inteligență și interesantele asociații de idei. Și încă ceva. Ruy Rachet este un **critic literar** care creează, nu doar comentează, opera lui este o construcție în sine, nu doar o sumă de accesorii, comentariul lui este creator, este literatură. Literatură din literatură, pe marginea literaturii, într-o epocă inevitabil livrescă, în care reintoarcerea la tragedia greacă răspunde unei necesități adînci, de substanță : „O dorință de reintoarcere la tragedia greacă e semnul setei de libertate și, de asemenea, afirmarea unei voinți puternice dominate de sentimentul valorii imprescriptibile a individului față în față cu forțele obscure de distrugere născute din entități colective, negare a omului și a adevăratei libertăți".

Cleopatra Lorințiu

*) **Guy Rachet : „Tragedia greacă. Editura „Univers", 1980, traducere de Cristina Unțeanu.**

Poemele luptei și ale speranței

IANNIS RITSOS

GRECIA

Omul și bătrînul orologiu

De multă vreme, mecanismul și sticla
se spărseseră.
Cu degetul său, omul învîrtea acele. Timpul
îi era de astă dată supus. Cocoțat pe un
scaun,
surîdea mulțumit ; vroia ora șapte sau
nouă – nimic mai simplu –
vroia ora douăsprezece – numaidecît. Dar
nu avea de unde
să știe, nici cum să determine, dacă
unsprezece, opt, nouă
indicau ziua sau noaptea, – mai ales
noaptea,
aceste relicve galbene montate în lemnul
negru,
însemne ale morții, bătute în diamante
și agățate-n perete.

Cancer

La un semn totul dispăru – chipurile,
arborii, marea,
obiectele, evenimentele, poezia, – departe,
foarte departe,
pe celălalt mal – cînd le vedea, cînd nu
le mai vedea. Sînt ei
cei plecați părăsindu-l, sau el însuși ?
Moartea,
imobilă, îl locuia pînă în vîrful unghiilor.
În timpul nopții,
se lăfăia în el această enormă imobilitate.
Totuși,
înainte de a adormi și după ce se trezea,
continua
să se spele zilnic pe dinți cu vechea perie
uzată,
dezvăluind astfel tot albul, cert, imaculat,
ultimul său suris.

AGOSTINHO NETO

ANGOLA

Nu-mi cere să zîmbesc

(fragment)

Nu-mi pretinde glorii
care pînă ieri
năduşeau încă
în rănile deschise ale bătăliilor

Nu-mi pretinde glorii
sînt un simplu soldat necunoscut
al Umanității

Onorurile revin generalilor

Gloria mea
trăiește prin ceea ce îndur
și prin tot ce am îndurat
Zîmbetele mele
trădează vechi suferințe

Nici zîmbete nici glorii

LANGSTON HUGHES

S.U.A.

Negrul vorbește rîurilor

Am cunoscut rîuri :
Am cunoscut rîuri vechi de cînd lumea
și chiar mai bătrîne
decît curgerea sîngelui în venele oamenilor.

Sufletul meu s-a adîncit odată cu rîurile.

M-am scăldat în Eufrat cînd zorii zilei
abia răsăriseră.
Mi-am ridicat coliba pe Congo să adorm
legănat deape.
Am contemplat Nilul și piramidele s-au
înălțat pe malurile sale.
Am ascultat cîntecul Mississippi-ului cînd
Abraham Lincoln
înfrunta New Orleans-ul și i-am văzut
pieptul împroșcat
cu noroi cum s-a preschimbat în aur
la apusul soarelui.
Am cunoscut rîuri :
Vechi, întunecate rîuri.

Sufletul meu s-a adîncit odată cu rîurile.

MIROSLAV VALEK

CEHOSLOVACIA

Examen

Este ora opt dimineața,
merii au înflorit, ciinii latră la poartă
iar vîntul pare că doarme.
Nu mai am chef să gîndesc în rime,
ci să îmi examinez conștiința
ca pe un vechi album cu fotografiile tale
în care încep să nu te mai recunosc
și în care prezența mea ar fi fost inutilă.

Nu-ți fie teamă, ne vom reîntîlni în curînd.
Cîtă vreme armele se odihnesc,
totul va fi în ordine !

NICOLÁS GUILLÉN

CUBA

Visul

Acest fluture de noapte
planează deasupra capului nostru
ca un vultur deasupra hoitului.
(Exemplarul
face parte dintr-un vis comun.)

Totuși,
se speră că pînă la sfîrșitul anului,
sau chiar mai devreme,
să ne parvină visele promise
aceleași pentru bărbați și femei.

Cinci lăzi pline deja cu musca tze-tze
au fost solicitate alaltăieri.

Desen de Benone Șuvăilă

VLADIMIR GOLEV

BULGARIA

Univers

Acumulez tot mai multe cunoștințe
fără a fi nevoit să fur
sau să explorez împărăția stelelor...

Ce aș deveni de fapt,
ce ar mai fi de găsit
în neantul enigmatic ?

Voi putea, în infinitul cosmic,
antrenat în mișcare de revoluție,
să descopăr un golf liniștit,
un adăpost sigur ?
Voi întîlni oare
paradisul pierdut
sau poate iadul ?

Omul însuși este un întreg univers.

În lumea sa galactică,
în plasma sa nesfîrșită,
se produc explozii ale pasiunii și materiei
la o scară incomensurabilă.

Descoperă-le ! Acesta e universul tău
infinit și profund –
singurul teritoriu
în care ești
cu adevărat
Dumnezeu.

MICHEL CAHOUR

FRANȚA

Poem

Mă uimește marea,
Atît de calmă, departe de livezile de portocali
și de oazele nisipurii.

Mă uimește natura ei efemeră
Ca un strigăt de spaimă.

Mă uimește faptul
Că marea a poposit
Lîngă statuile împietrite
Pe care vîntul le pradă,

Mă uimește
Un trup rănit în zbor
Cu un gest atît de frumos
Pe care moartea l-a convertit.

Mă uimește
O pasăre vie răstignită
Pe crucea malului bizar,

Și nu găsesc cuvinte prin care să le imortalizez.

HERNAN MIRANDA

CHILE

Totuși se învîrte

Dacă se extrage dopul
Apa din chiuvetă se rotește într-un singur
sens
Și niciodată în celălalt.

Tocurile încălțărilor mele
Se tocesc mai mult pe o parte decît
pe cealaltă
De asemenea rîurile
Erodează un mal mai mult decît pe celălalt.

Să nu mai vorbim de părul încărunțit deja
Pe ambele tîmple ale frunții
Sau de maree, de succesiunea anotimpurilor.
Important este că pămîntul totuși se învîrte.

ROBERT ROJDESTVENSKI

U.R.S.S.

Vreau

Iar eu –
vesel sau întristat –
entuziasmîndu-mă
sau revoltîndu-mă,
vreau să aflu cuvintele
care cîntăresc
mai mult decît toată recolta noastră !
Printre străini mie,
străduindu-mă să fiu eu însumi,
mi-am oțelit într-atît caracterul,
încît vreau să aflu cuvinte
mai vaste
decît căile lactee
ale galaxiilor !
Tușind, expectorînd, scuipînd sînge,
refuzînd categoric orice îngrijire,
vreau să aflu cuvinte
mai tandre
decît cele rostite noului născut !

EFRAIN HUERTA

MEXIC

Poemul insulelor recucerite

Insulele mi-au fost, dragă prietene,
mai aproape decît pletele căzute pe umeri
retezate brutal într-o amiază toridă,
și au purtat nume celebre
– nu le vei mai găsi niciodată
în antica ta geografie –
Insula Dezolării
Insula Inaccesibilă
Insula Fluture
Insulele Aurorelor
Insula Gloriei Eterne
acum pustiite
vor fi invadate de privighetori moarte
iar noi vom viețui pe coame de valuri :
Insula Dragostei.

AVROM SOTZKEVER

ISRAEL

În amintirea unui cal

Ah ! ce cal superb cu suflet roșu
Și ochi ce par în vis privighetori
Se ivi în pădure ca un arhanghel,
Incremenind fără suflare în mijlocul ei.

Este calul de care îmi amintesc
Înainte de căderea zăpezilor.

Lupii în zadar îi adulmecau urma,
Vijeliile rătăcitoare, nu-l puteau orbi
Pînă într-o dimineață cînd, un tînăr svelt,
Ni-l captură în taină de la neprieteni.

Este calul de care îmi amintesc
Înainte de căderea zăpezilor.

În fața salvatorului călărețul a îngenuncheat
Împărtășind amîndoi parcă același vis,
Mai tîrziu el sculpta din memorie o statuie
Ah ! ce cal superb nins de zăpadă.

Este calul de care îmi amintesc
Înainte de căderea zăpezilor.

Toată lumea a privit uimită miracolul :
Cum sufletul roșu al morților mei
Sub pielea albă și caldă s-a furișat
În calul nins timpuriu de zăpadă.

Este calul de care îmi amintesc
Înainte de căderea zăpezilor.

ERNESTO MEJÍA SANCHEZ

NICARAGUA

Pace în vreme de război

Nu pot fi numit laș pentru că
doresc pacea, pot oricînd să mor,
dar nu ar folosi la nimic, să trăiești
din dragoste pentru toți
oamenii pămîntului, nici aceasta
nu se poate numi lașitate, însă pot
să ucid dacă unul singur mă trădează,
pentru că dragostea este exclusivă
și nu există
pace dacă o picătură de sînge
sau de ploaie sau o lacrimă,
nu sfîșie inima dușmanului.

În românește de
Petru Dan Lazăr

O NOUĂ ANTOLOGIE DE LIRICĂ ROMÂNEASCĂ ÎN LIMBA GERMANĂ

Tradiția traducerilor de opere literare românești în limba germană se întinde pe mai bine de o jumătate de mileniu. Un examen, chiar foarte sumar, al interferențelor culturale romano-germane (ele sînt aproape bimilenare și își au rădăcinile în secolul al IV-lea, în epoca strămoșească, cînd Wulfilas (311—383) născut în nordul Dunării, pe actualul teritoriu al României, a tradus pentru vechii goți felurite texte creștine din limba latină în limba lor), arată că aceste traduceri au cuprins totdeauna opere cu adevărat reprezentative pentru spiritualitatea noastră și pentru diferitele ei etape de dezvoltare. În șirul acestora, e necesar să fie amintite realizări precum versiunea germană a **Letopisețului de cînd cu voia lui Dumnezeu s-a început Țara Moldovei**, cronica oficială de curte a domnitorului Ștefan cel Mare al Moldovei (1457—1504), tradusă chiar în timpul vieții acestuia ; **Incrementa atquae decrementa aulae othomanicae** de Dimitrie Cantemir, tradusă în germană și tipărită în 1745 la Hamburg ; **Descriptio Moldaviae** de același Dimitrie Cantemir tipărită în 1769 în versiune germană tot la Hamburg și multe altele.

În secolul trecut, traducerile germane din literatura română se înmulțesc și se diversifică. Între ele, un loc important îl au cele literare, motiv pentru care un critic și estetician de talia lui Titu Maiorescu a socotit necesar să se ocupe în mod deosebit de semnificația lor. În paralel, studiile dedicate literaturii române de către romaniștii și romaniștii germani (istorici, folcloriști, lingviști, istorici literari), s-au înmulțit și ele.

În etapa interbelică apar noi traduceri de cărți românești în limba germană. Totuși, nu se poate spune că ea a fost perioada cea mai prielnică pentru acest gen de realizări. Prăbușirea putredului imperiu habsburgic, înfrîngerea Germaniei wilhelmiene în primul război mondial, evenimentele provocate de sîngeroasa ascensiune a nazismului explică, din perspectiva unor factori extraliterari, această situație.

După 1945 însă, traducerile germane de opere literare românești se înmulțesc rapid și se răspîndesc tot mai mult. Creațiile populare, autorii clasici și contemporani, unele sinteze teoretice și istorico-literare se numără printre aceste traduceri.

Recent, a apărut la Leipzig în limba germană o nouă antologie de lirică românească. Ea se intitulează **Lyrik aus Rumänien** și a fost realizată de binecunoscuta editură **Philipp Reclam jun.**, o instituție care a îngrijit și alte traduceri de opere beletristice românești. Editorul antologiei este reputata romanistă și romanistă dr. Eva Behring, eminentă traducătoare și interpreta critică a fenomenului literar românesc. Antologia aspiră să fie o imagine globală și sintetică a poeziei românești de la începuturi și pînă în prezent. În acest sens, ea se deschide cu traducerile în germană ale binecunoscutelor balade **Miorița** și **Meșterul Manole** în versiunea lui Vasile Alecsandri (traduse de Alfred Margul Sperber) și continuă cu o serie de poezii considerate, pe bună dreptate, reprezentative pentru marile etape ale liricii românești. Sînt incluse astfel, poemul filozofic **Viața lumii** de Miron Costin, o realizare profund semnificativă pentru atmosfera și specificul barocului literar și artistic românesc, fragmente din **Țiganiada sau tabăra țiganilor** de Ion Budai Deleanu, ilustrînd iluminismul, texte din autori premoderni ca Iancu Văcărescu și popularul Anton Pann, poezii celebre capabile să sugereze atmosfera și unele particularități ale romantismului românesc, selectate din vastele creații ale lui Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri și Mihai Eminescu, altele — din lirica simbolistă a lui Alexandru Macedonski, Ion Minulescu și George Bacovia, din creația tradiționalistă și militantă a autorilor transilvăneni George Coșbuc și Octavian Goga, din lirica perioadei interbelice marcată de geniul unor străluciți artiști ai cuvîntului ca Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Ion Barbu și Alexandru Philippide, din literatura contemporană — reprezentată prin Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Emil Botta, Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinas, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru. Nu lipsesc cîțiva autori de expresie maghiară (Ferenc Szemler, Jozef Meliusz), de expresie germană (Alfred Margul Sperber, Alfred Kittner, Wolf Aichelburg și Franz Hodjak) și de expresie sîrbă (Vladimir Ciocov). Regretăm însă că antologia omite un poet de importanța lui Nicolaus Olahus (1493—1568), un admirabil poet în limba latină, autor de versuri elegiace și dedicatorii, semnificativ în cel mai înalt grad pentru atmosfera umanismului românesc din epoca Renașterii și Reformei.

Lyrik aus Rumänien cuprinde în total 108 de poezii, multe din ele — capodopere ale liricii românești, fapt care ilustrează cu prisosință amploarea sa. Fiecare autor selectat în volum este prezentat, de asemenea, într-o succintă și edificatoare notă biografică. Postfața **(Nachwort)** semnată de doamna dr. Eva Behring oferă un tablou sintetic edificator al direcțiilor tematice

și al unora din principalele probleme ale dezvoltării lirice românești de la începuturi și pînă azi. Modul exemplar cum sînt caracterizați în cuprinsul acestei **Postfețe** autori de reputație universală precum Eminescu, Goga, Blaga, Barbu, Bacovia, Arghezi demonstrează cu prisosința erudiția și competența, dar, îndeosebi, finețea demersului critic și analitic întreprins de doamna dr. Eva Behring, profundul său atașament sufletesc și de conștiința față de marile valori spirituale românești.

Fapt demn de subliniat în mod deosebit, antologia **Lyrik aus Rumänien** este, de asemenea, o selecție a celor mai bune traduceri germane de poezie românească realizate în decursul timpului. Pentru poezia **Ceasornicul îndreptat** de Iancu Văcărescu, doamna dr. Eva Behring a ales traducerea efectuată în secolul trecut de scriitorul, publicistul, tipograful și lingvistul brașovean Teochar Alexi, un autor cu merite deosebite în domeniul lexicografiei romano-germane și al traducerilor de lirică românească în limba lui Goethe și Schiller. Tot din secolul trecut (respectiv din 1850, din volumul **Aus der Walachei**) este o altă traducere efectuată de J. K. Schuller din versurile aceluiași Iancu Văcărescu.

În decursul timpului, pe seama majorității strofelor prezente în antologie au fost încercate însă mai multe traduceri germane. Se impunea deci **selectarea** celor mai bune. Această selecție, o operație pe cît de fină pe atît de dificilă, este un alt merit al recentei antologii. Sînt prezenți astfel, în afară de traducătorii menționați mai sus, prestigioși interpreți în limba germană ai poeziei românești precum Albert Flachs, Ria Zenker, Else Kornis, Martin Samuel Möckesch, Ruth Herrfurth, Hermann Roth, Lotte Berg, Franz Johannes Bulhardt, Konrad Richter, Zoltan Franyo, Günther Deicke, Christine Wolter, Rudolf Lichtendorf, Heinz Kahlau, Wolf Aichelburg, Immanuel Weissglas, Bernhard Capesius, Dieter Fuhrmann, Franz Hodjak, Max Demeter Peyfuss, Andreas A. Lillin, Erhard Scherner, Werner Söllner, Georg Maurer, Volker Ebersbach, Anemone Latzina, Dieter Roth. Acești traducători (amintiți aici în ordinea prezenței lor în antologie) au contribuit la o mai bună cunoaștere a liricii românești în spațiile lingvistice germane pe o întindere în timp de aproape un secol și jumătate. Doamna dr. Eva Behring a revăzut deci cu migală și pasiune traduceri vechi și noi publicate în antologii, volume selective și reviste din secolul trecut, din etapa interbelică și din epoca noastră, în țările de limbă germană sau în România, le-a confruntat și analizat pentru ca, în final, **să opteze** pentru cele considerate drept cele mai bune. Fapt notabil, unele din acestea sînt foarte recente, realizate de poeți contemporani. Ținem să menționăm în acest sens că în cîteva cazuri doamna dr. Eva Behring a socotit printre cele mai reușite transpuneri de lirică românească în limba germană o seamă de traduceri publicate în ultimii ani de **Revista română**. E cazul unor poezii ca **Deșteptarea României** de Vasile Alecsandri, a cărei traducere în limba germană realizată de Franz Johannes Bulhardt a fost publicată în **Revista română** nr. 1 din 1974 ; **Akrokorinth** de Ion Pillat, a cărei traducere efectuată de Dieter Fuhrmann a fost publicată de **Revista română** nr. 4 din 1974 etc.

E demn de menționat, de asemenea, că unii traducători sînt prezenți în antologie în primul rînd cu toate textele selectate din anumiți poeți. Ria Zenker semnează, de exemplu, toate poezii-

Mihail Diaconescu

Continuare în pag. a 7-a

SPORT

Strania lumină a merilor

Aprilie și-a topit buzele în ciorchini de liliac. N-au mai rămas în el decît privighetorile și-un cîntec desculț, al dragostei nesărutate, acela pe care-l vor cînta fetele, noaptea, la fîntînă, sau în vaduri de rîu. Cocorii și gîștele sălbatice, țipînd prin înserări, dau gaură cu burghiul ploilor verzi (cu ploi verzi coboară zînele în păduri) și sîngelui de mac. Boboci de aur scriu sub pridvoare numele lunii mai, și-n cea din urmă noapte de aprilie mama pune pe fruntea casei o ramură verde, în care s-au scăldat, cu boabele unui cîntec adunat din lună, privighetorile, și-n iunie, cînd va plămădi pîine din grîu nou, va arunca ramura în cuptor și va aprinde focul cu ea, și pîinea va mirosi, frîntă pe genunchi, a flori și a arbore, spre bucuria întregului pămînt.

Maiul se leagă de primăvară prin coroană de fulgere și se varsă în ispita verii prin două guri de rai. Armîndeni este izvorul poveștilor care vor curge toată vara, prin toate cîmpiile și pe toți munții, plantînd un spic de mister în fiecare om, dor de fugă în nările cailor și vis de pepene galben în ochii copiilor.

Luna mai rotește o pasăre de soare, cu aripi de pelin, lîngă tîmplele noastre. Plouă bucuria în pînze de miere. Cerul și-a scos găinușele pe maidanele cu iarbă de leac (aía pe care-o poartă la ureche toți fluturaticii pămîntului) și le spoiește cu azur. Ce cade sau ce pică din rîul ăla albastru se schimbă, jos pe ulițele noastre, în fîntîni. Lîngă care, în toate nopțile de vară, se vor aduna dragostele.

Sîntem în mai. Sufletul îmbrățișează pomii și ierburile.

Strania lumină a merilor.

Și luna dansează pe uluci.

Scăzînd înălțimea din împărțire și paguba din adunare, liliacul a înflorit. Urmează acum roșii întîmplări cu fluturi albi.

Fănuș Neagu

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"